

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Konkurenceschopnost Slovenské republiky

The Competitiveness of the Slovak Republic

Student: Bc. Petra Mauzerová

Vedoucí diplomové práce: doc. Ing. Karel Skokan, Ph.D.

Ostrava 2010

Prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou diplomovou práci vypracovala samostatně. Všechny použité zdroje uvádím v seznamu literatury.

V Ostravě dne 30. 4. 2010

.....

Bc. Petra Mauerová

Poděkování

Děkuji vedoucímu práce doc. Ing. Karel Skokan, Ph.D. za odbornou pomoc a věnovaný čas při psaní diplomové práce.

OBSAH

1	ÚVOD.....	1
2	PŘÍSTUPY K HODNOCENÍ KONKURENCESCHOPNOSTI NÁRODNÍHO STÁTU	3
2.1	Konkurenceschopnost a její definice	3
2.2	Metody hodnocení konkurenceschopnosti.....	7
2.2.1	Hodnocení konkurenceschopnosti dle Světového ekonomického fóra	8
2.2.2	Hodnocení konkurenceschopnosti dle Mezinárodního institutu pro rozvoj managementu	12
2.2.3	Hodnocení konkurenceschopnosti dle Evropské unie	13
2.3	Jiné přístupy k hodnocení konkurenceschopnosti	16
2.3.1	Hodnocení podnikatelského prostředí Světovou bankou	16
2.3.2	Hodnocení korupce.....	18
2.3.3	Hodnocení institucionální kvality.....	18
2.3.4	Hodnocení atraktivit lokalit pro zahraniční investice.....	20
3	DOKUMENTY SLOVENSKÉ REPUBLIKY NA PODPORU KONKURENCESCHOPNOSTI.....	22
3.1	Strategie konkurenceschopnosti Slovenska do roku 2010.....	22
3.1.1	Lisabonská strategie	23
3.1.2	Národní program reforem Slovenské republiky 2006–2008	26
3.1.3	Národní program reforem Slovenské republiky 2008–2010	28
3.1.4	Program stability	32
3.2	Konkurenceschopnost v rámci politiky soudržnosti a regionálního rozvoje	35
3.2.1	Národní strategický referenční rámec 2007–2013.....	36
3.2.2	Národní strategie regionálního rozvoje Slovenské republiky.....	40
4	KONKURENCESCHOPNOST SLOVENSKÉ REPUBLIKY V MEZINÁRODNÍM SROVNÁNÍ	41
4.1	Slovensko dle hodnocení WEF.....	41
4.2	Slovensko dle hodnocení IMD.....	44
4.3	Postavení Slovenska v rámci Evropské unie	45
4.4	Hodnocení Slovenska dle ostatních kritérií	48
	ZÁVĚR.....	54

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	57
SEZNAM ZKRATEK	63
SEZNAM TABULEK A GRAFŮ.....	64
PROHLÁŠENÍ O VYUŽITÍ VÝSLEDKŮ DIPLOMOVÉ PRÁCE	65
SEZNAM PŘÍLOH	66

1 ÚVOD

Budování konkurenceschopnosti je dlouhodobý proces, ve kterém hraje důležitou roli politická vůle a aktivní přístup vlády. Za účelem zvýšení konkurenceschopnosti je nutné schválit národní strategické plány a dbát na jejich naplňování. Je důležité, aby stát vytvářel zdravé podnikatelské prostředí, zjednodušoval administrativu, budoval infrastrukturu, snižoval daňové zatížení a odvody na sociální a zdravotní pojištění.

Slovensko si před vstupem do Evropské unie uvědomilo, že vytváření vhodných podmínek pro podnikání je základem k vyšší ekonomické aktivitě a tím k vyššímu blahobytu společnosti. Začalo uskutečňovat mnohé reformy, které se staly vzorem pro jiné země. Již v roce 2004 bylo Světovou bankou Slovensko označeno za top reformátora v oblasti podnikatelského prostředí. Příznivý trend přetrval dodnes, nejnovější studie přiřazují Slovensku 42. místo v žebříčku hodnocení snadnosti podnikání z celkových 183 zemí, pro srovnání, Česko se umístilo na 74. pozici. Kvalitnímu podnikatelskému prostředí napomáhá například nastavení daňového systému v zemi. Na Slovensku se daňový systém od reformy v roce 2004 nezměnil, zároveň se tato reforma stala v zahraničí nejvíce diskutovanou. Od 1. 1. 2004 se zavedla rovná 19% daň pro daň z příjmů fyzických osob, daň z příjmů právnických osob i daň z přidané hodnoty, zrušena byla daň darovací a dědická. Výsledkem je snížení daňové zátěže o 5,8 % (k HDP) od roku 1999 do roku 2007, což představuje největší snížení v zemích EU za sledované období. Slovensko se řadí v EU mezi země s nejnižším daňovým zatížením (29,31 % v roce 2008). Střídání politických stran však způsobilo zpomalení reformních procesů. Současná slovenská vláda se zdržuje razantních změn v hospodářství a nenavázala na rychlé reformní tempo vlády minulé. Z tohoto důvodu se Slovensko postupně posouvá níže v žebříčcích mezinárodního srovnávání konkurenceschopnosti zemí.

Hlavním cílem diplomové práce je zhodnotit konkurenční postavení Slovenské republiky (SR) dle nejznámějších metodik měřících konkurenceschopnost národního státu. Dílčím cílem práce je deskripce nástrojů, kterými chce SR dosáhnout vyšší konkurenceschopnosti v Evropě. Na podporu vytýčených cílů byla stanovena tato hypotéza: Orientace Slovenské republiky na tvorbu a realizaci národních dokumentů umožní zlepšení konkurenceschopnosti země v evropské a světové ekonomice.

Teoretická kapitola definuje konkurenceschopnost z hlediska různých pojetí a vysvětluje genezi teorie konkurenceschopnosti. Zvláštní pozornost je věnována makroekonomickým přístupům. Kapitola pokračuje uvedením vybraných organizací, které se

měřením konkurenceschopnosti národního států zaobírají a objasněním jejich metodik hodnocení.

Následná kapitola je zaměřena na popis strategických dokumentů SR na podporu konkurenceschopnosti. U dokumentů, které se pravidelně hodnotí, bude shrnuto jejich plnění. Nastíněna je však i Lisabonská strategie, protože na jejím základě byly vládami členských států přijímány strategické dokumenty, jejichž cílem je podpora ekonomického růstu a konkurenceschopnosti.

Těžiště diplomové práce představuje čtvrtá kapitola, která sleduje výsledky mezinárodních žebříčku konkurenceschopnosti a srovnává dosaženou úroveň Slovenska se zeměmi Visegrádské skupiny, přičemž zdůrazňuje slabé a silné stránky SR.

V práci je použita především metoda analýzy dokumentů, ze kterých bylo nutné vybrat podstatné informace a nalézt vazbu na dosažení cílů diplomové práce a potvrzení či vyvrácení hypotézy. Především jde o pravidelné zprávy organizací zabývajících se konkurenceschopností, dokumenty ministerstev Slovenské republiky a odbornou literaturu. Hlavním informačním zdrojem je internet, na kterém jsou uvedené materiály volně k dispozici.

2 PŘÍSTUPY K HODNOCENÍ KONKURENCESCHOPNOSTI NÁRODNÍHO STÁTU

V dnešních podmínkách rostoucí globalizace je zřejmé, že národní státy musí rozvíjet takové strategie, které vedou k vyššímu hospodářskému růstu. Hospodářský růst by ale nebyl možný bez konkurenceschopných podniků, států a mezinárodních organizací a koordinací jejich vlastních strategií. Je evidentní, že volba „správné“ národní nebo nadnárodní strategie je ovlivněna kulturním, politickým a historickým prostředím a principy, které jsou v konkrétní oblasti uznávány (např. důraz na lidská práva, liberalizace podnikatelského prostředí, solidarita). USA tedy budou zřejmě volit jinou cestu než např. EU nebo Čína. Státy Evropy mají jejich plánování o to těžší, že musí zohlednit nepříznivý demografický vývoj a zachovat tradiční evropský sociální model. Evropská unie má řadu politik k podpoře své konkurenceschopnosti, ale tyto musí být především podporovány na národní úrovni a musí existovat politická vůle pro implementování dohodnutých opatření a jejich pravidelné hodnocení. Je možné jmenovat např. společnou obchodní politiku, která využívá mechanismu suspenze celních sazeb a pasivní a aktivní zušlechťovací styk; nebo politiku hospodářské a sociální soudržnosti, kdy jedním z cílů je právě také posílení evropské konkurenceschopnosti. V roce 2000 si Evropská unie stanovila cíl „stát se do roku 2010 nejkonkurenceschopnější ekonomikou“. Nástrojem pro dosažení se měla stát Lisabonská strategie. Tato komplexní hospodářská strategie zohledňující sociální a enviromentální rovinu byla zformulována v reakci na nepříznivý hospodářský vývoj Evropské unie koncem 90. let 20. století, který bylo možné spatřit v nerealizovaných ekonomických reformách, v neudržitelných sociálních výdajích a v nízké míře investic do výzkumu a lidských zdrojů. Jedná se o řadu opatření v řadě oblastí, bez kterých podniky nemohou uspět na globálním, stále se rozšiřujícím trhu. Je důležité si uvědomit, že jsou to právě podniky a jejich zdraví, které generují státu zisk, zvyšují mezinárodní obchod a tím i efektivní mezinárodní dělbu práce. Evropská unie dosahuje komparativních výhod ve výrobě strojů a dopravních zařízení, ale pokud nebudou státy podporovat kvalitní podnikatelské prostředí, výzkum a vývoj, inovace a zavádění nových technologických procesů, mohou se podniky stát nekonkurenceschopné a Evropa tuto výhodu v důsledku toho ztratí.

2.1 KONKURENCESCHOPNOST A JEJÍ DEFINICE

Konkurenceschopnost je často používaný pojem, který se v poslední době dostává stále více do popředí zájmu jak firem, tak státu nebo regionů. Ale jaký je vůbec jeho význam?

Z etymologického hlediska není význam konkurenceschopnost přesně definovaný. Autoři se shodují, že konkurenceschopnost má původ v latinském jazyce. Lazový (2008) uvádí, že konkurenceschopnost pochází z latinského slova *comepeter*, což je možné přeložit jako zapojení se do podnikatelského boje o trh. Beneš (2006) se přiklání k latinskému slovu *cumpetere*. Sloveso *petere* je významem pro způsob provedení „nějaké konkrétní“ aktivity, přičemž předložka *cum* neovlivňuje význam slovesa.

Ani lingvistický výklad podstatného jména konkurenceschopnost není jednoduše vymežitelný. V nejznámějších slovnících angličtiny je možno vyhledat pouze adjektivum *competitive*, sloveso *to compete* a substantivum *competition*. Substantivum *competitiveness* je pouze odvozené slovo (Beneš, 2006).

„Teorie konkurenceschopnosti prošla postupným vývojem od prvních vědeckých studií, ve kterých se termín konkurenceschopnost ještě nevyskytoval, až po propracované vědecké názory, které postulovaly význam a vliv i jiných než výrobních faktorů na růst konkurenční schopnosti země.“ (Vokorokosová, 2008). Adam Smith kladl důraz na výrobní faktory. Příčiny zvyšování výkonnosti krajiny vysvětloval vývojem dělby práce, jako i volnou výměnou zboží a služeb. Dle jeho teorie produktivitu krajiny zvyšuje nejen specializace, ale i konkurence. David Ricardo zdůrazňoval význam svobodných trhů a rozvoj mezinárodního obchodu, vyzdvihoval soutěživost zemí. Teorie Smitha o absolutních výhodách a Ricarda o komparativních výhodách se může považovat za základ teorie konkurenční schopnosti. Schumpeter poukazoval na roli podnikatele, jako hlavního faktoru konkurenceschopnosti. Solow hlásal podporu nových technologií a vývoj inovací, jako faktor růstu ekonomiky. M. Porter se pokusil agregovat předešlé myšlenky do jednoho systematického modelu ve svém „diamantu“ konkurenceschopnosti, který poukazuje na vztahy mezi faktory konkurenční schopnosti. Předpokládá se, že klíčové faktory je možné vytvořit a představují např. kvalifikovanou pracovní sílu, kapitál a infrastrukturu. Všeobecnými faktory může být nekvalifikovaná pracovní síla, nerostné bohatství, které negenerují dlouhodobě udržitelné konkurenční výhody. Tyto navzájem propojené faktory má vláda podporovat. Pro pochopení konkurenceschopnosti je důležité poznat její zdroje. Skutečná konkurenceschopnost je měřena přes produktivitu, protože jenom ta umožňuje vysoké mzdy, silnou měnu nebo také dobrou výnosnost kapitálu, potažmo tedy vysokou životní úroveň. Nejčastějším cílem politik založených na tomto pojetí je pak vysoké tempo ekonomického růstu (růstové teorie), růst příjmů obyvatelstva, vysoká míra využití výrobních faktorů, především lidského kapitálu v podobě míry zaměstnanosti. Pozornost je rovněž věnována rozvoji v rámci regionu, např. s pomocí klastrových iniciativ. „V ekonomické teorii se přešlo od počátečního zkoumání

pojmu komparativních a konkurenčních výhod až po definování konkurenceschopnosti a jejího vztahu k mezinárodnímu obchodu a obchodní politice, k průmyslové politice a procesu inovací“ (Vokorokosová, 2008, s. 15).

Definice konkurenceschopnosti na podnikové úrovni je několik. Klváčová (2008) píše: „Podnik je považován za konkurenceschopný tehdy, jestliže je schopen udržet se na trhu a pokud možno zvyšovat svůj tržní podíl. Současně musí být schopen plnit své závazky vůči svému okolí: platit svým zaměstnancům mzdu, akcionářům vyplácet dividendy, státu řádně odvádět daně, bankám splácet úvěr, dodavatelům platit za suroviny, materiál, polotovary, stroje a zařízení. Svou konkurenceschopnost může zakládat především na nižších nákladech než jeho rivalové, nebo na vyšší kvalitě než oni. Cenová konkurence a konkurence kvalitou jsou považovány za dva základní zdroje konkurenceschopnosti podniku. Třetím, obvykle v pozadí stojícím zdrojem konkurenceschopnosti podniku je jeho postavení na trhu a schopnost ovlivňovat podmínky, za nichž svůj produkt nebo své produkty nabízí.“ Lazový tvrdí (2008, s. 111), že podniková konkurenceschopnost může být definována jako schopnost firmy navrhnout, vyrobit a realizovat výrobky na trhu lepší než nabízejí konkurenti, které zohledňují cenové a necenové parametry. Pavlík (2006, s. 13) charakterizuje konkurenceschopnost podniku jako jeho schopnost nabídnout zákazníkovi stejné anebo lepší podmínky než nabízejí jiné podniky. V nejširším pojetí je konkurenceschopný ten podnik, který je úspěšný na relevantním trhu (Strážovská, 2006), přičemž autorka charakterizuje vítězný podnik jako ten, který hledá nové tržní mezery; vytváří plochou organizační strukturu; je schopen konkurovat v čase; znovu definuje svůj produkt; je internacionálem; technickým průkopníkem; vytváří menší operativní útvary; adoptuje etiku neustálého zlepšování; věnuje službám velkou pozornost a velmi si váží lidí. Z čistě ekonomického hlediska je konkurenceschopný ten podnik, kterému se daří naplňovat své ekonomické cíle.

Přestože jsou to ve skutečnosti spíše podniky než odvětví nebo země, které soutěží na trhu, mluví se o národní konkurenceschopnosti. Konkurenceschopnost na úrovni státu není tak jednoduché definovat. Pojem národní konkurenceschopnost se začíná objevovat od 80. let 20. století a to v souvislosti se vznikem prvních transnacionálních společností (TNC). Jde o obří firmy operující v mnoha zemích světa, jejichž vliv na ekonomické prostředí je často vyšší než vliv samotných vlád. Výrobu dokáží celosvětově přemísťovat tak, aby dosáhly maximálního zisku a efektivnosti své výroby. Tyto podnikové giganty mají rovněž nespornou výhodu, že jsou schopny financovat z vlastních prostředků výzkum a vývoj, realizují velké projekty a podporují rozvoj špičkových technologií a odvětví. Jsou tedy jedním z hlavních faktorů ovlivňujících konkurenci státu a vlády se je snaží s pomocí investičních pobídek, daňových úlev

a výhodnějších úvěrů přilákat do své země. Pro dosahování vyšší konkurenceschopnosti národní ekonomiky jsou tedy potřebné jak fungující globální podniky, tak stát, který svými rozhodnutími mění podnikatelské prostředí a může tak zahraniční investory přilákat. Definice konkurenceschopnosti země by tedy mohla znít jako její schopnost být přitažlivou pro zahraniční investory v souladu s jejich vlastními kritérii (Klváčová, 2008). Důležitost role podniků z hlediska konkurenceschopnosti státu vyjádřil i prof. Garelli ve své podnikatelské definici konkurenceschopnosti. Se zjednodušením ji lze interpretovat jako způsob, jakým stát vytváří, rozvíjí a udržuje prostředí, které podporuje konkurenceschopnost firem (Garelli, 2008).

V literatuře se uvádí mnoho jiných přístupů k národní konkurenceschopnosti. Definice konkurenceschopnosti OECD je vymezena jako schopnost korporací, odvětví, regionů, národů a nadnárodních celků generovat vysokou úroveň příjmů z výrobních faktorů i relativně vysokou úroveň jejich využití, a to za podmínek, kdy jejich prostřednictvím vyprodukované zboží a služby obstály v testu mezinárodní konkurence na trzích, kde panují podmínky volného obchodu a rovných tržních podmínek (Garelli, 2008). Tento přístup je založen na produktivitě pracovníků. Její výše může být ovlivněna jednak kapitálovou vybaveností a mírou vzdělávání pracovníků, ale také nedostatečnou efektivitou výroby. Tato definice jednak používá neměřitelné pojmy „vysoká úroveň“, „relativně vysoká úroveň“, ale také vše srovnává s tzv. mezinárodní konkurencí, která není definována. V podstatě jde o benchmarkingové porovnávání ekonomických a neekonomických dat subjektů mezi sebou, kde výsledkem je škála: nejlepší – průměrný – nejhorší (Čichovský, 2009).

Další přístup pracuje s vnějšími aspekty výkonnosti země či regionu. Hodnotí konkurenceschopnost ekonomiky podle tržního podílu na mezinárodních trzích. K měření používá indikátory typu objem vývozu a dovozu, výkonová bilance, indexy komparativní výhody atd. Z českých autorů je známá definice Kubišty: „Mezinárodní konkurenceschopnost se chápe jako schopnost země proniknout se svým obchodovatelným zbožím a službami na zahraniční a světové trhy a z takové mezinárodní směny získávat komparativní výhody“ (1999, s. 316).

Celková (agregátní) konkurenceschopnost spojuje předešlé dva přístupy. Cílem je dosahovat dobrých výsledků indikátorů jako je růst produktu, životní úroveň nebo zaměstnanost, přičemž na tyto makroekonomické agregáty působí právě vnější konkurenceschopnost (Steinmetzová, 2008a).

Podle Světového ekonomického fóra (World Economic Forum - WEF) „je konkurenceschopnost schopnost národní ekonomiky realizovat rychlé a trvalé zvyšování

životní úrovně“ (Pavlik, 2006, s. 10). Stejný přístup zastává Evropská unie a její definice zní: „Konkurenceschopnost je schopnost země poskytovat svým občanům vysokou a stále rostoucí životní úroveň a zaměstnanost všem, kdo chtějí pracovat“ (IČRE, 2008). Je odlišná od definice vytvořené předsedkyní ekonomických poradců prezidenta Clintona v roce 1994 Laury D'Andrey Tyson: „Konkurenceschopnost je naše schopnost produkovat zboží a služby, které jsou schopny úspěšně projít testem mezinárodní konkurence, přičemž se naši občané budou moci těšit z rostoucí a dlouhodobě udržitelné životní úrovně.“ Výrok jejího šéfa, prezidenta Clintona, že „každá země se podobá velké korporaci soutěžící na globálním trhu“, se stal velmi populárním, byl často citován a přispěl k budování sofistikovaných metod hodnocení konkurenceschopnosti národních států (IČRE, 2008). Toto pojetí konkurenceschopnosti se vztahuje ke schopnosti amerických firem plnit v mezinárodní konkurenci očekávání občanů a současně jim z konkurenční úspěšnosti zabezpečovat růst životní úrovně.

S formulováním termínu národní konkurenceschopnost souvisí ustavování různých orgánů a institucí, které národní konkurenceschopnost sledují na základě srovnání s ostatními ekonomikami dle vlastních metodik. Rovněž doporučují vhodná opatření dotyčným vládám, která jsou následně s většími či menšími úspěchy implementována do hospodářských politik. Různým metodám měření konkurenceschopnosti státu se bude věnovat následující část kapitoly.

2.2 METODY HODNOCENÍ KONKURENCESCHOPNOSTI

V diplomové práci je myšlena konkurenceschopnost národního státu, proto budou nejdříve vysvětleny metodiky institucí, které se hodnocením konkurenceschopnosti národního státu zabývají. Nejznámější je Zpráva o globální konkurenceschopnosti (The Global Competitiveness Report - GCR) publikovaná Světovým ekonomickým fórem a Světová ročenka konkurenceschopnosti (World Competitiveness Yearbook - WCY) Mezinárodního institutu pro rozvoj managementu (International Institut for Management Development - IMD). Obě instituce vydávaly od roku 1979 společný hodnotící žebříček. „Od konce 80. let 20. století však jde každá z institucí vlastní cestou. Hodnocení obou institucí se i přes podobný základ výpočtu konkurenční pozice dané země liší v těžišti chápání termínu konkurenceschopnost. „Zatímco IMD ji hodnotí více jako sílu obstát při tržním střetu (s odpovídající mírou jak zisku pro podnikatelský sektor, tak i prosperity pro obyvatele), WEF ji posuzuje více jako schopnost dosahovat hospodářského růstu (Jirásek, 2001, s. 43). V roce 2005 změnilo Světové ekonomické fórum metodologii a konkurenceschopnost země nově

hodnotí nakolik soubor rozličných faktorů, politik a institucí příznivě ovlivňuje produktivitu dané země (a tím i zprostředkovaně prosperitu) (Lopez-Claros, Porter, Schwab, 2005, s. XIII)“ (Steinmetzová, 2008a, s. 36).

Neméně důležité je hodnocení konkurenceschopnosti Evropskou unií. Avšak konkurenceschopnost národních ekonomik, národních států i světových regionů hodnotí také Světová banka (World Bank – WB), Heritage Foundation, A. T. Kearney, aj. Chápou však konkurenceschopnost jinak než WEF nebo IMD a ve svých zprávách se zaměřují na hodnocení podmínek příznivých pro podnikání, na analýzu různých aspektů „ekonomické svobody“ nebo na atraktivitu investičních destinací.

Ve většině těchto institucí jde o multikriteriální hodnocení, které se provádí na základě velkého počtu indikátorů uvedených u velkého počtu zemí, kdy každoročně počet zemí i indikátorů roste. Při definování konkurenceschopnosti jsou používány jak kvantitativní ekonomické parametry, míra růstu, tak i prvky měkké, jako je hodnocení vlivu vzdělání, inovací a hodnotových systémů, včetně regulačních opatření států a jejich společenství (Čichovský, 2009). Takové hodnocení má své výhody i nevýhody. Výhodou je, že je snadno pochopitelné a srovnatelné pro ty, kteří nejsou vzděláni v ekonomickém oboru. Představitelé států na první pohled vidí, jaký model je v dané oblasti účinný a mohou tak přijmout vhodné reformní opatření. Stačí se totiž jen podívat na země, které se umístily na prvních pozicích. Nevýhoda se zdá být v tendenci přidávání měkkých dat na úkor tvrdých. V hodnocení tak přibývá prvků subjektivity a vznikají nepřesnosti v pořadí zemí. Dalším problémem je, že každou zemi hodnotí jiný tým expertů (Klváčová, 30.10.2008).

Tvrdá data jsou přesně změřitelná a získána z mezinárodních nebo národních statistik. Měkká data jsou sesbírány z dotazníkových šetření, které jsou předkládány hodnotitelům (zástupci vrcholového managementu). Umožňují získat informace, které nelze postihnout tvrdými veličinami. Výpovědi respondentů jsou ale značně subjektivní, protože vyjadřují osobní postoje a názory. Na druhé straně však vypovídají o tom, jak hodnotitelé vnímají národní prostředí, což může dále ovlivnit rozhodování jiných subjektů, např. vlády (Steinmetzová, 2008a).

2.2.1 Hodnocení konkurenceschopnosti dle Světového ekonomického fóra

Světové ekonomické fórum hodnotí globální konkurenceschopnost. V rámci této iniciativy je vydávána jak již zmíněná Zpráva o globální konkurenceschopnosti, tak i zprávy zaměřené na jednu tématickou oblast nebo regionální území.

Základy metodiky měření konkurenceschopnosti světových ekonomik, ve Zprávě Světového ekonomického fóra, položili ekonomové Jeffrey Sachs, John McArthur a Michael E. Porter. Hodnocení bylo založeno na indexu růstové konkurenceschopnosti a indexu současné konkurenceschopnosti. V roce 2005 byl zaveden jeden integrovaný index pro měření konkurenceschopnosti a to tzv. index globální konkurenceschopnosti. Vyvinul ho profesor Xavier Sala-i-Martin.

Člení se na 12 pilířů, které vytvářejí tři sub-indexy. Mezi pilíře je rozloženo 90 indikátorů, z nichž 23 je tvrdých a 67 měkkých, u kterých hodnotitel určuje míru souhlasu nebo nesouhlasu s předem formulovanými výroky. Hodnoty v jednotlivých ukazatelích se pohybují od 1 (nejhorší výsledek) do 7 (nejlepší výsledek). Zpráva tedy ve větší míře pracuje s měkkými daty, což umožňuje sledovat větší počet zemí než v případě Ročenky světové konkurenceschopnosti.

Tabulka 2.1: Struktura indexu globální konkurenceschopnosti

Základní požadavky	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Institucionální rámec (25 %) ▪ Infrastruktura (25 %) ▪ Makroekonomická stabilita (25 %) ▪ Zdraví a základní vzdělání obyvatel (25 %)
Faktory zvyšování efektivnosti ¹	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vysokoškolské a další vzdělávání (17 %) ▪ Efektivita trhů zboží (17 %) ▪ Efektivita trhu práce (17 %) ▪ Efektivita finančních trhů (17 %) ▪ Technologická připravenost (17 %) ▪ Velikost trhu (17 %)
Inovační faktory a faktory vyspělosti	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vyspělost podnikání (50 %) ▪ Úroveň inovací (50 %)

Zdroj: WEF (2009).

Konstrukce pilířů sub-indexu základní požadavky:

Institucionální rámec sleduje WEF v prvním pilíři prostřednictvím indikátorů: ochrana vlastnických práv; etika a korupce ve veřejných a státních institucích; nepřipustné ovlivňování státních činitelů a jejich neefektivnost; bezpečnost podnikové sféry a odpovědnost korporací. Institucionální rámec patří mezi zásadní faktory konkurenceschopnosti, jeho kvalitu určují rozhodnutí vlády. Lepší výsledky v této oblasti odráží politická stabilita, demokratické rozhodování, účinné hospodářské politiky, dodržování základních lidských práv a občanských svobod.

Druhý pilíř hodnotí indikátory zaměřené na dopravní, komunikační a energetickou **infrastrukturu**. Kvalita pilíře má vliv na výši produktivity a flexibilitu pracovního trhu.

¹ Součet procent by měl být 100 %, avšak WEF přiřazuje pilířům druhého sub-indexu 17 %, důvodem je zaokrouhlení.

Třetí pilíř měří **makroekonomickou stabilitu**, jde o indikátory, jako je: saldo veřejných financí v poměru k HDP; míra úspor; míra inflace; rozpětí úrokové sazby a dluh veřejných financí.

Poslední pilíř sleduje **zdraví a základní vzdělání obyvatel**. Posuzuje se střednědobý vliv výskytu malárie/tuberkulózy/AIDS-HIV na podnikání; kojenecká úmrtnost; naděje dožití při narození; výskyt tuberkulózy/AIDS-HIV; podíl dětí navštěvujících školu prvního stupně na počet dětí odpovídajícího věku.

Konstrukce pilířů sub-indexu faktory zvyšování efektivnosti:

Prvním kvalitativně vyšším kompetitivním faktorem je pátý pilíř - **vysokoškolské a další vzdělávání**. Ekonomiky závislé na inovacích a dovednostech potřebují kvalifikované pracovníky, kteří jsou dostatečně flexibilní a adaptabilní. Tento pilíř se skládá z indikátorů měřících kvantitu, kvalitu a celoživotní vzdělání, např. podíl dětí a studentů navštěvujících školy druhého stupně na počet obyvatel odpovídajícího věku; podíl studentů terciárního vzdělávání na počet obyvatel odpovídajícího věku; kvalita vzdělávacího systému/matematického a přírodovědného vzdělání/manažerských škol; místní dostupnost výzkumných a vzdělávacích služeb; přístup korporací k investicím do lidských zdrojů.

Země s **efektivním trhem zboží** nabízí takový mix produktů, který dokáže uspokojit poptávku. Předpokladem dobrých výsledků je odstranění překážek obchodní činnosti. Například jimi mohou být deformativní nebo zatěžující daně a omezující nebo diskriminační pravidla pro přímé zahraniční investice. Efektivita trhu závisí také na orientaci a kulturní vyspělosti zákazníka. Používají se indikátory: intenzita místní konkurence; efektivnost antimonopolní politiky; podíl dovozu na HDP; výskyt obchodních bariér; omezení zahraničního vlastnictví, aj.

Účinný a flexibilní **trh práce** umožňuje efektivní alokaci lidského kapitálu a využívání stimulů, které mají vliv na efektivní využití pracovníků. Mezi používanými indikátory je: flexibilita určování úrovně mezd, kooperace ve vztazích zaměstnavatel – zaměstnanec; spolehlivost profesionálního managementu; relace mezd a produktivity, aj.

Efektivita finančních trhů znamená účinné vložení domácích i zahraničních úspor do investic. Předpokladem je dostupnost informací o míře rizika jednotlivých investičních alternativ (zdraví bank, snadnost přístupu k půjčkám).

Ekonomika může být výkonná, pokud využívá **technologický pokrok** (IX. pilíř), který se úspěšně aplikuje ve výrobě a dochází k zavádění zdokonalených metod organizace práce a řízení (zákony regulující informační a komunikační technologie; počet mobilních

telefonů na 100 obyvatel; počet uživatelů internetu na 10 000 obyvatel; průměrné zahraniční investice a transfer technologií).

Desátý pilíř měří indikátory **velikosti** domácího a zahraničního **trhu**, např. podíl vývozu na HDP.

Konstrukce pilířů sub-indexu inovační faktory a faktory vyspělosti:

Vyspělost podnikání (XI. pilíř) hodnotí počet a kvalitu místních dodavatelů a rozvoj klastrů.

Úroveň inovací se odvíjí od technologického pokroku a měří ji dvanáctý pilíř pomocí kvality vědeckovýzkumných institucí, zjištění výdajů firem na výzkum a vývoj; míry spolupráce mezi univerzitami a podnikovou sférou; státních zakázek na technicky pokrokové produkty; dostatku vědců a inženýrů; kapacity pro vývoj; úrovně ochrany duševního vlastnictví a užitečnosti patentů.

Speciálním rysem systému WEF je, že váha jednotlivých sub-indexů je při konstrukci GCI diferencovaná podle stadia rozvoje, ve kterém se ekonomiky nacházejí (EÚ SAV, 2008).

Tabulka 2.2: Index globální konkurenceschopnosti a stupně vývoje ekonomiky

	Orientované ekonomiky		
	Faktorově	Efektivnostně	Inovačně
Základní požadavky	60 %	40 %	20 %
Faktory zvyšování efektivnosti	35 %	50 %	50 %
Inovační faktory a faktory vyspělosti	5 %	10 %	30 %

Zdroj: WEF (2009).

První skupina ekonomik (faktorově orientované ekonomiky) využívá levných výrobních faktorů. Klíčové je rozvíjet institucionální rámec, investovat do kvalitní infrastruktury, dbát o makroekonomickou stabilitu a zabezpečit zdravou a relativně vzdělanou, gramotnou pracovní sílu. Firmy vyrábějí komodity a nebo jednoduché výrobky navržené ve vyspělých zemích. Technologie pronikají do hospodářství prostřednictvím dovozu, přímých zahraničních investic a imitací. Váhově jednoznačně převládá první sub-index. Na tomto stupni vývoje je ekonomika citlivá na výkyvy ve světovém hospodářství, cenové trendy komodit a pohyb směnných kurzů.

Druhá skupina zemí je již založená na efektivnosti. Ekonomiky se vyznačují vyšší kvalitou a efektivními výrobními postupy. Změny jsou výsledkem rozsáhlých investic do infrastruktury, náročných investičních záměrů, přístupu ke kapitálovým tokům a rozhodnutí vlády. Pro udržení jejich komparativní výhody je důležitý rozvoj středního a vysokoškolského vzdělání lidských zdrojů, dále efektivně fungující velké otevřené trhy a schopnost získat

a využít nejnovější technologické znalosti. Tento typ ekonomiky se soustřeďuje na výrobu a export outsourcingových služeb. Země je citlivá na finanční krize a změnu vnější poptávky.

Třetí skupina stojí na inovacích. Země využívá své komparativní výhody při výrobě inovačních produktů a poskytování služeb. Ekonomiku charakterizuje silná sektorová struktura a klastry. Typická je produkce specifického zboží s jedinečnou hodnotou, která v sobě odráží nabyté know-how dané země (Steinmetzová, 2008a). Země je odolná vůči turbulencím ve vnějším globálním prostředí.

2.2.2 Hodnocení konkurenceschopnosti dle Mezinárodního institutu pro rozvoj managementu

Světová ročenka konkurenceschopnosti IMD analyzuje schopnost zemí vytvářet a udržovat prostředí, v němž si mohou podniky konkurovat. Předpokládá se, že bohatství se vytváří především na úrovni podniků. Nicméně, podniky pracují v národním prostředí, které zvyšuje nebo brání jejich schopnost konkurovat v tuzemsku a v zahraničí. „Základním cílem konkurenceschopnosti dle IMD je růst prosperity lidí měřené úrovní příjmů, životní úrovní nebo kvalitou života. Konkurenceschopnost proto není zúžena pouze na její ekonomickou část, ale také jsou sledovány ukazatele kvality zdravotnické či vzdělávací infrastruktury, politické a sociální stability“ (Steinmetzová, 2008a, s. 42).

Tabulka 2.3: Faktory konkurenceschopnosti

Ekonomická výkonnost (82 kritérií):	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Domácí ekonomika (HDP), ▪ Mezinárodní obchod, ▪ Mezinárodní investice, ▪ Zaměstnanost (resp. nezaměstnanost), ▪ Cenová hladina.
Efektivnost vlády (70 kritérií) (rozsah, v němž vláda nebo centrální banka přispívá ke konkurenceschopnosti):	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Veřejné finance, ▪ Fiskální politika, ▪ Institucionální rámec, ▪ Legislativa podnikatelského prostředí, ▪ Společenský rámec.
Efektivnost podnikového sektoru (67 kritérií), tj. do jaké míry národní prostředí podněcuje podniky, aby vystupovaly inovativním, ziskovým a zodpovědným způsobem:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Produktivita a efektivnost, ▪ Trh práce, ▪ Finanční sektor, ▪ Manažerské praktiky, ▪ Postoje a hodnoty managementu.
Infrastruktura (110 kritérií), tzn. hodnocení národních partnerských institucí:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Technologická infrastruktura, ▪ Vědecká infrastruktura, ▪ Vzdělávací infrastruktura, ▪ Zdravotní a environmentální sféra, ▪ Základní infrastruktura.

Zdroj: IMD (2009); vlastní úprava.

IMD dělí národní prostředí do čtyř hlavních faktorů konkurenceschopnosti. Každý z těchto faktorů je rozdělen do 5 sub-faktorů, které zdůrazňují každý aspekt analyzovaných oblastí. Dohromady WCY hodnotí 20 sub-faktorů. Každý sub-faktor, a to nezávisle na počtu kritérií které obsahuje, má stejnou váhu v celkové konsolidaci výsledků, která je 5 %.

Zdrojem pro zjištění konkurenceschopnosti jsou ze 2/3 tvrdá data (135 kritérií) a z 1/3 (110 kritérií) data z šetření pracovníků IMD v konkrétní zemi. Kromě toho, některá kritéria slouží pouze pro základní informaci, což znamená, že nejsou použity při výpočtu celkové konkurenceschopnosti (84 kritérií). A konečně, sčítání výsledků 20 sub-faktorů vede k celkové konsolidaci, která udává pořadí zemí ve WCY (IMD, 2009).

2.2.3 Hodnocení konkurenceschopnosti dle Evropské unie

Konkurenceschopnost se stala jednou z priorit Evropské unie. Nově platná Lisabonská smlouva nebo dřívější smlouvy Nicejská a Amsterdamská se ve svém textu na dosahování konkurenceschopnosti odkazují. Čl. 3 Lisabonské smlouvy říká: „Unie vytváří vnitřní trh. Usiluje o udržitelný rozvoj Evropy, založený na vyváženém hospodářském růstu a na cenové stabilitě, vysoce konkurenceschopném sociálně tržním hospodářství směřujícím k plné zaměstnanosti a společenskému pokroku a na vysokém stupni ochrany a zlepšování kvality životního prostředí. Podporuje vědecký a technický pokrok“. Je zřejmé, že tento primární cíl EU navazuje na Lisabonskou strategii z roku 2000, revidovanou Lisabonskou strategii pro růst a zaměstnanost z roku 2005 a přijetí Integrovaných směrů pro růst a pracovní místa, na základě kterých přijaly členské země na podzim roku 2008 **Národní programy reformy** pro druhý cyklus v letech 2008–2010. Národní programy reformy tvoří strategii národního státu, aby mohla jeho ekonomika být více konkurenceschopná v globálním prostředí. Strategii přijalo i Slovensko a bude se jí věnovat podrobně třetí kapitola diplomové práce. Tyto přijaté Národní programy jsou každoročně hodnoceny na národní úrovni i na úrovni Evropské komise, která vydává **Zprávu o pokroku** (Annual Progress Report) při plnění cílů revidované Lisabonské strategie. Pokrok je v ní měřen strukturálními indikátory. Evropská komise připravuje zprávu tak, aby sloužila jako podklad pro jarní zasedání Evropské rady. Strukturální ukazatele zahrnují 42 základních ukazatelů ze šesti oblastí: všeobecné ekonomické ukazatele, zaměstnanost, inovace a výzkum, ekonomické reformy, sociální soudržnost a životní prostředí. Většinu ukazatelů sleduje Evropský statistický systém, ale jsou ukazatele, které pocházejí ze zdrojů mimo ESS (Centrum pro ekonomickou reformu). Seznam nezůstává stabilní. Soubor ukazatelů byl zeštíhlen na tzv. krátký seznam 14 ukazatelů. Mezi důvody jeho sestavení patří, že je snadnější, přehlednější, srozumitelnější

a hlavně je stabilizován pro tříleté období. Jednotlivým ukazatelům není přiřazena stejná váha, proto je nutné je při mezinárodním srovnání hodnotit odděleně. Stejně tak nelze trvale přiřadit ukazatelům stupeň důležitosti, protože se stále mění okolnosti, které jsou pro stanovení důležitosti rozhodující (Fischer, 2004).

Tabulka 2.4: Krátký seznam ukazatelů

HDP na osobu v paritě kupní síly (PPS), (EU-27=100)
Produktivita práce na zaměstnanou osobu (HDP v PPS na zaměstnanou osobu), (EU-27=100)
Míra zaměstnanosti (Ekonomicky aktivní obyvatelstvo ve věku 15–64 let vyjádřené v %)
Míra zaměstnanosti starších pracovníků (Ekonomicky aktivní obyvatelstvo ve věku 55–64 let vyjádřené v %)
Hrubé domácí výdaje na výzkum a vývoj (GERD) (jako procento HDP)
Úroveň dosaženého vzdělání mládeže (Procento obyvatelstva ve věku 20 - 24 let, které má alespoň vyšší střední vzdělání)
Srovnání cenové úrovně konečné spotřeby domácností včetně nepřímých daní (EU-27=100)
Podnikové investice (Hrubá tvorba fixního kapitálu v soukromém sektoru jako procento HDP)
Míra rizika chudoby (Podíl osob s příjmem pod hranicí rizika chudoby. Hranice chudoby se stanovuje jako 60% národního mediánového disponibilního příjmu po sociálních dávkách.)
Rozptýlení regionální míry zaměstnanosti (Variační koeficient míry zaměstnanosti (ve věku 15–64 let) regionů NUTS 2 uvnitř zemí)
Míra dlouhodobé nezaměstnanosti (Dlouhodobě nezaměstnaní (12 měsíců a déle) jako procento celkového ekonomicky aktivního obyvatelstva ve věku 15–64 let)
Emise skleníkových plynů (Procentní změna od základního roku 1990), (1990=100)
Energetická náročnost národního hospodářství (Hrubá spotřeba energie v zemi dělená HDP, vyjádřená v kgoe na 1000 euro), (2000=100)
Objem nákladní dopravy k HDP (Index objemu nákladní dopravy v zemi vztahující se k HDP; měřený v tunovém km děleno HDP), (2000=100)

Zdroj: Eurostat (2009).

Komise vydává také **Výroční zprávy o konkurenceschopnosti EU** (European Competitiveness Report) a to již od roku 1997. Jde o pracovní dokumenty Komise. Zpráva z roku 2009 řeší nedávné změny růstu produktivity EU, protože ta je klíčovým faktorem konkurenceschopnosti v dlouhodobém horizontu. Zaměřuje se rovněž na možné důsledky hospodářského poklesu, zejména pokud jde o produktivitu, a na některé faktory určující budoucí konkurenceschopnost EU: vývoj v zemích BRIC (Brazílie, Rusko, Indie a Čína); role vysoce zručných migrantů; rozsah a podmínky, za kterých by mělo vzdělávání zvýšit

produktivitu; role regulačních opatření trhu práce a výrobků ve vztahu k investování do ICT (DG Enterprise and Industry, 2009). Tato zpráva sebou nepřináší doporučení pro každou z členských zemí, pouze analyzuje konkurenceschopnost EU jako celku a nastiňuje budoucí ohrožení či příležitosti.

Kromě Komise se konkurenceschopností zabývá Rada pro konkurenceschopnost, která vznikla v roce 2002 sloučením Rady pro vnitřní trh, Rady pro průmysl a Rady pro výzkum. Zodpovídá za tvorbu ucelené politiky Evropské unie v oblasti konkurenceschopnosti. Poslední zasedání se uskutečnilo dne 1.–2. března 2010 (ke dni 9. 4. 2010), kde se ministři shodli, že Rada musí být zodpovědná za klíčové body Strategie 2020, které spadají do její kompetence. Strategie se stane nástupkyní Lisabonské strategie. Návrh Strategie byl již Komisí představen a obsahuje pět konkrétních cílů do roku 2020: Míra zaměstnanosti lidí ve věku od 20 do 64 let by měla z nynějších 69 % vzrůst na 75 %. Podíl investic do výzkumu a vývoje na HNP by měl stoupnout na 3 %. Emise skleníkových plynů by se měly ve srovnání se stavem z roku 1990 snížit o 20 %, taktéž i spotřeba energie. Podíl obyvatelstva s vysokoškolským vzděláním ve věkové skupině 30 až 34 let by měl z dnešních 31 % vzrůst na 40 %. Počet obyvatel, kteří žijí pod hranicí chudoby, by se měl snížit o jednu čtvrtinu. Jako hlavní cíl je označen hospodářský růst založený na znalostech a inovacích, který neškodí životnímu prostředí a snižuje nezaměstnanost. Třem z těchto cílů vyjádřila podporu i Evropská rada na svém summitu 25.–26. března 2010. Další dva by se měly stát pouze doplňkové (vysokoškolské vzdělání, chudoba). Evropská komise diferenciaci cílů vzala v úvahu. Vlády členských zemí unie by měly obsah schválit v polovině června 2010. Na podzim stejného roku by měly být vyhotoveny nové programy reforem a programy stability a konvergence (HN, 4. 3. 2010).

Hodnocení konkurenceschopnosti EU Centrem pro evropskou reformu

Centrum pro evropskou reformu (CER) vydává hodnocení plnění Lisabonské strategie EU jednotlivými členskými státy, tzv. Lisabonskou „ligovou tabulku“ (The Lisbon scorecard). Tabulka je založena na krátkém seznamu 14 strukturálních ukazatelů. Hodnocení tedy vychází z indikátorů Komise. Výsledkem je pořadí členských států EU dle celkového plnění strategie. CER seskupilo klíčové cíle Lisabonské strategie do pěti okruhů (Inovace, Liberalizace, Podnikání, Zaměstnanost a sociální začlenění, Udržitelný rozvoj a životní prostředí), ve kterých stanovuje země s nejlepšími výsledky a naopak.

2.3 JINÉ PŘÍSTUPY K HODNOCENÍ KONKURENCESCHOPNOSTI

Instituce uvedené v této kapitole přistupují k hodnocení konkurenceschopnosti odlišně. Výsledky těchto indexů prohlubují informace o stavu jednotlivých podmínek konkurenceschopnosti (podnikatelské prostředí, korupce, institucionální kvalita, atraktivita lokalit pro zahraniční investice).

2.3.1 Hodnocení podnikatelského prostředí Světovou bankou

Ukazatele prezentované a analyzované v přehledu Světové banky „Doing business“ měří obchodní regulaci a míru ochrany vlastnických práv a jejich dopad na domácí, zejména malé a střední podniky. Cílem šetření je poskytnout investorům, politikům i vládám informace o podnikatelském prostředí konkrétní země a její postavení vůči ostatním zemím v sestavovaném žebříčku. Zdroje pro sestavení žebříčku plynou z průzkumů získaných prostřednictvím 8000 expertů z různých sfér (vládní úředníci, právníci, obchodní konzultanti, aj.). Doing Business 2010 srovnává 183 zemí na základě deseti souborů indikátorů (Šmejkal, 2006). U všech hodnocených kritérií Doing Business hraje klíčovou roli administrativní jednoduchost a rychlost státní správy, finanční náročnost a legislativní ochrana. Výsledný index je průměrnou hodnotou dílčích hodnocení.

1) Zahájení podnikání

Soubor indikátorů zjišťuje administrativní náročnost, která musí být překonána, aby došlo k založení a vzniku společnosti s ručeným omezeným. Je zde zkoumán počet aktivit, dnů a finanční náklady potřebné k zahájení podnikání v návaznosti na splnění požadovaných souvisejících úkonů a na minimální kapitálový vklad.

2) Udělování povolení

Sleduje se počet činností, čas a náklady potřebné k vybudování modelového příkladu realizace stavby třípodlažního skladu v blízkosti největšího města země zahrnující získávání stanovených povolení a souhlasů.

3) Přijímání a propouštění zaměstnanců

SB srovnává flexibilitu regulace v oblasti práce (obtíže s přijetím nových zaměstnanců, rigidita pravidel ohledně pracovní doby, povinné zákonné odvody za zaměstnance, obtíže a náklady spojené s propouštěním nadbytečných zaměstnanců) a řadí země podle indexu rigidity zaměstnávání, který tvoří průměr tří sub-indexů, tj. indexu obtížnosti přijímání pracovníků, indexu nepružnosti pracovní doby a indexu obtížnosti propouštění. Další dva ukazatele podmínek regulace zaměstnanosti měří náklady přijímání a propouštění pracovníků.

4) Registrace vlastnictví

Podmínky registrace vlastnictví nemovitosti SB hodnotí podle hledisek počtu úkonů, dnů a výše nákladů týkajících se zápisu do listu vlastnictví, za předpokladu standardního přístupu, kdy společnost s ručením omezeným chce koupit spory nezatíženou nemovitost v blízkosti největšího města v zemi. Náklady zahrnují různé poplatky a platby (např. katastru nemovitostí, notářům, advokátům atd.) a vyjadřují se jako procento z hodnoty nemovitostí.

5) Získání úvěru

Indikátory zahrnují hodnocení úvěrových informací (rozsah, přístup a kvalita), včetně veřejných a soukromých registrů dlužníků a dále efektivnost zajištění úvěru (zástavní a úpadkové právo).

6) Ochrana investorů

Indikátory hodnotí sílu ochrany minoritních akcionářů vůči možnému zneužití podnikových aktiv vedoucími manažery firmy ve svůj prospěch. Zahrnují průhlednost transakcí, odpovědnost manažerů za své jednání, ale i možnost akcionářů žádat o odškodné za pochybení managementu. Jsou sestaveny na základě úrovně ochrany práv investorů v situaci, kdy společnost nakupuje část aktiv jiné společnosti, přičemž majoritním vlastníkem na straně kupujícího (reprezentovaný 2 místy v 5-ti členném představenstvu), jakož i na straně prodávajícího, je tatáž fyzická osoba.

7) Placení daní

SB hodnotí počet daňových procedur a časovou náročnost v počtu hodin za rok, které si vyžaduje příprava, podání a platba daní středně velkou společností. Jedná se o daň z příjmů právnických osob, daň z přidané hodnoty, ale i příspěvky na sociální pojištění, jakož i daně spotřební, z nemovitosti a silniční. Celková daňová zátěž měří v procentech ze zisku společnosti všechny daně, které platí podnik, s výjimkou daně ze mzdy a odvodů na sociální zabezpečení.

8) Zahraniční obchod

Soubor indikátorů zachycuje počet a časovou nákladnost procedurálních požadavků při dovozu a vývozu standardizovaného zboží. Zahrnuje všechny úřední procedury od smluvní dohody mezi dvěma partnery až po doručení zásilky.

9) Vynutitelnost smluv

Jedná se o pohled na efektivnost vymáhání plnění smluv, sledováním vývoje platebních sporů, přičemž použité indikátory představují čas, náklady a počet úkonů od okamžiku, kdy je žaloba podávána u místně příslušného soudu, až do okamžiku uskutečnění platby (např. počet

kalendářních dnů potřebných k vyřešení sporu, náklady na soudní řízení, úhrady advokátům, správní poplatky apod.).

10) Ukončení podnikání

Soubor indikátorů analyzuje průběh konkursního řízení. Zahrnuje průměrný počet let k dokončení konkursu, náklady konkursu, míru vyrovnání pohledávek věřitelů a délku zdržení, které vzniklo odvoláváním zúčastněných.

2.3.2 Hodnocení korupce

Korupce prohlubuje morální úpadek společnosti, deformuje rovné příležitosti a odrazuje zahraniční investory. Právě udržení a získávání nových zahraničních investic je důležitou prioritou strategií zaměřených na zvyšování konkurenceschopnosti státu. Je důležité si uvědomit, že nadnárodní korporace mají prostřednictvím umístění a rozvíjení svých investic čím dál tím větší vliv na ekonomiku země. Negativní dopady korupce, jako nízká důvěra k veřejným institucím, neefektivní redistribuce veřejných prostředků, deformace hospodářské soutěže a nadbytečné transakční náklady pro podnikání, mohou odradit investory od svého záměru. Transparency International se zabývá měřením korupce ve veřejném sektoru a definuje ji jako „zneužití svěřených pravomocí za účelem získání nezaslouženého osobního (soukromého) prospěchu“ (TI, 2007). Index vnímání korupce (Corruption Perception Index – CPI) je zpracováván od roku 1998. Pro hodnocení roku 2009 čerpá ze 13 zdrojů provedených 10 nezávislými institucemi. Zdroje mají podobu hodnocení odborníků nebo průzkumů. Rozsah korupce v každé zemi hodnotí dvě skupiny. První tvoří odborníci na danou zemi, a to jak její rezidenti, tak zahraniční experti, druhou tvoří přední představitelé podnikatelského sektoru. Aktuální index vždy odpovídá stavu korupce dva roky zpět. Tato časová odchylka je způsobena metodikou vypracování indexu. Index se zaměřuje na problém uplácení veřejných činitelů, uplácení při zadávání veřejných zakázek nebo zneužívání veřejných prostředků. Jde však také o otázky zkoumající dopady a účinnost protikorupčních opatření v rámci veřejného sektoru (TI, 2009a).

2.3.3 Hodnocení institucionální kvality

Heritage Foundation každoročně prezentuje Index ekonomické svobody (Index of Economic Freedom), který měří institucionální kvalitu a hodnotí úlohu státu ve vztahu k domácím i zahraničním podnikatelským subjektům. Ekonomická svoboda „zahrnuje všechny svobody a práva spojená s výrobou, distribucí nebo spotřebou zboží a služeb. Nejvyšší forma ekonomické svobody zajišťuje absolutní právo na vlastnictví, umožněné

svobodným pohybem práce, kapitálu a zboží; a úplnou absenci nátlakových prvků a překážek ekonomické svobody nad rámec nezbytně nutných opatření pro ochranu a udržení svobody samotné“ (The Heritage Foundation, 2009, s. 58). Je vydáván od roku 1995 ve spolupráci s Wall Street Journal. V publikaci 2010 Index of Economic Freedom pokrýval 183 ekonomik. Analyzuje **10 kritérií**: svoboda podnikání; svoboda obchodu; fiskální svoboda; svoboda velikosti vlády; monetární svoboda; investiční svoboda; finanční svoboda; svoboda trhu práce; svoboda od korupce a svoboda vlastnických práv (The Heritage Foundation, 2009). Každá kategorie je ohodnocena procentem (maximální hodnocení 100 %, nejnižší 0 %) a výsledný index je průměrem jednotlivých dílčích hodnocení níže popsanych ekonomických ukazatelů.

1) Svoboda podnikání je kvantitativní měření schopnosti založit, vést a ukončit podnikání, která reprezentuje překonání celé škály regulace, stejně jako účinnost vlády v regulačním procesu. Podnikatelská svoboda každé země představuje číslo mezi 0 a 100, kde 100 činí nejsvobodnější podnikatelské prostředí. Skóre je založeno na deseti faktorech, přičemž údaje jsou převzaty ze studia Světové banky Doing Business:

- Zahájení činnosti – počet procedur,
- Zahájení podnikání – ve dnech,
- Zahájení podnikání – náklady (v % z příjmů na obyvatele),
- Zahájení podnikání – minimální kapitál (v % z příjmů na obyvatele),
- Získání licence – počet procedur,
- Získání licence – ve dnech,
- Získání licence – náklady (v % z příjmů na obyvatele),
- Uzavření podnikání – doba,
- Uzavření podnikání – náklady (% z nemovitostí),
- Uzavření podnikání – výtěžnost (centů na dolar).

2) Index svobody obchodu sleduje úroveň odstranění cel a netarifních překážek obchodu, které ovlivňují dovoz a vývoz zboží a služeb.

3) Fiskální svoboda je míra zátěže příjmů vlády. Zahrnuje i daňové zatížení, pokud jde o nejvyšší sazbu daně z příjmů (zvláště individuální a firemní) a celkovou výši daňových příjmů jako procento HDP. Složky daňové svobody se skládají ze tří kvantitativních faktorů:

- Horní sazba daně z příjmů fyzických osob,
- Horní sazba daně z příjmů právnických osob,

- Celkové příjmy z daní jako procento HDP.
- 4) **Velikost vlády** je definována jako celkové vládní výdaje v poměru k HDP. Vládní výdaje zahrnují spotřebu a transfery.
 - 5) **Monetární svoboda** kombinuje míru inflace a opatření pro dosažení celkové cenové stability v zemi. Inflace i kontrola cen ohrožují aktivity trhu. Cenová stabilita, bez mikroekonomické intervence, je ideální pro volný trh.
 - 6) **Svoboda investování** je hodnocena podle rozsahu překážek pro investování, zejména pro zahraniční investice. Pokládá si otázky, zda země má zákon o zahraničních investicích, který definuje investiční zákony a postupy; zda vláda podporuje zahraniční investice prostřednictvím spravedlivého a rovného zacházení s investory; zda existují omezení v přístupu k cizí měně; zda je na základě zákona zacházeno stejně se zahraničními i domácími firmami; zda vláda ukládá omezení plateb, převodů, a kapitálových transakcí; a zda jsou konkrétní odvětví uzavřena pro zahraniční investice.
 - 7) **Index finanční svobody** sleduje bezpečnost bankovního sektoru a jeho nezávislost na vládě. Přičemž se vychází z teorie, že státní vlastnictví bank a ostatních finančních institucí je neefektivní zátěž, která omezuje hospodářskou soutěž a celkově snižuje úroveň dostupných služeb.
 - 8) **V oblasti vlastnických práv** je hodnocena schopnost jednotlivců akumulovat vlastnictví, a to s ohledem na legislativu.
 - 9) **Rozsah korupce** je měřen z hlediska vnímání korupce podnikatelským prostředím.
 - 10) **Svoboda pracovního trhu** hodnotí zejména schopnost zaměstnanců a podniků vyjednávat spolu bez restrikcí státu.

Vyšší ekonomická svoboda je tedy v zemích, kde jsou kvalitní podmínky pro podnikatele, nízká byrokracie a korupce, legislativní a justiční ochrana majetku a kde je stabilní finanční a fiskální prostředí. Index slouží k informování všech účastníků trhu o ekonomické stabilitě a úrovni otevřenosti ekonomiky v hodnocených státech. V zemích s vyšší ekonomickou svobodou je i vyšší životní úroveň.

2.3.4 Hodnocení atraktivit lokalit pro zahraniční investice

Americká analytická společnost A. T. Kearney vydává index přitažlivosti zemí z hlediska delokačních rozhodnutí. Hodnocení napomáhá TNC rozhodnout se, kde přesunou

svou výrobu. Tzv. offshoring umožňuje snížit provozní náklady odstěhováním výroby do levnějších zemí. Úspory jsou zejména ve mzdových nákladech, levnějších výrobních materiálech, daňové oblasti a nákladech na dopravu. Index lokalizace globálních služeb (Global Services Location Index – GSLI) analyzuje 50 nejlepších zemí světa pro lokalizaci výrobních činností. GSLI je složen ze třech základních kategorií: náklady, lidské zdroje a podnikatelské prostředí. Každá složka je vyjádřena jako vážený průměr jejích dílčích ukazatelů.

Tabulka 2.5: Struktura indexu lokalizace globálních služeb

NÁKLADY	Mzdy, náhrady a další pracovní náklady Infrastrukturní náklady Daňové a regulační náklady
LIDSKÉ ZDROJE	Odpovídající odborné znalosti a zkušenosti Velikost a dostupnost pracovní síly Vzdělání Znalost jazyků Riziko fluktuace
PODNIKATELSKÉ PROSTŘEDÍ	Ekonomické a politické riziko Kvalita infrastruktury Kulturní přizpůsobivost Bezpečnost a duševní vlastnictví

Zdroj: GSLI (2009).

Hodnocení nákladů je odstupňováno na stupnici od 0 do 4, dostupnost a kvalifikace lidských zdrojů a podnikové prostředí jsou měřeny na škále od 0 do 3. Celkový index je v rozpětí 0–10 (čím více, tím lépe).

Druhá kapitola popisuje metodiky světových institucí, jejímž záměrem je zhodnotit konkurenceschopnost národní ekonomiky. Jejich hodnocení vycházejí z multikriteriálního přístupu porovnatelného v mezinárodním rámci. Jde jak o široce koncipované mezinárodní indexy, které jsou složeny z rozsáhlého počtu indikátorů sledovaných v různých oblastech, např. (GCR, WCY), tak o indexy zaměřené specificky – např. na hodnocení kvality podnikatelského prostředí (Index Doing Business), na hodnocení podmínek příznivých pro podnikání a na analýzu aspektů ekonomické svobody (Index ekonomické svobody), na kvalitu správy ve smyslu míry kontroly korupce (CPI), na hodnocení atraktivnosti lokalit pro investory (GSLI), aj. Výsledkem zpráv jsou tabulky s celkovým pořadím zemí od nejlepšího. V kapitole jsou zmiňovány i zprávy, které hodnotí konkurenceschopnost pouze v zemích EU (The Lisbon Scorecard). Mimo ty je uvedena Zpráva o pokroku Evropské komise, jejíž součástí je doporučení pro členské země EU a hodnocení pokroku prostřednictvím strukturálních ukazatelů.

3 DOKUMENTY SLOVENSKÉ REPUBLIKY NA PODPORU KONKURENCESCHOPNOSTI

Stát zvyšuje národní produktivitu a růst konkurenceschopnosti země, pokud stimuluje podnikatelskou aktivitu, zvyšuje inovační a konkurenční schopnost malých a středních podniků a udržuje zdravé ekonomické prostředí. Za tímto účelem přijímá dlouhodobé strategické dokumenty, jejichž priority se snaží naplnit. Není tedy možné spoléhat se jen na tlak trhu, který by sám pozdvihl ekonomickou výkonnost země.

Uvedená kapitola je zaměřena na popis nejdůležitějších národních dokumentů Slovenska. Většina je přijata na základě Lisabonské strategie, proto je i jí věnována část diplomové práce. Strategie měla určovat hlavní směry pro hospodářskou politiku vlád členských států tak, aby se Evropská unie stala do roku 2010 „nejkonkurenceschopnější a nejdynamičtější znalostní ekonomikou, schopnou udržitelného hospodářského růstu s více a lepšími pracovními místy a s větší sociální soudržností“.

3.1 STRATEGIE KONKURENCESCHOPNOSTI SLOVENSKA DO ROKU 2010

V průběhu roku 2004 se začaly soustřeďovat iniciativy proevropsky orientované vlády premiéra Mikuláše Dzurindy (SDKÚ-DS - Slovenská demokratická a kresťanská unie) na rozpracování takových strategií a opatření, které na základě analýzy hospodářských priorit Slovenska vyústily do vypracování návrhu lisabonské strategie pro Slovensko. Již v únoru 2005 přijala vláda SR Strategii konkurenceschopnosti Slovenska do roku 2010 (Stratégia konkurencieschopnosti Slovenska do roku 2010), která je plně v souladu s hlavními prioritami a cíly obnovené Lisabonské strategie (MF SR, 2009a).

Cíl dokumentu je jednoznačný: „zabezpečit, aby Slovensko co nejrychleji doběhlo životní úroveň nejvyspělejších krajín EU“. Tento cíl se dá dosáhnout jen prostřednictvím rychlého a dlouhodobého hospodářského růstu. V tržní ekonomice jej stát může podpořit tak, když bude vytvářet vhodné podmínky pro růst ekonomické konkurenceschopnosti krajiny (MF SR, 2005).

Tato strategie je považována za základní strategii hospodářského rozvoje Slovenska do roku 2010, proto s ní musí být všechny ostatní dokumenty (např. Národní strategický referenční rámec nebo Národní program reforem) pro toto období v souladu a přispívat k jejímu naplnění. Lisabonská strategie pro Slovensko je postavená na dvou hlavních pilířích:

- 1) na úspěšném dokončení strukturálních reforem a udržení hospodářského růstu,
- 2) na systematickém zaměření se na plnění rozvojové části Lisabonské strategie.

V rámci prvního pilíře věnuje pozornost makroekonomické a fiskální oblasti, sociální oblasti, zdravotnictví a důchodovému zabezpečení. V druhém pilíři vymezuje čtyři základní tematické okruhy dalšího rozvoje: informační společnost, vědu – výzkum – inovace, podnikatelské prostředí, vzdělávání a zaměstnanost. V návaznosti na strategii byly vypracované **akční plány** jednotlivých tematických okruhů, které byly schváleny v červenci 2005 a měly být splněny do konce volebního období v roce 2006. Akční plány definují opatření, které měly být realizovány, určují zodpovědné instituce a termíny plnění jednotlivých úkolů (ÚV SR, 2008–2010a). Staly se podkladem pro realizaci vládního programu **Minerva** (zkratka pro **mobilizaci inovací v národní ekonomice a rozvoj vědecko-vzdělávacích aktivit**). Cílem této iniciativy je udělat ze Slovenska jednu z nejvyspělejších, nejmodernějších a nejvíce prosperujících společností na světě. I přes široký politický souhlas s touto iniciativou, se však dá konstatovat, že s červnovými předčasnými volbami v roce 2006 se zpomalilo pokračování v implementaci a v plnění úkolů, které byly dány akčními plány.

Strategie konkurenceschopnosti Slovenska do roku 2010 byla přijata slovenskou vládou z vlastní iniciativy a stala se slovenskou adaptací Lisabonské strategie určující prioritní oblasti slovenské politiky, které nejvýznamněji přispějí k naplnění Lisabonské agendy.

3.1.1 Lisabonská strategie

Vznik **Lisabonské strategie** reagoval na vážné problémy v Evropě koncem 90. let 20. století, kdy Evropská unie začala zaostávat za významnými hospodářskými regiony v tvorbě HDP. Problémy byly spatřovány v nízké zaměstnanosti, nedostatečném využívání informačních technologií, neudržitelném sociálním systému. Nebyly to tedy jenom tyto vnitřní výzvy, kterým EU čelila, ale také vnější výzvy jako byla rostoucí globalizace.

Lisabonská strategie obsahovala 9 prioritních směrů. Osm směrů bylo vytyčeno už na zasedání Evropské rady v Lisabonu v roce 2000, na kterém byla strategie přijata (IČRE, 2006):

1. Informační společnost pro všechny,
2. Vytvoření evropského výzkumného prostoru,
3. Odstranění překážek pro podnikání, zejména pro malé a střední podniky,
4. Ekonomická reforma spojená s dokončováním vnitřního trhu,
5. Vytvoření integrovaných finančních trhů,
6. Lepší koordinace makroekonomických politik,
7. Aktivní politika zaměstnanosti,

8. Modernizace evropského sociálního modelu,
Stockholmské zasedání Evropské rady (březen 2001) a později zasedání v Goteborgu (červen 2001) k nim dodalo ještě jeden směr činnosti a to:

9. Udržitelný rozvoj a kvalita života.

Snaha o komplexní hospodářskou politiku členských zemí EU existovala již předtím. Paralelně vedle sebe fungovaly samostatné procesy, které však byly nedostatečně provázané: Lucemburský proces (1997) zaměřený na politiku zaměstnanosti; Cardiffský proces (1998) zaměřený na strukturální politiku; Kolínský proces (1999) zaměřený na makroekonomický dialog s hospodářskými a sociálními partnery. Tyto procesy byly integrovány do Lisabonského procesu, čímž mělo dojít k jejich provázání a koordinování. Procesy byly sjednoceny pouze formálně. V praxi byly vyhodnocovány a koordinovány samostatně, nebyly vytvořeny mechanismy, které by zabránily formulaci protichůdných opatření a nových cílů. Nejasnost cílů a množství opatření vedlo k nedostatku politické vůle k implementaci. Co hůř, Lisabonská agenda nebyla ani ze strany vlád členských států, ani veřejnosti brána vážně. Na plnění strategie mělo rovněž nepříznivý dopad největší rozšíření EU. V roce 2004 se proto přistoupilo k její revizi, kterou byla pověřena expertní skupina pod vedením bývalého nizozemského premiéra Wima Koka. Kokova zpráva – „Čelíme výzvě – Lisabonská strategie pro růst a pracovní místa“ uvádí: „dochází ke zvyšování rozdílů v růstu ve srovnání se Severní Amerikou a Asií, přičemž Evropa se musí vypořádat s kombinací problémů nízkého růstu populace a jejího stárnutí. Abychom dohnali ztracený čas, je nyní potřeba tuto strategii lépe provádět.“ Lepší provedení Lisabonské agendy spočívalo v rozpracování ambiciózních cílů do konkrétních opatření s důslednou implementací na národní úrovni s časovým harmonogramem plnění a zjednodušením postupu předávání implementačních zpráv. Měl by existovat jediný soubor „hlavních směrů“ poskytujících rámec pro opatření členských států, k tomu jen jedna zpráva o dosaženém pokroku na úrovni EU a jedna na úrovni členského státu. Úspěch nezbytných strukturálních reforem nelze rovněž zaručit bez podpory široké veřejnosti, reformy se musí stát předmětem národní politické diskuze.

Na základě Kokovy zprávy zpracovala Evropská komise pro jarní zasedání Evropské rady (2005) Střednědobé hodnocení Lisabonské strategie – „Společně pracovat pro růst a pracovní místa; Nový začátek Lisabonské strategie“, v níž vytyčila tři prioritní cíle:

1. Učinit Evropu atraktivnějším místem pro investice a zaměstnávání,
2. Znalosti a inovace pro růst,

3. Vytváření více a lepších pracovních míst.

Obnovená Lisabonská strategie se zaměřila zejména na dosažení vyššího dlouhodobého hospodářského růstu a zaměstnanosti, při respektování cílů v sociální oblasti a v oblasti životního prostředí. Hospodářský růst a zaměstnanost jsou předpokladem pro zajištění udržitelného rozvoje. Dá se tak říci, že se strategie stala prostředkem k naplnění cílů stanovených v základních smlouvách.

Základem Lisabonské strategie se stalo rozčlenění lisabonského programu do tříletých cyklů řízení. Jako nástroj pro koordinaci hospodářské politiky EU bude strategie využívat **Integrované směry pro růst a pracovní místa 2005–2008**, které sjednocují „Hlavní směry hospodářské politiky a Směry zaměstnanosti“ do jednoho dokumentu. To umožní stanovit rámec pro priority hospodářské politiky členských zemí ve vztahu k revidované Lisabonské strategii pro první tříletý cyklus. Na základě této iniciativy přijala každá členská země vlastní **Národní program reforem** (nebo Národní lisabonský program), který se stal závazným politickým dokumentem shrnující priority a opatření členské země v makroekonomické a mikroekonomické oblasti a politice zaměstnanosti (CZ PRES, 2008).

Období, pro které byla Lisabonská strategie vymezena, skončilo. Objevuje se řada zpráv, které hodnotí dopady Lisabonské strategie. Je patrné, že se nepodařilo zajistit hlavní cíle (tj. míra zaměstnanosti ve výši 70 % a náklady na výzkum a vývoj ve výši 3 % HDP). Z tohoto pohledu je strategie hodnocena jako zcela neúspěšná. Problémem Lisabonské strategie byla však i odlišně velká veřejná i politická podpora. Většina pravomocí byla soustředěna na národní úroveň a záleželo na státech, jak ji přenesly do svých politik, přičemž neexistoval žádný donucovací prostředek k plnění cílů. Ze strany členských států je rovněž kritizována otevřená metoda koordinace, která se mezi nimi a Komisí používá k výměně informací a také k hodnocení úspěšnosti přijatých opatření. Tato metoda komunikace je málo účinná, protože zprávy zaslané státy EU jsou posuzovány Komisí příliš formálně a navíc je celý proces administrativně náročný a neefektivní. Evropská komise se ale k hodnocení nestaví tak skepticky. Dle ní Lisabonská strategie neznamenal úplný neúspěch, protože se na jejím základě podařilo dosáhnout širokého konsensu ohledně reforem nutných pro EU. Důležité prioritní oblasti (věda a inovace, investice do lidského kapitálu, uvolnění podnikatelského potenciálu, změna klimatu, aj.) byly v členských zemích konkrétně rozpracovány do opatření a státy tak svým schválením Národních programů reforem vytvořily společnou reformní agendu EU (EC, 2010). Avšak je nutné dodat, že celkové tempo provádění reformní agendy bylo pomalé a nerovnoměrné.

3.1.2 Národní program reforem Slovenské republiky 2006–2008

Národní program reforem (Národný program reforiem Slovenskej republiky na roky 2006-2008) vláda schválila 12. října 2005. V Národním programu reforem jsou zapracovány tři základní skupiny priorit hospodářské politiky EU:

- makroekonomická politika,
- politika zaměstnanosti,
- mikroekonomická politika, v rámci které specifikoval podnikatelské prostředí, věda – výzkum – inovace, informační společnost.

„Vzhledem k rozběhnutému procesu „lisabonizace“ na Slovensku a s určitým zjednodušením, je možno říci, že národní program reforem Slovenska představuje shrnutí toho, co už bylo naplánované v rámci Strategie konkurenceschopnosti Slovenska do roku 2010.“ (Euro Info, 2008). Jde především o zmíněné akční plány, jejichž obsahem jsou konkrétní opatření pro jednotlivé prioritní oblasti, které byly do Národního programu reforem promítnuty.

Cíl mají oba dokumenty totožný, tj. prostřednictvím rychlého a udržitelného hospodářského růstu dosáhnout co nejrychleji životní úroveň nejvyspělejších zemí EU. Národní program reforem stojí stejně jako Národní lisabonská strategie na dvou pilířích:

- dokončení strukturálních reforem a udržení jejich výsledků,
- rozvoj znalostní ekonomiky.

Významnou roli v řízení Lisabonské agendy na Slovensku má Institut finanční politiky Ministerstva financí SR a jeho odborné útvary (dále jen IFP). IFP je gestorem pro vypracování Národního programu reforem SR pro tříleté programové období a Výročních zpráv o pokroku v realizaci Národního programu reforem SR. Dále monitoruje a vyhodnocuje plnění agendy a vypracovává pozice k hodnocením Evropské komise zaměřených na plnění lisabonských úkolů. Je autorem souboru indikátorů pro sledování plnění opatření Národního programu reforem SR. Tyto indikátory jsou připojeny ve formě tabulky ke každé implementační zprávě (nejaktuálnější v příloze č. 1). IFP také zajišťuje soulad Národního programu reforem s Konvergenčním programem a Národním strategickým referenčním rámcem SR a jeho operačními programy. Je zástupcem Slovenska ve Výboru pro hospodářskou politiku (Economic Policy Committee) při Evropské komisi a členem pracovních skupin výboru.

Z hlediska strukturálních reforem dosáhlo Slovensko v minulém období velkého pokroku v porovnání s ostatními zeměmi EU. Mnohé respektované mezinárodní instituce a zahraniční média se vyslovily, že Slovensko se stalo "reformním tygrem" (The New York Times), "rájem pro investory" (Forbes Magazine) a "nejreformovanější krajinou v regionu" (Světová banka) (Zachar, 2005, s. 18). Navzdory nepopulárnosti reforem se na ně vláda SR v uplynulém období prioritně zaměřila. Mezi nejdůležitější uskutečněné strukturální reformy patří reformy veřejných financí, daňová, zdravotnictví, sociálního systému, trhu práce, důchodová, financování regionálního školství a reforma veřejné správy. Z konkrétních realizovaných opatření je možno jmenovat zavedení dobrovolného doplňkového důchodového spoření (III. pilíř) a tím dokončení důchodové reformy; zákon o rozpočtových pravidlech veřejné správy, který komplexně řeší rozpočtový proces v celém sektoru veřejné správy v souladu s jednotnou metodikou platnou pro EU (zavedení tvrdých rozpočtových omezení, tvorba rozpočtu veřejné správy podle metodiky ESA 95, zrušení některých rozpočtových kapitol); zákon o rozpočtovém určení výnosu daně z příjmů fyzických osob územní samosprávě (obce - 70,3 %, VÚC - 23,5 %); zákon o rozsahu zdravotní starostlivosti uhrazené na základě veřejného zdravotního pojištění a o úhradách za služby související s poskytováním zdravotní starostlivosti (kategorizace léků, rozšíření okruhu od paušálních poplatků osvobozených lidí, umožnění vstupu licencovaných pojišťoven na zdravotní trh); optimalizace soudní soustavy SK (nová tří-stupňová soustava, zrušení 10 okresních soudů, vznik specializovaných soudů) (Zachar, 2005).

Vláda se v Národním programu reforem 2006–2008 zavázala dokončit rozběhnuté reformy a implementaci přijatých opatření takovým způsobem, aby přinášely pozitivní výsledky pro rozvoj ekonomického potenciálu země.

Hodnocení implementace Národního programu reforem za rok 2006

Evropská komise zveřejnila v prosinci 2006 Výroční zprávu o pokroku, kterou zpracovala na základě doručených zpráv o postupu v implementaci Národních programů reforem, které členské státy vypracovaly a předaly Komisi v říjnu 2006.

Zpráva třídí země dle žebříčku: limitovaný pokrok, pokrok, dobrý pokrok, velmi dobrý pokrok. Evropská komise udělila Slovensku pouze dosáhnutí pokroku. Hůře obstála pouze Česká republika, Maďarsko, Polsko a Řecko. Za nejslabší oblasti implementace opatření označila Evropská komise výzkum, vývoj, inovace a vzdělávání ve vědě, ve kterých chybí jasná strategie a priority. Pozornost by se měla upínat i na zlepšení zručnosti uchazečů o práci a prosazování celoživotního vzdělávání. Další úsilí bude potřebné směřovat na snížení

dlouhodobé nezaměstnanosti, zvláště mezi znevýhodněnými skupinami (IFP, 2007). Za silné stránky plnění NPR 2006-2008 považuje Komise opatření pro zlepšení podnikatelského prostředí a vytváření informační společnosti. Pozitivně hodnotí růst zaměstnanosti posilněný daňovými stimuly, opatření pro mobilitu pracovních sil. Zřejmé je zlepšení služeb pro znevýhodněné skupiny, pokrok v reformě vysokoškolského vzdělání a integrace znevýhodněných dětí do vzdělávacího systému (EC, 2006).

Hodnocení implementace Národního programu reforem za rok 2007

Ve Výroční zprávě o pokroku 2007 Slovensko dosáhlo mírného pokroku. Evropská komise rozšířila oproti minulému hodnocení nastavení žebříčku na: velmi dobrý pokrok, významný pokrok, dobrý pokrok, stálý pokrok, mírný pokrok a limitovaný pokrok. Za Slovenskem v hodnocení zaostávalo jen Polsko a Maďarsko. Doporučené oblasti pozornosti Komise pro Slovensko byly podobné jako v předchozím roce, tzn. věda a výzkum, inovace, dlouhodobě nezaměstnaní, znevýhodněné skupiny obyvatelstva (integrace Romů), celoživotní vzdělávání a přibyla i oblast regulace právního prostředí. Na vzdělávání, vědu a výzkum by mělo být přesunuto více finančních zdrojů a měla by se implementovat strategie se zaměřením na institucionální reformu veřejných výzkumných institucí a zlepšit spolupráce výzkumu s podniky. Dále by se mělo Slovensko zabývat implementací ucelené strategie pro lepší a jednodušší právní prostředí. Třetí doporučení klade důraz na zabezpečení implementace strategie celoživotního vzdělávání tak, aby řešila situaci na trhu práce. Úkolem je také dokončení reformy vzdělávání na všech stupních (EC, 2007).

3.1.3 Národní program reforem Slovenské republiky 2008–2010

V prosinci roku 2007 Evropská komise zveřejnila aktualizovaný návrh „Integrovaných hlavních směrů pro růst a zaměstnanost“ a návrh „Lisabonského programu Společenství na období 2008–2010“. Nový tříletý cyklus Lisabonské strategie je zaměřen na čtyři prioritní oblasti, kterými jsou: investice do lidských zdrojů a modernizace trhu práce; podnikatelské prostředí; investice do oblasti vzdělávání, výzkumu, vývoje a inovací; energetika a změna klimatu. Na základě nových Integrovaných směrů přijaly členské země na podzim 2008 Národní programy reforem pro tento druhý cyklus v letech 2008–2010. Konkrétně na Slovensku byl schválen vládou SR dne 8. října 2008.

Národní program reforem SR na roky 2008–2010 (Národný program reforiem Slovenskej republiky na roky 2008-2010) je rozdělený do třech částí a třech příloh. První část prezentuje stav plnění strukturálních politik za posledních 12 měsíců a hodnotí opatření

Národního programu reforem Slovenské republiky za rok 2007 a krátkodobé opatření Modernizačního programu Slovensko 21.

Druhá část se věnuje makroekonomické a fiskální politice a zdůrazňuje kontinuitu cílů, které byly v rámci fiskální a měnové politiky prezentované v Konvergenčním programu Slovenska v prosinci 2007. Poskytuje aktualizaci základních ukazatelů makroekonomického rámce a informuje o financování opatření národního programu reforem.

Třetí část představuje těžiště dokumentu a předkládá nové opatření na roky 2008–2010 v pěti prioritních oblastech – výzkum, vývoj a inovace, vzdělávání, zaměstnanost, podnikatelské prostředí, klimatické změny a energetika.

Mezi nejdůležitější opatření patří sjednocení výběru daní, cel a pojistných odvodů. Cílem opatření je změnit správu daní, cel a dávek tak, aby byla efektivnější ve smyslu snížení vlastních nákladů, výběru a pro klienty zjednodušená, zpřehledněná a méně byrokraticky založená. Podobné cíle má i informatizace veřejné správy, kde se očekává elektronický přístup k základním veřejným službám s předpokladem propojenosti registrů veřejné správy. V oblasti výzkumu, vývoje a inovací je cílem zejména řešení reformy financování vědy a podpora přenosu znalostí mezi akademickým a podnikatelským sektorem. V oblasti vzdělávání jde o podporu špičkových gymnázií, pružnější formy řízení vysokých škol a podporu rozvoje podnikatelských dovedností na úrovni středních škol. V oblasti zaměstnanosti se dále připravuje modernizace sociálních služeb, vytvoření uceleného systému sledování současných programů aktivní politiky trhu práce a podpora bydlení s důrazem na zvýšení mobility pracovní síly. V oblasti podnikatelského prostředí se kromě již zmíněných opatření přistoupí k rozvoji jednotných kontaktních míst pro podnikatele, průhlednosti vysoce regulovaných trhů a vytvoření funkčního systému předběžné a následné posouzení dopadů legislativních opatření (MF SR, 2009c).

Následující tabulka ukazuje zatížení rozpočtu v mil. eur v letech 2008–2010 vlivem realizace opatření z NPR SR.

Tabulka 3.1: Odhad přímého rozpočtového vlivu opatření NPR 2008–2010

REALIZOVANÁ OPATŘENÍ	2008	2009	2010
Výzkum, vývoj a inovace	4	141	156
Vzdělání	0,2	9	59
Zaměstnanost	40	149	164
Podnikatelské prostředí (z toho výstavba dálnic)	366	585	803
Celkem (v mil. €)	410	885	1181
Celkem (v % HDP)	0,6	1,2	1,5

Zdroj: MF SR (2009c).

Součástí dokumentu jsou přílohy, které obsahují přehled akčních plánů a jejich opatření (viz. příloha č. 1), vývoj souboru indikátorů (viz. příloha č. 2) a informací o institucionálním zabezpečení Lisabonské strategie v SR.

Hodnocení Národního programu reforem v roce 2008 dle strukturálních ukazatelů

Součástí Výročních zpráv o pokroku zveřejňovaných Evropskou komisí je i statistická příloha, která znázorňuje dosažený pokrok pomocí strukturálních ukazatelů. Hodnocení pokroku se v dané oblasti opírá o časový vývoj indikátorů a porovnání dosažených hodnot země s průměrnou úrovní indikátorů v EU.

Tabulka 3.2: Vývoj strukturálních ukazatelů Slovenska

STRUKTURÁLNÍ UKAZATELE	SK					EU-27		
	2000	2004	2005	2006	2008	2005	2006	2008
HDP na osobu v paritě kupní síly	50,1	57,1	60,3	63,4	72,2	100,0	100,0	100,0
Produktivita práce na zaměstnanou osobu	57,9	65,5	68,7	71,5	79,2	100,0	100,0	100,0
Míra zaměstnanosti	56,8	57,0	57,7	59,4	62,3	62,2	64,5	65,9
Míra zaměstnanosti starších pracovníků	21,3	26,8	30,3	33,1	39,2	36,9	43,5	45,6
Hrubé domácí výdaje na výzkum a vývoj	0,65	0,51	0,51	0,49	0,47	1,85	18,4	1,9
Úroveň dosaženého vzdělání mládeže	94,8	91,7	91,8	91,5	92,3	76,6	77,9	78,5
Srovnání cenové úrovně konečné spotřeby domácností včetně nepřímých daní	44,4	54,9	55,8	58,3	70,1	100,0	100,0	100,0
Podnikové investice	23,0	21,6	24,5	24,3	23,0	18,4	18,2	18,4
Míra rizika chudoby (po sociálních dávkách)	:	:	13,0	12,0	11,0	:	16,0	17,0
Rozptýlení regionální míry zaměstnanosti	9,1	9,0	9,8	8,6	8,3*	13,0	11,4	11,1*
Míra dlouhodobé nezaměstnanosti	10,3	11,8	11,7	10,2	6,6	4,0	3,7	2,6
Emise skleníkových plynů	67,3	69,4	68,5	67,9	65,2*	90,9	92,3	90,7*
Energetická náročnost národního hospodářství	993,74	907,31	848,29	772,24	538,64*	213,90	202,45	169,39*
Objem nákladní dopravy k HDP	100,0	88,0	93,6	86,7	92,1*	100,0	107,5	106,8*

Zdroj: EUROSTAT (2009); vlastní úprava. Pozn.: * údaje za rok 2007

Z tabulky je patrný nepříznivý vývoj indikátorů míry dlouhodobé nezaměstnanosti a výdajů na výzkum a vývoj v % HDP. Jak už bylo řečeno výše, na tyto oblasti upozorňuje Komise ve Zprávě z roku 2006, 2007 i 2008. Ukazatel GERD dokonce ve sledovaném období klesal. Příznivě se vyvíjí HDP na obyvatele v paritě kupní síly, produktivita práce na zaměstnance, míra zaměstnanosti starších pracovníků. Podíl tvorby hrubého fixního kapitálu v soukromém sektoru na HDP je vyšší než v EU. To samé platí i pro podíl osob se středním a vyšším vzděláním ve věkové skupině 20–24 let.

V březnu 2009 přijala Rada Evropské unie s ohledem na doporučení Komise ve Výroční zprávě o pokroku specifická doporučení pro jednotlivé členské státy (EC, 2009b).

Jedná se o hlavní směry politiky členských států pro následující rok, které vládám doporučuje Rada. Dle této poslední zprávy by mělo Slovensko pokračovat v provádění strukturálních reforem a zaměřit se zejména na:

- další přesun výdajů do vzdělání, výzkumu a vývoje a inovací, a to zaváděním dalších pobídek pro soukromý sektor, prováděním soudržné strategie v této oblasti a zlepšením spolupráce mezi podniky a výzkumem;
- obsáhlou strategii pro zlepšování právní úpravy, vypracování hodnocení dopadů, zjednodušování právních předpisů a snižování administrativní zátěže pro podniky;
- strategii celoživotního učení, na reformu vzdělávacího systému a systému odborné přípravy tak, aby se vyrovnal nepoměr mezi kvalifikací a nabídkou pracovního umístění;
- rozvíjení strategie aktivního stárnutí a zvyšování dostupnosti zaměstnání pro dlouhodobě nezaměstnané a skupiny znevýhodněných osob.

Celkově se dá říci, že čím větší pokrok dosáhne země za rok, tím méně doporučení pro následující rok dostane. Rovněž tři doporučení, jako SK, dostala i Česká republika, Španělsko, Portugalsko, Belgie a Francie. Hůře dopadlo Bulharsko, Řecko, Itálie, Lotyšsko, Litva, Maďarsko, Polsko a Rumunsko. Ostatním nově přistoupičším státům po roce 2004 se daří lépe naplňovat opatření v prioritních oblastech Lisabonské strategie. Nejlépe Estonsku a Kypru s jedním doporučením.

Na pozadí tvorby obou Národních programu reforem stojí Lisabonská strategie, která souvisí s konkurenceschopností. Sledování plnění NPR proto může představovat způsob jak zhodnotit dosahování konkurenceschopnosti Slovenska. Dle implementační zprávy zveřejněné 2. listopadu 2009 se Slovensku podařilo splnit tři opatření Národního programu reforem. Konkrétně se jedná o větší podporu aplikovaného výzkumu, vývoje a inovací, rozšíření výzkumně-vývojové a inovační základny a využití výsledků výzkumu, vývoje a inovací v praxi. Rozvinuly se pevnější vazby mezi akademickým sektorem a realizátory aplikovaného výzkumu, vývoje a inovací a uživateli. Na středních školách se schválilo vyučování předmětu „podnikatelské myšlení – tvorba projektů“, jehož cílem je podpora rozvoje podnikatelských dovedností. Dále vstoupil v platnost zákon o odborném vzdělávání, který umožňuje připravit absolventy odborných škol na život a práci v podmínkách znalostní společnosti a trhu práce. Dvě opatření NPR jsou částečně splněné, devatenáct se plní dle stanoveného harmonogramu a deset opatření je v časovém skluzu. Avšak mezi opatřeními s časovým zpožděním jsou ty, které byly deklarovány jako nejdůležitější, např. reforma

financování vědy; reforma daňové a celní správy, sjednocení výběru daní, cel a pojistných odvodů; informatizace veřejné správy a intenzivní výstavba dálnic a rychlostních komunikací a v neposlední řadě začlenění dlouhodobě nezaměstnaných na trh práce. Nyní ale není jisté, zda bude Slovensko pokračovat v plnění těchto opatření. Důvodů je více: nedostatek prostředků vzhledem k financování protikrizových opatření, ukončení Lisabonské strategie a letošní parlamentní volby v zemi.

3.1.4 Program stability

Výkonnost ekonomiky SK do globální krize dosahovala svého maxima. Dle Statistického úřadu Slovenské republiky se stal růst HDP 10,4 % v roce 2007 maximem v rámci celé EU. Hnací silou ekonomiky SK byly aktivity zahraničních investorů, které podstatnou měrou přispěly k akceleraci růstu HDP konkurenceschopnosti a exportní výkonnosti (Volkswagen, Samsung). Zároveň SK znatelně konverguje k rozvinutým ekonomikám. V paritě kupní síly SK se konvergence zvýšila z 50 % v roce 2000 na přibližně 72 % úrovně HDP na obyvatele v EU 27 v roce 2008. Silný růst ekonomiky v minulých letech napomáhal pozitivnímu vývoji i na trhu práce, který přetrvával od roku 2004 do konce roku 2008. Historického minima (1,9 %) dosáhla míra inflace v roce 2007.

Útlum světového hospodářského vývoje a jeho první projevy na Slovensku si vyžádaly přijetí **opatření na překonání dopadů globální finanční krize**, ty slovenská vláda schválila 6. listopadu 2008. Národní opatření byly aktualizovány ještě dvakrát, v prosinci 2008 s ohledem na přijetí Plánu obnovy evropského hospodářství a v únoru 2009. Kromě toho, byly přijaty **opatření týkající se pouze zaměstnanosti**. Opatření tohoto materiálu jsou primárně zaměřeny na trh práce s cílem přispět k udržení zaměstnanosti a ke zmírnění dopadů globální krize na zaměstnance u zaměstnavatelů, kteří v důsledku provozních potíží uvažují o propouštění a rušení pracovních míst. Celkový počet opatření tak vzrostl na 62, jejich naplnění se kontrolovalo a hodnotilo několikrát (ÚV SR, 2008–2010b).

Vláda Slovenské republiky měla předložit Evropské komisi svůj první Program stability v prosinci 2008. Avšak s ohledem na neuspokojivý vývoj ekonomiky Slovenska, ale i v Evropě, posunula vláda SK termín a přijala jej až v dubnu 2009. Podkladem pro tvorbu Programu stability se staly dříve přijatá opatření vlády SK k překonání dopadů globální finanční krize.

V první části Programu stability vláda stanovuje rámec a cíle hospodářské politiky pro období 2008–2012. V oblasti fiskální politiky je cílem začít znovu konsolidovat veřejné

finance od roku 2010, a to i v případě dalšího zhoršení ekonomického výhledu. V konsolidaci v následujících letech pokračovat, dokud SK nedosáhne vyrovnaný rozpočet. Ve střednědobém horizontu má vláda dva základní fiskální cíle. Prvním cílem je nevstoupit do procedury nadměrného schodku a udržet tak schodek veřejných financí na hranici 3 % HDP. V případě dalšího zhoršení makroekonomického prostředí je cílem bezpodmínečně upravit rozpočtovou politiku, aby deficit veřejných financí již v roce 2011 nepřekročil hranici 3 % HDP. V měnové oblasti zůstává nadále hlavním cílem dlouhodobá udržitelnost inflace. Oblast finančních trhů Slovenska nevykazuje znaky krize, přesto vláda Slovenské republiky a Národní banka Slovenska přistoupily ke základním opatřením, jejichž cílem je především přispět k uklidnění situace a k posílení důvěry finančního sektoru. Mezi dosud realizované opatření na podporu stability finančního trhu v SK lze zařadit novelizaci zákona o ochraně vkladů a opatření NBS o řízení likvidity. Navíc je od 1. 11. 2008 v účinnosti novela zákona o ochraně vkladů a v platnost vstoupilo od 15. 11. 2008 opatření Národní banky Slovenska o likviditě bank a poboček zahraničních bank, které klade přísnější požadavky na řízení likvidity. Dále se v první části rozebírají protikrizové opatření vlády SK. Přehled nejdůležitějších opatření přijatých vládou SK, včetně vyčíslení dopadu na rozpočtové náklady v letech 2009 až 2010, zobrazuje příloha č. 3.

Druhá část Programu stability hovoří o stavu a výhledu ekonomiky. Následující tabulka vychází z aktuální makroekonomické prognózy Ministerstva financí Slovenska, která byla zveřejněna 10. února 2010.

Tabulka 3.3: Prognóza vybraných indikátorů ekonomiky SK

INDIKÁTORY (v %)	SKUTEČNOST					PROGNÓZA			
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Reálný růst HDP	6,6	8,5	10,4	6,2	-4,9	2,8	3,3	4,5	4,6
Průměrná měsíční mzda	6,3	3,3	4,3	3,3	0,5	-0,5	0,9	2,3	2,5
Průměrný růst zaměstnanosti	2,1	3,8	1,4	3,2	-2,5	-1,5	0,5	1,1	1,3
Průměrná míra nezaměstnanosti	16,2	13,3	11,0	9,6	11,9	12,9	12,3	11,7	10,7
Inflace	2,8	4,3	1,9	3,9	0,9	1,7	3,4	3,8	4,0
Bilance běžného účtu	-8,5	-7,5	-5,3	-7,0	-3,3	-3,5	-3,9	-3,4	-2,4

Zdroj: MF SR (2010a); vlastní úprava.

Z důvodu zpomalení vnější poptávky se růst HDP Slovenska v roce 2008 zmínil na 6,2 %. Ekonomika SK klesla v roce 2009 reálně o 4,9 %, což představuje výrazný propad oproti roku 2008. Na nepříznivý ekonomický vývoj měl vliv pokles domácí i zahraniční poptávky, ale i pokles HDP u největších obchodních partnerů Slovenska. V důsledku snížení zahraniční poptávky po slovenských výrobcích došlo k oslabení poptávky po pracovní síle

a s tím souvisí pomalejší růst zaměstnanosti. Průměrný růst zaměstnanosti v roce 2009 zpomalil na 2,5 %. Míra nezaměstnanosti se tak vyšplhala na 11,9 % a v dalších letech se očekává až 12,9 %. Nezaměstnanost zasáhla nejvíce podniky orientované na průmyslovou výrobu (o 53,9 tis. pracovních míst). Mezi propuštěnými byli především méně kvalifikovaní pracovníci s nižšími mzdami, proto se předpokládá zpomalení růstu mezd v roce 2010. Míra inflace vzrostla v roce 2008 na téměř 4 %, ale v roce 2009 zpomalila na 0,9 %. Saldo běžného účtu se bude zhoršovat po dvě následující období.

Třetí část programu rozebírá podrobně pozici Slovenska v otázce veřejných financí. Na základě aktuálního makroekonomického scénáře si vláda stanovila fiskální cíle do roku 2012, které splňují základní pravidlo **Paktu stability a růstu** a schodky veřejné správy nepřekračující hranici ve výši 3 % HDP. Program stability SR vychází ze schváleného Rozpočtu veřejné správy na roky 2009–2011, ale zohledňuje úpravu rozpočtu veřejné správy v roce 2009, kdy došlo z důvodu rychle se měnícího makroekonomického výhledu ke zvýšení deficitu z plánovaných 1,7 % HDP na úroveň 3,0 % HDP. Program stability na léta 2008–2012 proto prezentuje již nové fiskální rámce, které zohledňují snížení daňových příjmů a odvodů veřejné správy, včetně úpravy výdajů o protikrizové opatření (MF SR, 2009c). Nicméně nyní je jisté, že i tyto cíle byly vývojem krize znovu přehodnoceny a nově si vláda v konsolidačním plánu naplánovala na rok 2010 snížení schodku veřejné správy na 5,5 % HDP. V roce 2011 by měl deficit klesnout na 4,2 % hrubého domácího produktu a maastrichtské 3 % by měl dosáhnout v roce 2012 (FP, 2009). Dle Programu stability nebude vývoj veřejného dluhu Slovenska představovat problém. Podíl hrubého dluhu veřejné správy na HDP se nepřetržitě snižoval už od roku 2000, kdy dosáhl nejvyšší úroveň 50,3 % HDP. Do roku 2008 se dluh postupně snížil o 22,7 % HDP na úroveň 27,6 % HDP. Jeho hodnota vztažená k HDP je tedy výrazně pod referenční hodnotou 60 %. Letos i v roce 2011 se očekává 32,7 % hrubého domácího produktu (MF SK, 2009c).

Čtvrtá část prezentuje alternativní scénáře, které jsou založené na modelových simulacích pesimistického vývoje ekonomiky, poklesu růstu zahraniční poptávky, ceny ropy a nižších úrokových sazeb. Poslední část popisuje hlavní vývojové trendy na straně příjmů a výdajů veřejné správy ve střednědobém horizontu. Příjmy jsou především ovlivněny transpozicí směrnice Rady č. 2007/74/ES o osvobození zboží od DPH a spotřební daně při dovozu zboží z třetích zemí v příručím zavazadle cestujících a směrnice Rady č. 2007/46/ES od 29. 4. 2009, která řeší globální homologizaci automobilů kategorie N1 nebo zvýšením sazeb spotřební daně z tabáku a tabákových výrobků, atd. Výdaje navýší úmysl vlády zvýšit

financování v oblasti školství, vědy a výzkumu nebo modernizovat dopravní infrastrukturu (MF SR, 2009c).

Propojení Programu stability SR na období 2008–2012 a Národního programu reform SR na léta 2008–2010 je zajištěno tím, že opatření prezentovány v NPR SR budou financovány z veřejných zdrojů zajištěných v rozpočtu veřejné správy. Na základě předběžných odhadů budou celkové výdaje rozpočtu veřejné správy vynaložené na opatření NPR SR představovat v období 2008–2010 přibližně 2,5 miliardy eur. Do tohoto odhadu jsou zahrnuty i náklady na výstavbu dálnic, které představují 50 % celkových nákladů. Doplnkovým zdrojem financování strukturálních politik SR jsou strukturální fondy a Fond soudržnosti EU, které představují téměř 40 % z celkových finančních nároků opatření NPR SR (MF SR, 2009c).

Hlavním účelem Programu stability je postupné nastolení a následné dodržování rozpočtové disciplíny a stability slovenské ekonomiky. Ekonomická stabilita a zdravý vývoj veřejných financí jsou jak předpokladem pro realizaci opatření Národního programu reform, tak představují zásadní faktory konkurenceschopnosti, které jsou při sestavování žebříčků hodnocení zohledňovány. Zejména z těchto důvodů by stát měl při svých rozhodnutích Program stability respektovat a nepřijímat nic, co by ohrozilo nedodržení stanovených cílů.

3.2 KONKURENCESCHOPNOST V RÁMCI POLITIKY SOUDRŽNOSTI A REGIONÁLNÍHO ROZVOJE

Regionální rozvoj Slovenska je ovlivněn politikou hospodářské a sociální soudržnosti EU (HSS). Vstupem do EU se otázka regionálního rozvoje dostala mnohem více do popředí. Základní zákon, který umožnil participaci země na politice HSS EU, byl zákon o podpoře regionálního rozvoje z roku 2001 (zákon č. 503/2001 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja). Přijetí zákona umožnilo schválení Národního strategického referenčního rámce (NSRR), jako základního programového dokumentu, jenž umožňuje čerpání finančních prostředků ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti v programovacím období 2007–2013. V NSRR je také popsán celkový mechanismus a struktura čerpání fondů EU, včetně popisu jednotlivých operačních programů. Dokumentu se více věnuje první část podkapitoly. Dále je ozřejmána struktura Operačního programu Konkurenceschopnost a hospodářský růst, jako strategického dokumentu, který je primárně zaměřen na konkurenceschopnost. Nicméně finanční prostředky plynoucí na tyto nástroje jsou pouze doplňkové. Konečná podoba dokumentu, který by

určoval přístup státu k podpoře regionálního rozvoje z národních zdrojů, ještě nebyla schválena. Přesto jsou hlavní myšlenky návrhu Národní strategie regionálního rozvoje Slovenské republiky v této kapitole již zapracovány a to zejména proto, že z této národní strategie bude vycházet i nový programový dokument pro využívání finančních prostředků z fondů EU po roce 2013.

3.2.1 Národní strategický referenční rámec 2007–2013

Národní strategický referenční rámec přijala každá členská země EU v návaznosti na Strategické obecné zásady Společenství (SOZS) z října 2006, které představují rámec pro jejich vypracování, s cílem prosadit harmonický, vyrovnaný a udržitelný rozvoj Společenství přispívající k naplnění obnovené Lisabonské strategie a jejích priorit. NSRR Slovenska je strategickým dokumentem integrujícím SOZS, LS a Národní program reform, který rozpracovává na národní úrovni LS. Východiskem pro zpracování NSRR jsou i jiné autonomní strategie EU a SR - Strategie trvale udržitelného rozvoje EU, Národní strategie trvale udržitelného rozvoje SR, Akční plán trvale udržitelného rozvoje na roky 2005–2010 a v neposlední řadě Koncepce územního rozvoje Slovenska 2001 vycházející z Národního plánu regionálního rozvoje (NSRR, 2007). Struktura je dána obecným nařízením a dalšími doporučeními Komise. Obsahuje analýzu hospodářského vývoje země a klade důraz na vymezení silných stránek důležitých pro zlepšení konkurenceschopnosti. Definuje také problémové oblasti, které jsou překážkou udržitelného rozvoje. NSRR podléhal schválení Komise.

První návrh NSRR byl oficiálně zaslán vládou SR EK v prosinci 2006 a následně přepracován podle vznesených připomínek uvedených v pozičním dokumentu EK. Neoficiálně byl opět předán EK začátkem června 2007. Po dalších pracovních schůzkách řídicích orgánů se zástupci Komise byl návrh opětovně oficiálně předložen EK na konci měsíce června 2007 a schválen 17. srpna 2007 (MVRR SR, 2008a).

NSRR se člení na následující kapitoly:

1. Souhrnný obsah dokumentu,
2. Proces přípravy NSRR,
3. Současná situace SR,
4. Vize a strategie hospodářského a sociálního rozvoje SR,
5. Operační programy a jejich koordinace,
6. Financování NSRR.

Na rozdíl od první verze NSRR materiál kromě jiného definuje i seznam operačních programů a jednotlivé řídicí orgány.

Strategická část NSRR vychází z vize hospodářského a sociálního rozvoje Slovenska, která je formulovaná jako „Celková konvergence ekonomiky SK k průměru EU 15 cestou trvale udržitelného rozvoje“. Dosáhnutí této vize je otázkou delšího časového období a zasahuje do několika programových období. NSRR definuje strategii a postup jak docílit této vize. Na roky 2007–2013 byla strategie vymezena jako „Výrazně zvýšit do roku 2013 konkurenceschopnost a výkonnost regionů a slovenské ekonomiky a zaměstnanost při respektování trvale udržitelného rozvoje“.

Na základě vytyčené strategie na roky 2007–2013 a v návaznosti na dlouhodobou vizi Slovenské republiky, je NSRR postaveno na třech strategických prioritách a třech cílech:

Tabulka 3.4: Strategické priority a cíle Národního strategického referenčního rámce

STRATEGICKÁ PRIORITA	CÍL STRATEGICKÉ PRIORITY
1. Infrastruktura a regionální dostupnost	Zvýšení hustoty vybavení regionů infrastrukturou a zvýšení efektivity s ní souvisejících veřejných služeb.
2. Vědomostní ekonomika	Rozvoj zdrojů trvale udržitelného ekonomického růstu a zvyšování konkurenceschopnosti průmyslu a služeb.
3. Lidské zdroje	Zvýšení zaměstnanosti, růst kvality pracovní síly pro potřeby vědomostní ekonomiky a zvýšení sociální inkluze rizikových skupin.

Zdroj: NSRR SR 2007 – 2013 (2007).

Strategické priority a jejich cíle jsou na nižší úrovni rozpracovány do specifických priorit a cílů, včetně klíčových strukturálních ukazatelů, pro každou z tematických oblastí rozpracovaných v dané prioritě.

NSRR SR 2007–2013 definuje čtyři horizontální priority, které jsou součástí všech OP a musí být respektovány v každém projektu. Jsou to marginalizované romské komunity, zachování rovnosti příležitostí, trvale udržitelný rozvoj a informační společnost (NSRR, 2007).

Národní strategický referenční rámec Slovenské republiky 2007–2013 pokrývá cíl Konvergence a cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost. Neobsahuje cíl Evropská územní spolupráce. V cíli Konvergence je podporován hospodářský a sociální rozvoj méně vyspělých regionů a členských států EU, jejichž HDP je menší než 75 % průměru EU-25. V případě Slovenska je to celé jeho území s výjimkou Bratislavského kraje. V rámci cíle Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost je oprávněn právě Bratislavský kraj, tedy

oblast s HDP vyšší než 75 % průměru EU-15. Cíl je zaměřený na posílení konkurenceschopnosti a atraktivity regionu Bratislavského kraje, cestou předvídání hospodářských a sociálních změn, podpoření inovací a společnosti založené na vědomostech, cestou podnikatelského ducha, ochrany životního prostředí a prevencí před riziky. Dále je cíl zaměřen na podporu adaptability pracovníků i podniků, rozvoj trhu práce a orientaci na sociální začleňování.

Strategie, priority a cíle NSRR jsou implementovány prostřednictvím 11 operačních programů zaměřených na oblast konkurenceschopnosti a hospodářského růstu, zdravotnictví, výzkumu a vývoje, vzdělávání, zaměstnanosti a sociální inkluze, dopravy a informatizace společnosti. V neposlední řadě jde i o oblast ochrany a rozvoj životního prostředí. Zvláštní postavení v uvedeném dokumentu mají dva samostatné operační programy, kterými jsou Regionální operační program a operační program pro Bratislavský kraj. Celkově má Slovenská republika nárok na finanční příspěvek ve výši 11,36 miliard eur (zaokrouhleno v běžných cenách).

Operační program Konkurenceschopnost a hospodářský růst

Operační program Konkurenceschopnost a hospodářský růst určuje základní prioritní osy a oblasti podpory konkurenceschopnosti na roky 2007–2013. Je financovaný z prostředků Evropského fondu regionálního rozvoje a ze státního rozpočtu. Byl schválen EK dne 28. listopadu 2007 a rozpracovává specifickou prioritu NSRR „Podpora konkurenceschopnosti podniků a služeb zejména prostřednictvím inovací“, která je v NSSR zařazena pod strategickou prioritu 2. Vědomostní ekonomika. Program navazuje na Sektorový operační program Průmysl a služby v minulém programovacím období 2004–2006. Globálním cílem OP je „Zabezpečení trvale udržitelného hospodářského růstu a zaměstnanosti“. OP KaHR je zaměřen na:

- transfer inovačních technologií,
- zvýšení inovační aktivity v podnicích a vyšší uplatňování výsledků výzkumu a vývoje do inovačního procesu,
- posílení spolupráce podniků s výzkumnými a vývojovými institucemi a univerzitami,
- zlepšení infrastruktury pro podnikání,
- aktivity spojené s budováním managementu kvality, ochranou průmyslového vlastnictví a certifikací výrobků.

V roli řídicího orgánu OP vystupuje Ministerstvo hospodářství SR, zprostředkujícím subjektem jsou státní agentury - Slovenská agentura pro rozvoj investicí a obchodu (SARIO), Národní agentura pro rozvoj malého a středního podnikání (NARMSP), Slovenská inovační a energetická agentura (SIEA) a Slovenská agentura pro cestovní ruch (SACR).

Tabulka 3.5: Struktura operačního programu

PRIORITNÍ OSA	OPATŘENÍ
1. Inovace a růst konkurenceschopnosti	1.1 Inovace a technologické transfery 1.2 Podpora společných služeb pro podnikatele 1.3 Podpora inovačních aktivit v podnicích
2. Energetika	2.1 Zvyšování energetické efektivity na straně výroby i spotřeby a zavádění progresivních technologií v energetice 2.2 Budování a modernizace veřejného osvětlení pro města a obce a poskytování poradenství v oblasti energetiky
3. Cestovní ruch	3.1 Podpora podnikatelských aktivit v cestovním ruchu 3.2 Rozvoj informačních služeb cestovního ruchu, prezentace regionů a Slovenska
4. Technická pomoc	4.1 Technická pomoc

Zdroj: MH SR (2007).

Celková alokace činí 908 mil. eur. Příjemcem pomoci je soukromý sektor, kromě opatření 1.2 a 2.2, kdy pomoc náleží veřejnému sektoru a opatření 3.2, které připadá Slovenské agentuře pro cestovní ruch.

Stav čerpání z operačního programu KaHR k 28. únoru 2010 hovoří o 570 schválených projektech podpořených dotací přibližně 438 mil. eur. Smlouva je podepsána u 360 projektů za 382 mil. eur. Celkově se podařilo proplatit 5,61 % příjemcům (MVRR SR, 2008b).

Fondy EU představují příležitost jak zvýšit konkurenceschopnost Slovenska prostřednictvím rozvoje národní ekonomiky a zvýšení atraktivity pro investory. Strukturální fondy jsou určeny na podporu konvergence, konkurenceschopnosti a rozvoje regionů v zemích EU. Tyto finanční prostředky představují významný potenciální zdroj, který napomáhá rozvoji lidského kapitálu, modernizaci infrastruktury, ale i zkvalitňování podnikatelského prostředí. Předpokladem však je jejich efektivní čerpání. V programovacím období 2004–2006 Slovensko vyčerpalo 99,7 % celkových závazků (MF, 2010b). Avšak z prostředků NSSR alokovaných na období 2007–2013 se po třech letech využívání strukturální pomoci EU řídicím orgánům podařilo proplatit příjemcům pouze 3,92 % (MVRR SR, 2008b).

3.2.2 Národní strategie regionálního rozvoje Slovenské republiky

Návrh Národní strategie regionálního rozvoje Slovenské republiky (Národná stratégia regionálneho rozvoja Slovenskej republiky) byl vypracován na základě zákona o podpoře regionálního rozvoje z roku 2008 (zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja). V souladu se zákonem patří mezi hlavní cíle regionálního rozvoje:

- odstraňovat nebo zmírňovat nežádoucí rozdíly v úrovni hospodářského rozvoje, sociálního rozvoje a územního rozvoje regionů a zajistit udržitelný rozvoj regionů,
- zvyšovat ekonomickou výkonnost, konkurenceschopnost regionů a rozvoj inovací v regionech při zajištění udržitelného rozvoje,
- zvyšovat zaměstnanost a životní úroveň obyvatel v regionech při zajištění udržitelného rozvoje.

Národní strategie zajišťuje provádění zákona. Účelem strategie je identifikovat vnitřní potenciál regionů, vymezit jejich specifické stránky a určit konkurenční výhody regionů. Pokud se využije zjištěný potenciál, dojde ke zvýšení konkurenceschopnosti celé národní ekonomiky.

Dokument prezentuje hlavní faktory rozvoje regionů SR, stávající slovenské regionální disparity, prognózu hospodářského vývoje v regionech a jejich strategické rozvojové priority v rámci určených prioritních oblastí. Mezi prioritní oblasti jsou zařazeny: věda, výzkum a inovace; lidské zdroje; zaměstnanost; konkurenceschopnost, růst a podnikatelské prostředí a životní prostředí. Nastavení prioritních oblastí se odvolává na Lisabonskou strategii. Základ dokumentu představuje část „Vize a strategie regionálního rozvoje“. Strategický cíl je definovaný takto: „Integrovaným a výsledkově orientovaným přístupem k regionálnímu rozvoji a na základě využití vnitřního potenciálu regionů zvýšit do roku 2030 adaptabilitu, konkurenceschopnost a výkonnost regionů při současném zvyšování kvality jejich obyvatelů a při respektování principů trvale udržitelného rozvoje“. Hlavní myšlenkou obsaženou v celém dokumentu je zajistit všem občanům kdekoli na území státu vysokou kvalitu života (MVRR SR, 2010).

Dokument obsahuje i návrh systému monitorování a hodnocení realizace národní strategie, návrh organizačního a institucionálního zabezpečení, finanční plán a stručný časový plán realizace národní strategie.

4 KONKURENCESCHOPNOST SLOVENSKÉ REPUBLIKY V MEZINÁRODNÍM SROVNÁNÍ

Při hodnocení postavení SR z hlediska konkurenceschopnosti a srovnání v rámci Visegrádské skupiny (V4) a vybraných zemí EU se vychází z metodik popsanych v druhé kapitole.

4.1 SLOVENSKO DLE HODNOCENÍ WEF

Na prvních místech nedochází ve sledovaných Zprávách o globální konkurenceschopnosti k velkým změnám. V nejnovější zprávě Švýcarsko odsunulo USA na druhé místo. Singapur si v posledních třech hodnocení polepšil o čtyři místa a vystřídal tak Dánsko na třetím místě. Švédsko si udržuje čtvrté místo.

Tabulka 4.1: Pořadí vybraných zemí dle Zprávy o globální konkurenceschopnosti

ZEMĚ	CELKOVÉ UMÍSTĚNÍ		
	GCR 2009–2010	GCR 2008–2009	GCR 2007–2008
Švýcarsko	1	2	2
USA	2	1	1
Singapur	3	5	7
Švédsko	4	4	4
Dánsko	5	3	3
Rakousko	17	14	15
Česká republika	34	33	33
Polsko	46	53	51
Slovensko	47	46	41
Maďarsko	58	62	47

Zdroj: WEF (2009), WEF (2008); vlastní zpracování.

Slovenská republika se umístila na 47. místě z celkového počtu 133 zemí. V rámci Visegrádské čtyřky je Slovensko za Českou republikou (34) a Polskem (46). Maďarsko obsadilo 58. místo. Upozorněním pro Slovensko je pokles o šest míst ve sledovaném období, což navíc umocňuje neměnné umístění Česka a rychlý postup Polska v žebříčku vzhůru. Rozdíl deseti míst mezi Polskem a Slovenskem byl velmi rychle vyrovnán a dokonce v GCR 2009–2010 již Polsko předběhlo Slovensko o jedno místo. Je nutné poznamenat, že ve Zprávě o globální konkurenceschopnosti 2009–2010 byla ekonomika Slovenska poprvé zařazena mezi země, které se nacházejí ve třetím stupni vývoje (WEF, 2009). To z hlediska váhy jednotlivých sub-indexů ovlivnilo výsledné pořadí Slovenska. Ze zemí V4 je v této skupině pouze ČR. Rozhodujícím kritériem, pro zařazení do této kategorie, je HDP na osobu v paritě kupní síly. Referenční hodnota byla v GCR 2009–2010 stanovena na více než 17000 dolarů.

V roce 2008 Slovenská republika převýšila tento ukazatel o 630 dolarů. Ve srovnání s Rakouskem, které je geograficky i demograficky Slovensku blízké, zaujala SR z hlediska své konkurenceschopnosti pozici o třicet míst níže.

Tabulka 4.2: Vývoj hlavních sub-indexů Slovenska

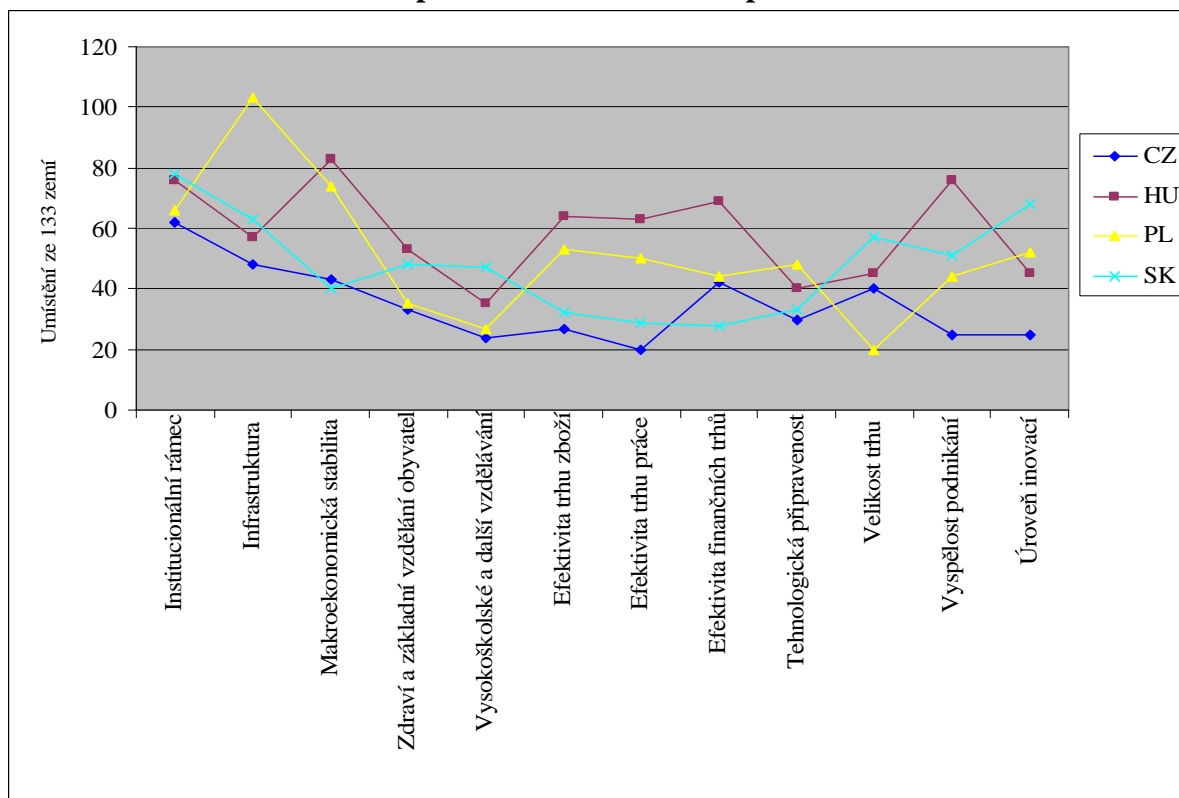
HLAVNÍ SUB-INDEXY	2006	2007	2008	2009
Základní požadavky	47	50	52	54
Faktory efektivnosti	34	34	32	34
Inovační a faktory a faktory vyspělosti	43	52	53	57
Celkem	37	41	46	47

Zdroj: WEF (2009).

V rámci jednotlivých sub-indexů se SR nejlépe umístila ve faktorech efektivnosti (34), nejhůře v inovačních faktorech a faktorech vyspělosti (57). Z hlediska základních předpokladů konkurenceschopnosti je pozice země rovněž slabá (54). Při konstrukci celkového indexu pro Slovensko byla právě faktorům efektivnosti přiřazena váha 50 %. To přispělo k lepšímu umístění země v celkovém pořadí (47). Ani jeden ze sub-indexů nezaznamenal od roku 2006 zlepšení, naopak docházelo v hodnoceních k velkému zhoršení (kromě druhého sub-indexu).

Graf níže porovnává umístění zemí V4 v jednotlivých pilířích Indexu globální konkurenceschopnosti. Nejnižší bod představuje nejlepší umístění v daném pilíři.

Graf 4.1: Postavení zemí V4 v pilířích konkurenceschopnosti

Zdroj: WEF (2009), vlastní zpracování.

Slovensko dosahuje nejhorších výsledků v pilířích institucionální rámec (I.), vysokoškolské a další vzdělávání (V.), velikost trhu (X.) a rovněž v inovacích (XII.). Z devatenácti indikátorů sledovaných v pilíři instituce jsou pouze tři pod celkovým výsledkem Slovenska a lze je tedy označit za konkurenční výhody, tj. náklady podnikové sféry související s terorismem, kriminalitou a násilím (WEF, 2009). Podíl terciárně studujících dosahuje na Slovensku 45,3 %, je to nejméně v EU-10 (např. ve Slovinsku je to až 83 %). Špatné výsledky v X. pilíři jsou objektivně dány absolutní velikostí slovenské ekonomiky vůči jiným zemím V4 (EÚ SAV, 2008). Ve XII. pilíři se negativně vyvíjejí indikátory hodnotící zejména veřejné zakázky na moderní technologické produkty, výzkumně-vývojovou spolupráci univerzit a průmyslu, kvalitu výzkumně-vědeckých institucí. V. a XII. pilíř je paradoxně důležitý pro skupinu ekonomik tažených inovacemi, kam se poprvé Slovensko zařadilo.

V pilíři zdraví a základní vzdělání obyvatel (IV.) a v pilíři hodnotícím vyspělost podnikových procesů (XI.) je Slovensko pouze před Maďarskem. Problematické jsou také infrastrukturní předpoklady (II.), kde má horší postavení jen Polsko. WEF zde vyhodnotil kladně pouze dva indikátory z celkových osmi (kvalita železniční infrastruktury a kvalita nabídky elektrické sítě).

Mírné zpoždění je v oblasti technologické vybavenosti (IX.) a trhu práce (VII.), kde je problémem rostoucí nebezpečí tzv. odlivu mozků a nízká flexibilita pracovního trhu.

Ze sledovaných zemí je slovenská ekonomika nejvíce stabilní (III.). Výsledkem se Slovensko dostává těsně nad průměr vyspělých zemí. Nejlépe byly zhodnoceny také slovenské finanční trhy (VIII.).

Jako největší slovenské konkurenční výhody WEF uznala otevřenost slovenské ekonomiky zahraničním investorům přinášejícím nové technologie; legislativu podporující příliv investic; nízké celní bariéry; rozvinutý trh zboží a služeb; vysokou korelaci mezi výší mezd a produktivitou práce; zdravý bankovní sektor a dobrou dostupnost financování. V oblasti zdraví obyvatelstva dosáhla SR dokonce dvě prvenství, jako země s nejnižším rizikem HIV a výskytu malárie (WEF, 2009).

Mezi výrazné konkurenční nevýhody Slovenska patří vysoká míra klientelismu v zemi. V hodnocení této oblasti je Slovensko na 127. příčce. Mezi dalšími nevýhodami je nízká důvěra veřejnosti ve finanční bezúhonnost politiků, nízká efektivnost veřejných výdajů, neprůhlednost při zadávání veřejných zakázek, vysoké administrativní zatížení a náklady zemědělské politiky (WEF, 2009).

4.2 SLOVENSKO DLE HODNOCENÍ IMD

V roce 2009 zahrnuje Světová ročenka konkurenceschopnosti 57 států (WC, 2009). První místo náleží Spojeným státům americkým. Další dvě místa si mezi sebe dělí Hong Kong a Singapur. Švýcarsko, které je dle hodnocení WEF top konkurenční zemí, je v hodnocení IMD čtvrté. Dánsko se v obou žebříčcích drží na pátém místě.

Tabulka 4.3: Pořadí vybraných zemí dle Ročenky světové konkurenceschopnosti

ZEMĚ	CELKOVÉ UMÍSTĚNÍ		
	2009	2008	2007
USA	1	1	1
Hong Kong	2	3	3
Singapur	3	2	2
Švýcarsko	4	4	6
Dánsko	5	6	5
Rakousko	16	14	11
Česká republika	29	28	32
Slovensko	33	30	34
Polsko	44	44	52
Maďarsko	45	38	35

Zdroj: WC (2009), WC (2008); vlastní zpracování.

Slovensko se zařadilo na 33. příčku z 57. zemí. Za Slovenskem a ČR (29) výrazně zaostává Polsko (44.) i Maďarsko (45.). Dle WCY 2009 je ze členů EU Slovensku nejbližší Litva (31), Slovinsko (32) a Portugalsko (34) s Estonskem (35). Rozdíl v konkurenci „východních“ zemí a „západních“ zemí je znát na Rakousku, i když je sousedem Slovenska, umístilo se na 16. místě.

Následující tabulka ukazuje postavení Slovenské republiky podle hlavních faktorů konkurenceschopnosti v letech 2005–2009.

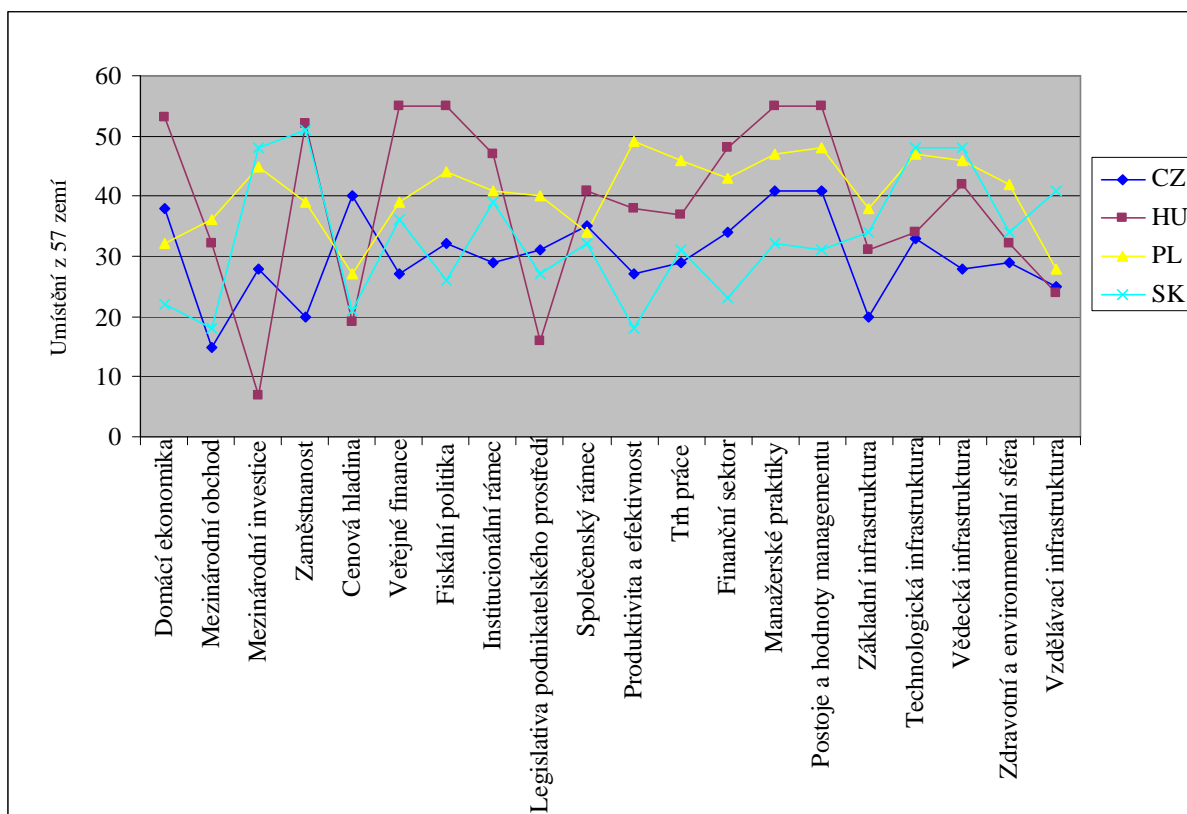
Tabulka 4.4: Vývoj konkurenceschopnosti SR a jejích složek

FAKTORY	2005	2006	2007	2008	2009
Ekonomika	47	47	42	32	34
Vláda	17	22	37	31	34
Podniky	33	31	28	26	26
Infrastruktura	35	37	38	36	37
Celkem	34	33	34	30	33

Zdroj: WC (2009).

V celkovém hodnocení Slovenska nedochází meziročně k velkým výkyvům, v dané časové řadě se značně vylepšilo ekonomické prostředí o 13. míst a podnikové prostředí o sedm. Naopak na sebe upozorňuje hodnocení vlády, které od roku 2005 spadlo o 17 příček.

Graf 4.2: Postavení zemí V4 dle sub-faktorů IMD

Zdroj: WC (2009), vlastní zpracování.

Porovnají-li se sub-faktory zemí V4 v grafu, zjistí se, že konkurenční schopnost Slovenska spočívá v nejsilnější a nejvýkonnější domácí ekonomice. Předpokladem konkurenceschopnosti je i fiskální politika, která je na Slovensku rovněž vyhodnocena nejlépe. S ohledem na vstup Slovenska do eurozóny a tedy i na nutnost dodržovat Pakt stability a růstu, není tento výsledek překvapivý. Ve srovnání s vybranými zeměmi Slovensko zaujímá lepších míst i v produktivitě a efektivnosti, finančním sektoru, manažerských praktikách a postojích a hodnotách managementu. Naopak nejhůře je posuzován sub-faktor mezinárodní investice, technologická, vědecká a vzdělávací infrastruktura.

4.3 POSTAVENÍ SLOVENSKA V RÁMCI EVROPSKÉ UNIE

Z hlediska hodnocení konkurenceschopnosti Slovenska v rámci zemí V4 lze využít jednotně definovaný soubor ukazatelů, který sleduje statistický úřad Evropské unie Eurostat. Soubor ukazatelů sleduje úspěšnost členských zemích EU při plnění cílů Lisabonské strategie. Konstrukce jednotlivých ukazatelů byla již popsána v druhé kapitole.

Tabulka 4.5: Strukturální ukazatele pro země V4 za rok 2008

STRUKTURÁLNÍ UKAZATELE	2008				
	EU-27	PL	CZ	HU	SK
HDP na osobu v paritě kupní síly	100,0	56,4	80,4	64,4	72,3
Produktivita práce na zaměstnanou osobu	100,0	62,0	72,0	71,3	79,3
Míra zaměstnanosti	65,9	59,2	66,6	56,7	62,3
Míra zaměstnanosti starších pracovníků	45,6	31,6	47,6	31,4	39,2
Hrubé domácí výdaje na výzkum a vývoj	1,9	0,61 ^p	1,47	1,0	0,47
Úroveň dosaženého vzdělání mládeže	78,5	91,3	91,6	83,6	92,3
Srovnání cenové úrovně konečné spotřeby domácností včetně nepřímých daní	100,0	69,1	72,8	68,1	70,1
Podnikové investice	18,4	17,5	19,0	18,1	23,0
Míra rizika chudoby (po sociálních dávkách)	17,0	17,0	9,0	12,0	11,0
Rozptýlení regionální míry zaměstnanosti	11,1*	4,5	4,6	9,7	8,3*
Míra dlouhodobé nezaměstnanosti	2,6	2,4	2,2	3,6	6,6
Emise skleníkových plynů	90,7*	70,8	77,6	65,8	65,2*
Energetická náročnost národního hospodářství	169,39*	400,10	553,16	400,76	538,64*
Objem nákladní dopravy k HDP	106,8*	122,5	86,6	131,1	92,1*

Zdroj: EUROSTAT, 2009; vlastní úprava. Pozn.: * údaje za rok 2007, p=provizorní hodnota.

Tabulka doplňuje ukazatele, které v předchozích hodnocení nebyly předmětem zkoumání. Velmi nepříznivé je hodnocení ukazatele GERD, který je čtyřikrát menší než průměr EU-27 a třikrát menší než výsledek v ČR. Poukazuje na malé úsilí země vytvářet nové znalosti a využívat výsledky výzkumu v praxi. Dlouhodobá nezaměstnanost představuje tradičně největší slovenský problém. Její míra dosahuje dvaapůlkrát větší hodnoty než v EU-27, Polsko a Česku. S tím souvisí nevyvážené rozptýlení regionální míry zaměstnanosti, kdy se nejvíce pracovních příležitostí soustředí kolem průmyslových center v Bratislavském a Trenčianském kraji a míra nezaměstnanosti zde dosahuje od 3,6–4,7 %, na druhé straně ve středoslovenském kraji dosahuje nezaměstnanost 18% míry. Vysoká míra nezaměstnanosti se na Slovensku neprojevuje ve vyšším riziku chudoby (více ohrožuje Polsko a Maďarsko). Nejlepší výsledek však Slovensko zaznamenalo v tvorbě fixního kapitálu v soukromém sektoru, zde zřetelně převyšuje hodnoty ostatních zemí. Nejpozitivněji je vyhodnocena úroveň středoškolského vzdělání slovenského obyvatelstva, a to na úkor několikrát kritizovaného nízkého podílu vysokoškolsky vzdělaných osob. Vysoká energetická náročnost zemí V4 v porovnání s průměrem EU je odůvodnitelná výrobní strukturou ekonomik, přičemž slovenské hospodářství nejméně zatěžuje životní prostředí emisemi.

Ze strukturálních ukazatelů vychází i Lisabonská „ligová tabulka“. Centrum pro evropskou reformu ji publikovalo 15. března 2010. Zpráva analyzuje pokrok členských států

EU prostřednictvím plnění Lisabonské strategie. Těm zemím, které se nejvíc přiblížili cílům přiřadila zpráva status „hrdinů“, naopak o zemích, které realizovali málo proklamovaných reforem, zpráva hovoří jako o „propadlících“. V letošní zprávě Slovensko nedostalo ani v jedné hodnocené oblasti tento přívlastek, slovenský výkon v plnění cílů je tedy možné zhodnotit jako průměrný. Výsledkem zprávy je tabulka, která udává pořadí zemí EU podle jejich snah docílit lisabonské cíle.

Tabulka 4.6: Pořadí vybraných zemí dle dosažení cílů Lisabonské strategie

ZEMĚ	POŘADÍ 2009	POŘADÍ 2008	POŘADÍ 2007
Švédsko	1	1	2
Rakousko	2	4	3
Dánsko	3	2	1
Nizozemí	4	3	4
Finsko	5	5	5
Česká republika	10	9	14
Slovensko	18	18	20
Polsko	21	24	26
Maďarsko	24	22	22

Zdroj: CER (2010), CER (2009).

Z tabulky lze vysledovat, že v čele jsou severní země, Rakousko a Nizozemí. Ze zemí V4 dosahuje nejlepšího hodnocení Česká republika (10), ostatní země za ní značně zaostávají. Slovensko a Maďarsko meziročně udržují stejný pokrok v plnění lisabonských cílů, jejich hodnocení jsou spíše stabilní. Naopak Polsko dělá meziročně v plnění Lisabonské strategie pokroky.

Z X. vydání Lisabonské ligové tabulky vychází pro Slovensko několik závěrů, jejichž zlepšení by se mělo přenést do národní politiky. V oblasti inovací zpráva poukazuje na podprůměrné procento domácností s internetovým přístupem. V oblasti liberalizace je slovenský trh kritizován za nedostatečnou konkurenci na trhu telekomunikačních služeb. Konkurence tlačí ceny hovorů a zlepšuje telekomunikační služby nabízené jak domácnostem, tak podnikatelům. V roce 2008 Slováci zaplatili přibližně třikrát tolik za národní hovory jako švédští zákazníci. V oblasti zaměstnanosti představují problém ohrožené skupiny na trhu práce (ženy a mladí občané do 25 let). Neuspokojivé výsledky vykazuje Slovensko také v univerzitním vzdělávání. V EU má 30 % obyvatel ve věku od 25 do 34 let vysokoškolské vzdělání, na Slovensku činí míra absolventů VŠ méně než 20 % ve stejné věkové skupině (CER, 2010).

4.4 HODNOCENÍ SLOVENSKA DLE OSTATNÍCH KRITÉRIÍ

Slovensko dle hodnocení Světové banky

Zpráva Doing Business 2010 zveřejněná 8. 9. 2009 (WB, 2009) s podtitulem „Reformy v těžkých časech“ mapuje podnikatelské prostředí v období od června 2008 do května 2009 ve 183. zemích. Nejjednodušší podmínky pro podnikání byly vyhodnoceny na Singapuru, následuje Nový Zéland a třetí místo náleží Hong Kongu a Číně. USA jsou čtvrté.

Tabulka 4.7: Pořadí vybraných zemí dle Doing Business, včetně počtu reforem

ZEMĚ	CELKOVÉ UMÍSTĚNÍ		POČET REFORM 2010
	Doing Business 2010	Doing Business 2009	
Singapur	1	1	3
Nový Zéland	2	2	0
Hong Kong, Čína	3	3	3
USA	4	4	0
Velká Británie	5	6	2
Rakousko	28	26	0
Slovensko	42	35	1
Maďarsko	47	41	1
Polsko	72	72	4
Česká republika	74	66	3

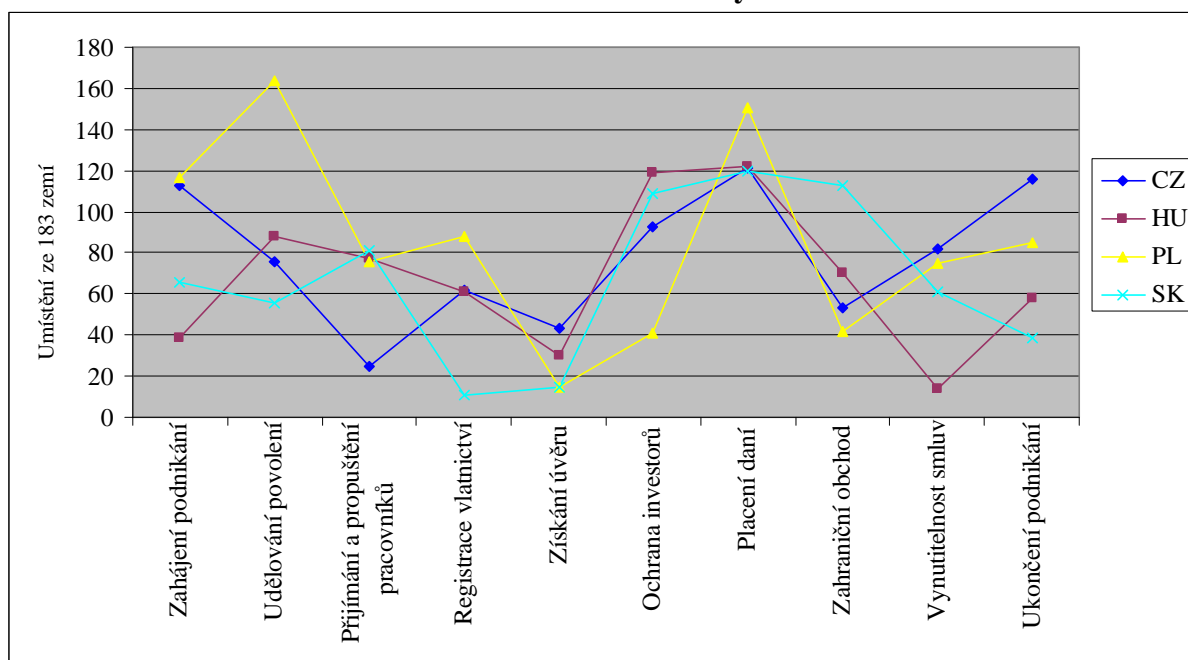
Zdroj: WB (2009).

V celkovém hodnocení se Slovensko umístilo 42., to představuje nejlepší umístění ze zemí V4. Avšak v porovnání s minulým hodnocením si Slovensko pohoršilo o sedm pozic (největší změna ze zemí V4). Důvodem je doznívání významných reforem realizovaných okolo roku 2004 a odvrácení politických činitelů od proreformního směru. Za sledované období WB vyhodnotila pouze jednu reformu s pozitivním efektem pro usnadnění podnikání, a to v kategorii zahraničního obchodu. Konkrétně jde o elektronizaci procedur při celním konání, která exportérům administrativně odlehčila o dva dny (na 20 dnů). Maďarsku byla přiznána taky jedna pozitivní reforma, Česká republika byla pochválena za tři reformy a Polsko za čtyři.

Počet reforem poukazuje na stagnaci reformního procesu na Slovensku, přičemž ještě ve zprávě Doing Business 2005 byla země vyhlášena top reformátorem. Tehdy Slovensko zavedlo pružnou pracovní dobu; usnadnilo najímání absolventů; otevřelo soukromé úvěrové registry; snížilo čas potřebný k zahájení podnikání na polovinu nebo doplnilo občanský zákoník o oblast zástavního práva, které umožňuje věřiteli zajistit svou pohledávku tak, aby reálně mohl dosáhnout jejího uspokojení (WB, 2004).

Největší posun dolů oproti minulému hodnocení zaznamenalo SK v kritérii zahájení podnikání, o sedmáct příček. Druhý nejhorší propad nastal v hodnocení vynutitelnosti smluv. Nejlepší výsledek Slovensko dosáhlo v registraci majetku a to s ohledem na existenci paušálního poplatků při zápisu do katastru, který se platí místo platby dle hodnoty registrovaného majetku. Zde se před ním nachází pouze deset zemí. Podobně dobře je Slovensko hodnoceno v kategorii získání úvěrů. Pozici si Slovensko drží s ohledem na kvalitní úvěrový registr, který umožňuje rychle a spolehlivě ověřit bonitu žadatele o půjčku (Jaroš, 2009).

Graf 4.3: Postavení zemí V4 dle faktorů Světové banky

Zdroj: WB (2009).

Porovnáním umístění zemí V4 v deseti kritériích je zjištěno, že Slovensko dosáhlo nejlepších výsledků v hodnocení udělování povolení, registrace vlastnictví a ukončení podnikání. Naopak v oblasti přijímání a propouštění pracovníků a zahraničním obchodu dopadlo Slovensko nejhůře.

Po posouzení všech dílčích složek jednotlivých kritérií vyhodnocených pro země V4 vyplývá, že silnými stránkami Slovenska jsou nejnižší celkové náklady spojené se založením firmy, včetně oficiálních nákladů a nákladů na právní služby; nízký počet procedur potřebných k získání stavebního povolení; krátký čas a nízké náklady spojené se zaregistrováním komerčního nemovitého majetku; nejkratší doba strávená nad administrativou placení daní a také nejvyšší míra vyrovnání pohledávek věřitelů v konkursu. K slabým stránkám Slovenska patří vysoké odvody za zaměstnance (ze zemí V4 horší pouze u Maďarska); obtížné propouštění zaměstnanců, jak z pohledu samotného procesu tak

nákladů; nedostatečná transparentnost vedení vůči investorům, nákladné a časově náročné obchodování se zahraničím. Z tohoto pohledu Slovensko má nejhorší výsledky ve všech sledovaných indikátorech v zemích V4, ať už z důvodu času potřebného pro přepravu zboží, nebo administrativní náročnosti a finančních nákladů, které jsou spojeny s obchodováním se zahraničím (WB, 2009).

Světová banka ve své zprávě nezohledňuje neměřitelná data, jako míru korupce, celkovou ekonomickou stabilitu nebo sílu finančního systému. Uvedené dva poslední aspekty hodnotí již WEF a IMD. Mírou korupce se podrobně zabývá Transparency International.

Slovensko dle hodnocení Transparency International

Dlouhodobě je vnímána ve veřejné správě nejmenší korupce v severních zemích Evropy – Dánsko, Švédsko a Finsko. Dobře je vyhodnocena korupce i ve Švýcarsku. Mimo Evropu se s korupcí nejméně setkávají na Novém Zélandu a v Singapuru.

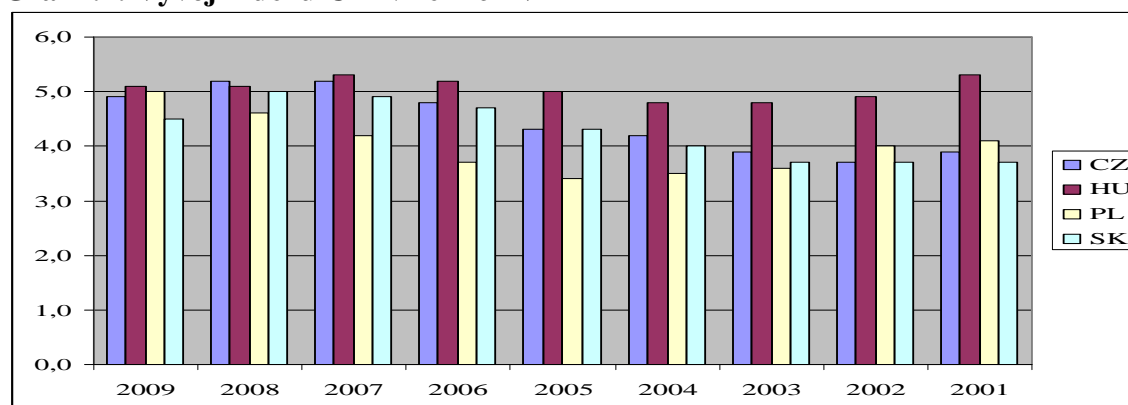
Tabulka 4.8: Pořadí vybraných zemí dle Transparency International

ZEMĚ	UMÍSTĚNÍ	INDEX CPI 2009
Nový Zéland	1	9,4
Dánsko	2	9,3
Singapur	3	9,2
Švédsko	3	9,2
Švýcarsko	5	9,0
Rakousko	16	7,9
Maďarsko	44	5,1
Polsko	49	5,0
Česká republika	52	4,9
Slovensko	56	4,5

Zdroj: (TI, 2009b).

Z tabulky vyplývá, že vnímání korupce je závažným problémem všech zemí V4. Slovensko se jako nejhorší umístilo na 56. místě ze 180 zemí, nejlepší Maďarsko je 44.

Graf 4.4: Vývoj indexu CPI v zemích V4

Zdroj: (TI, 2010).

Z posledního hodnocení vychází nejhůře Slovensko, které je poprvé od roku 2001 poslední ze zemí V4. Vnímání korupce se na Slovensku vrátilo na úroveň celkového skóre CPI v roce 2005, meziroční propad CPI z 5,0 na 4,5 (nejmenší korupce – 10,0) znamenal největší pokles ve sledovaném období. Index CPI byl pro Slovensko vypočítán jako průměr osmi průzkumů, které zadalo šest mezinárodních nezávislých institucí. Průzkumy jsou dělané zejména mezi podnikateli a mezi slovenskými i zahraničními experty (TI, 2010).

Do budoucnosti se dá očekávat, že se vnímání korupce na Slovensku ještě zhorší a tím dojde k dalšímu poklesu indexu CPI. Důvodem je neprůhledné zadávání veřejných zakázek, na něž média v poslední době stále více upozorňují. Evropská komise konzultuje problematické tendry se slovenskou vládou (např. elektronický výběr mýtného, „nástěnkový“ tendr), jiné se řeší na národní úrovni (licence pro záchranky). Příští vláda by se na tuto problematiku měla zaměřit, podniknout další kroky ke zvýšení transparentnosti a prvků soutěže v postupech zadávání veřejných zakázek a současně posílit mechanismy umožňující účastníkům veřejných zakázek včasným a účinným způsobem napadnout sporné postupy.

Slovensko dle hodnocení Heritage Foundation

Slovenská ekonomika získala ve výsledném indexu ekonomické svobody 69,7 %, což jí zařadilo mezi 183 zeměmi na 35. příčku. V rámci V4 Slovensko předstihla o jedno místo Česká republika, Maďarsko je 51. a výrazně pozadu je Polsko (71.).

Tabulka 4.9: Hodnocení zemí V4 podle faktorů ekonomické svobody

ZEMĚ	CZ	HU	PL	SK	SVĚTOVÝ PRŮMĚR
Celková svoboda (v %)	69,8	66,1	63,2	69,7	59,3
Svoboda podnikání	65,5	76,8	62,2	72,6	64,6
Svoboda obchodu	87,5	87,5	87,5	87,5	74,2
Fiskální svoboda	80,1	68,6	74,9	84,0	75,4
Svoboda velikosti vlády	45,6	25,9	46,8	64,5	65,0
Monetární svoboda	75,6	74,1	78,1	78,2	70,6
Investiční svoboda	70,0	75,0	60,0	70,0	48,9
Finanční svoboda	80,0	70,0	60,0	70,0	48,6
Svoboda vlastnických práv	65,0	65,0	55,0	55,0	43,8
Svoboda od korupce	52,0	51,0	46,0	50,0	40,5
Svoboda trhu práce	76,4	67,6	61,5	65,1	62,1

Zdroj: The Heritage Foundation (2009); vlastní úprava.

Svoboda velikosti slovenské vlády je pod světovým průměrem, ostatní svobody SK jej již převyšují. Zároveň tato svoboda spolu s fiskální a monetární svobodou je na Slovensku

nejvyšší ze zemí V4. Úroveň svobody obchodu je pro všechny země V4 stejná, důvodem je uplatňování společných pravidel obchodní politiky v zemích EU. V oblasti vlastnických práv, korupce a trhu práce je SK až za Českou republikou a Maďarskem. V oblasti podnikání jen za Maďarskem. Mezi nejsilnější stránky SK patří relativně nízké daňové sazby, nejnižší podíl výdajů vlády na HDP a členství v eurozóně. Mezi slabé stránky patří ochrana vlastnických práv a vysoká korupce.

Nejlepší podmínky pro podnikatele, nízkou státní byrokracii, nízké daně a fungující legislativu mají již 14 let dle hodnocení The Heritage Foundation země Hongkong (89,7 %) a Singapur (86,1 %). „Ekonomiky těchto liberálních zemí jsou až na drobné výjimky celé privátní. Obě země jsou s ohromným náskokem nejčastějším cílem zahraničních investic v přepočtu na jednoho obyvatele. V obou zemích není žádné omezení pro zahraniční kapitál. Oba státy navíc mají jedny z nejjednodušších daňových systémů na světě a daňové zatížení je minimální.“ (Gola, 2009).

Atraktivita lokalit Slovenska dle A. T. Kearney

Na prvních místech pro přesun výroby jsou od roku 2004 dlouhodobě Indie, Čína, Malajsie. Zahraničním investorům nabízí výbornou kombinaci: nízké náklady, dostatek kvalifikovaných sil schopných tvrdě pracovat za nízké mzdy a příznivé podnikatelské prostředí. Země střední a východní Evropy se stávají pro investory stále méně atraktivní destinací, a to na úkor investičně atraktivnějších zemí Asie, severní Afriky a Blízkého východu.

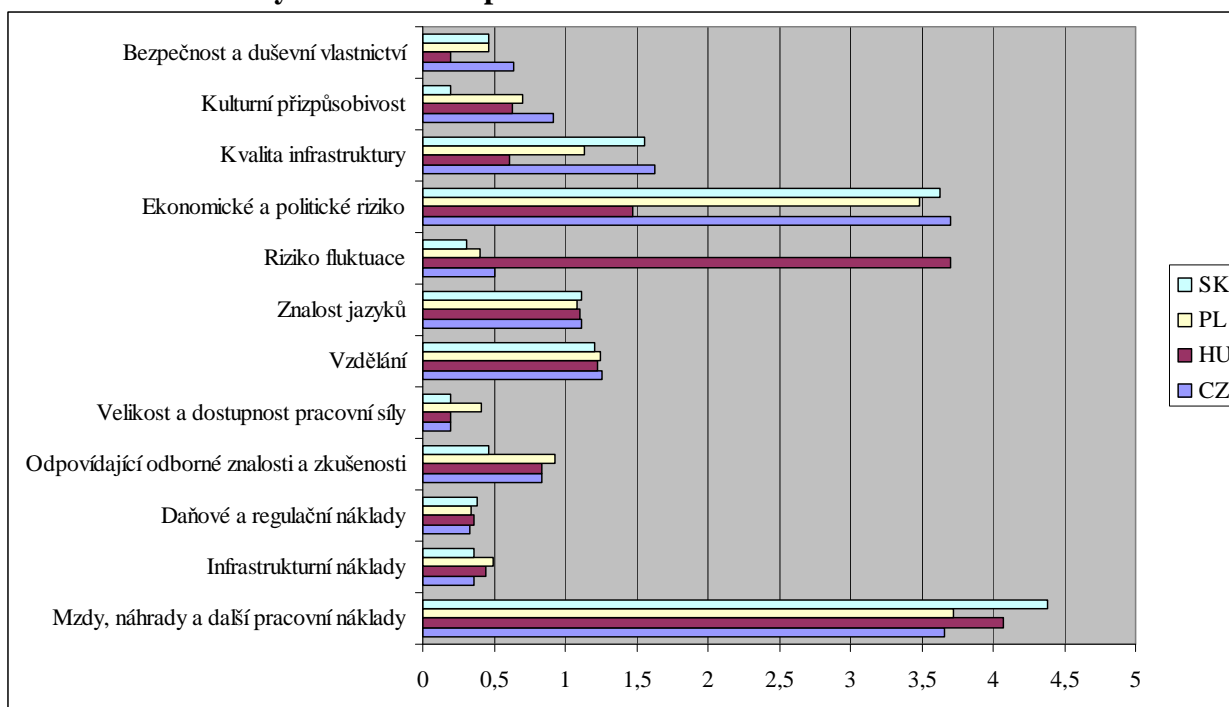
Tabulka 4.10: Pořadí vybraných zemí dle indexu lokalizace globálních služeb

Pořadí	Země	Index	Náklady	Lidé	Prostředí
1.	Indie	6,91	3,13	2,48	1,30
2.	Čína	6,29	2,59	2,33	1,37
3.	Malajsie	5,98	2,76	1,24	1,97
32.	Česká republika	4,94	1,74	1,14	2,07
37.	Maďarsko	4,88	1,95	1,01	1,92
38.	Polsko	4,77	1,82	1,22	1,73
40.	Slovensko	4,73	2,05	0,94	1,75

Zdroj: GSLI (2009).

Slovensko se v roce 2009 umístilo na 40. místě (z 50). Je to dáno především rostoucími náklady na mzdy a výrobu. Země má oproti ostatním zemím V4 celkové hodnocení nižší. V kategorii nákladů vykazuje SK ze zemí V4 nejpříznivější výsledek, zaostává však značně za ostatními členy V4 v kategorii lidských zdrojů. Hodnocení podnikatelského prostředí je srovnatelné s Polskem. Zpráva neuvádí hodnocení pro Rakousko.

Graf 4.5: Dílčí složky indexu GSLI pro země V4

Zdroj: GSLI (2009), vlastní zpracování.

Srovnání dílčích ukazatelů mezi zeměmi V4 ukazuje, že mírnou výhodu SK v oblasti nákladů je možné spatřit v nižších mzdách a v nižším daňovém a regulačním zatížení. V oblasti lidských zdrojů Slovensko disponuje nejsilnější jazykovou vybaveností, v ostatních ukazatelích však pokulhává. V oblasti podnikatelského prostředí, kde patří složky ekonomické a politické riziko, kvalita infrastruktury, kulturní přizpůsobivost a bezpečnost a duševní vlastnictví, je mezi Slovenskem a uvedenou skupinou zemí nejmarkantnější rozdíl v ukazateli kulturní přizpůsobivost.

Kdyby se však hodnocení přitažlivosti zemí pro investory hodnotilo jen mezi zeměmi EU, resp. mezi regiony EU, došlo by se pro Slovensko k pozitivnějším závěrům. Německá poradenská společnost Contor před nedávnem sestavila žebříček ekonomicky nejatraktivnějších regionů v EU. V první stovce (z více než 1000) se nachází tři regiony SK – Trnavský, Bratislavský a Trenčianský kraj. Trnavský kraj skončil dokonce desátý. Zpráva zdůvodňuje hodnocení kraje strategickou polohou, která umožňuje rozvoj přeshraničních vztahů a rozvinutou dopravní infrastrukturou (silniční a železniční trasy směrem na Žilinu a dále na ČR, vodní dílo Gabčíkovo). V kraji má sídlo řada významných zaměstnavatelů, jako automobilka PSA Slovakia, Samsung Electronics Slovakia, výrobce nábytku Swedwood Slovakia, aj. Region se mj. vyznačuje spoluprací průmyslu s vysokými školami a intenzivnějším čerpáním ze Strukturálních fondů a Fondu soudržnosti (HN, 22. 12. 2009).

ZÁVĚR

Mezi nejdůležitější faktory konkurenceschopnosti země patří stabilní a výkonná ekonomika, pevné institucionální prostředí a kvalita právního rámce. Jsou to faktory, které stimulují podnikatelské aktivity, zvyšují atraktivitu země pro investory a tím napomáhají k růstu národní konkurenceschopnosti.

Dle výsledků WEF má Slovenská republika značnou výhodu právě ve stabilitě makroekonomického rámce a finančního trhu, ale vyznačuje se slabým institucionálním prostředím. Hlavními překážkami k vyšší konkurenceschopnosti jsou dle GCR nízký podíl vysokoškolsky vzdělaných osob a úroveň inovací v ekonomice. Zpráva poukazuje i na nedostatečnou infrastrukturu země.

Stejně závěry vyjadřuje hodnocení IMD. K příležitostem ekonomiky řadí silnou domácí ekonomiku, vhodnou fiskální politiku, silný finanční sektor a prostředí podnikového managementu. Ohrožením je technologická, vědecká a vzdělávací infrastruktura.

Obě zprávy se však rozcházejí při pohledu na celkové hodnocení Slovenska v meziročním srovnávání. WEF se přiklání k názoru, že konkurence země slábne, projevem je pokles země o šest míst v žebříčku v letech 2007–2009. Naopak dle IMD se celkové umístění ve stejném období výrazně nezměnilo.

V současnosti však Slovensko výhodu silné ekonomiky ztrácí. Domácí ekonomiku ohrožuje rostoucí státní dluh a vysoká nezaměstnanost. V roce 2009 činil státní dluh 22,3 mld. euro a nezaměstnanost nyní dosahuje nejvyšší míry od roku 2005 (cca 13 %). Nicméně prognózy naznačují, že z důvodu očekávaného 2,8% růstu ekonomiky v roce 2010 klesne i počet nezaměstnaných.

Strukturální indikátory pro jednotlivé země V4 vypovídají rovněž o nedostatečných výdajích na vědu a výzkum Slovenska a zvýrazňují v okruhu sociální soudržnosti největší problém Slovenska, který představuje dlouhodobá nezaměstnanost a její rozptýlení. Zpráva Centra pro ekonomickou reformu, sestavená na základě těchto ukazatelů, upozorňuje zejména na zaměstnanost rizikových skupin na trhu práce. Na druhé straně má Slovensko v porovnání s průměrem EU, ale i s ostatními členy V4 nejvyšší procento obyvatel ve věku 20–24 let s dokončenou střední školou a dosahuje nejvyšší tvorby podnikových investic.

Hodnocení WB se specializuje na hodnocení podnikatelského prostředí. Zpráva upozorňuje na zhoršení podmínek pro podnikatele na Slovensku o sedm příček oproti minulému hodnocení. Jako důvod poklesu uvádí doznívání reformy z předešlého období.

Pozitivně zpráva vyhodnocuje kritéria udělování povolení, registrace vlastnictví a ukončení podnikání. Upozorňuje na rigiditu pracovního trhu a na podmínky zahraničního obchodu.

Heritage Foundation se zabývá efektivností veřejných institucí. Hodnocení Slovenska je v posledních letech stabilní. Výsledky poukazují zejména na nízké daňové sazby, malé vládní výdaje a účast na měnové politice EU. Uvedené aspekty zvýhodňují Slovensko před ostatními členy Visegrádské skupiny. Nevýhodou je ale nízká ochrana vlastnických práv.

A. T. Kearney také vyzdvihuje nízké daně a přidává nízké mzdy.

Přijetí eura se stalo důležitým faktorem k posílení oslabujícího slovenského průmyslu. Ukazují to statistiky, které v posledních třech měsících vykazují výraznější tempo jeho zotavení v porovnání s ostatními zeměmi V4. Zároveň ze statistik vyplývá, že euro pomohlo předejít kursovým turbulencím a vyhnout se vysoké inflaci, která trápila sousední země stojící mimo eurozónu. Dle Eurostatu rostou rozdíly v nákladech na práci mezi Slovenskem a ostatními státy používajícími euro. Na Slovensku v posledním čtvrtletí klesaly meziročně mzdy o 0,3 %, naopak v EU vzrostly o 2 %. To samé platí pro hodinové náklady, které na Slovensku klesly o 0,7 % a v EU vzrostly o 2,2 %.

Do budoucna však není možné, aby ekonomika ve třetím stupni vývoji stála právě na nízkých mzdových nákladech. Stát by se měl snažit vytvořit takové podmínky, aby se konkurenceschopnost Slovenska stavěla na jiných předpokladech. Potenciál Slovenska, jako země se silným automobilovým průmyslem, spočívá ve výrobě komponentů s vysokou přidanou hodnotou (např. elektronika do aut). To však znamená podpořit oblasti, které patří dlouhodobě k nejslabším stránkám Slovenska. Jedná se o terciální vzdělání, inovace, výzkum a vývoj. Inovace představují největší problém na Slovensku. S jejich zaváděním většinou přicházejí malé a střední podniky, avšak právě tyto jsou na Slovensku ve struktuře ekonomiky zastoupeny nejméně a rovněž jsou málo státem podporovány.

Zároveň je nutné podpořit konvergenci, konkurenceschopnost a rozvoj regionů Slovenska prostřednictvím evropských fondů. Tyto finanční prostředky představují významný potenciální zdroj, který napomáhá rozvoji lidského kapitálu, modernizaci infrastruktury, ale i zlepšení podnikatelského prostředí. Slovensko by proto mělo zefektivnit čerpání a dbát na dodržování pravidel, a to především ve smyslu vymýcení vysoké korupce. Na vysokou korupci upozorňuje jak Heritage Foundation, tak Transparency International.

V závěru lze konstatovat, že cíle diplomové práce byly naplněny. Práce ve třetí kapitole popisuje strategické dokumenty Slovenské republiky a ve čtvrté kapitole poskytuje informace o současném postavení Slovenska v mezinárodním srovnání z hlediska konkurenceschopnosti. Ve stanovené hypotéze je uvedena myšlenka, pro jejíž zpracování

bylo použito běžné kvalitativní analýzy národních dokumentů a mezinárodního srovnání konkurenceschopnosti Slovenska se zeměmi V4. Nosná čtvrtá kapitola hypotézu stanovenou v úvodu diplomové práce nepotvrzuje, neboť Slovensko ztrácí v mezinárodním srovnání své konkurenční postavení. Přestože tvoří, schvaluje a včas hodnotí strategické materiály, zpožďuje jejich realizaci. Vzniklá zpoždění částečně ovlivnila finanční krize. Vláda SR se musela orientovat na přijetí protikrizových opatření. Nicméně i tyto byly vyhodnoceny jako nejméně účinné ve V4 a vedly ve vnímání podnikatelů spíše ke zhoršení podnikatelského prostředí. Zemi dlouho táhlo vysoké tempo růstu HDP a účinky nesčetných reforem, které zavedla minulá vláda. Dnes však nedochází k zavádění účinných opatření, které by v mezinárodním srovnání přispěly k větší konkurenci Slovenska.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Publikace, příspěvky ve sborníku

EÚ SAV (2008) GABRIELOVÁ, H. *Konkurencieschopnosť a globálny hodnotový reťazec*. Bratislava: Ekonomický ústav SAV, 2008. s.22. ISSN 1337-5598.

GOLA, P. (2009). Jaká je ekonomická svoboda na světě? *Lobby*, 2009, roč. 11, č. 12, s. 23. ISSN 1212-4524.

IČRE (2006) KLVÁČOVÁ, E.; MALÝ, J.; MRÁČEK, K. *Lisabonská strategie: Posílí nebo oslabí evropskou konkurenceschopnost?* 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2006. 116 s. ISBN 80-86946-25-8.

IČRE (2008) KLVÁČOVÁ, E.; MALÝ, J.; MRÁČEK, K. *Různé cesty ke konkurenceschopnosti EU versus USA*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2008. 236 s. ISBN 978-80-86946-84-9.

KLVÁČOVÁ, E. (2008). *Domnělé a skutečné bariéry konkurenceschopnosti EU a ČR*. Informační materiál k projektu Odstraňování bariér konkurenceschopnosti EU a ČR. Praha: Vzdělávací středisko na podporu demokracie, 2008. 100 s. ISBN 978-80-903122-8-9.

KLVÁČOVÁ, E. (30.10.2008). In: *Odstraňování bariér konkurenceschopnosti EU a ČR*. Konference: 30.10.2008, Poslanecká sněmovna PČR. Praha: Vzdělávací středisko na podporu demokracie, 2008. 127 s. ISBN 978-80-904281-0-2.

KUBIŠTA, V. a kol. (1999). *Mezinárodní ekonomické vztahy*. Praha: HZ Editio, 1999. ISBN 80-86009-29-7.

LAZOVÝ, P. (2008). Vplyv logistiky na konkurencieschopnosť firmy. In: *Doprava ako systémový predpoklad pre zvyšovanie konkurencieschopnosti SR v rozširujúcej sa EÚ*. Vedecky monografický recenzovaný zborník. 2008. 120 s. ISBN 978-80-225-2685-2.

PAVLIK, A. (2006). Malé a stredné podniky – kategorizácia a charakteristika. In: *Konkurencieschopnosť slovenských malých a stredných podnikov v hospodárskom priestore integrovanej Európy*. Zborník. Bratislava: Ekonóm, 2006. 97 s. ISBN 978-80-225-2274-8.

STEINMETZOVÁ, D. (ed.). (2008a). *Bariéry konkurenceschopnosti*. Praha: VŠE, Oeconomica, 2008. 162 s. ISBN 978-80-245-1444-4.

STEINMETZOVÁ, D. et al. (2008b). *Jsme v EU, budme v obraze 2: Bariéry konkurenceschopnosti*. Praha: VŠE, Oeconomica, 2008. 55 s. ISBN 978-80-245-1443-7.

VOKOROKOSOVÁ, R. (2008). *Minimálna mzda a konkurencieschopnosť*. Košice: Elfa, s.r.o., 2008. s. 96. ISBN 978-80-8086-093-6.

Internetové zdroje

BENEŠ, M. (2006). Konkurenceschopnost a konkurenční výhoda. In: *Working Paper Centra výzkumu konkurenční schopnosti české ekonomiky*. [online]. 2006, no. 5. [cit. 2009-12-30]. Dostupný z WWW: <<http://is.muni.cz/do/1456/soubory/oddeleni/centrum/papers/wp2006-05.pdf>>.

CZ PRES (2008) ČESKÉ PŘEDSEDNICTVÍ EVROPSKÉ UNIE. *Konkurenceschopnost*. [online]. 2008. [cit. 2010-01-14]. Dostupný z WWW: <<http://www.eu2009.cz/cz/eu-policies/competitiveness/competitiveness/konkurenceschopnost-683/>>.

ČICHOVSKÝ, L. (2009). Marketing a 18 pojetí významu slova konkurenceschopnost. In: *Marketing journal.cz*. [online]. 2009. [cit. 2010-01-02]. ISSN 1803-957X. Dostupný z WWW: <<http://www.m-journal.cz/blog/Cichovsky/?detail=23>>.

DG ENTERPRISE AND INDUSTRY (2009). *European competitiveness report 2009*. [online]. 2009. [cit. 2010-01-02]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/cf/itemlongdetail.cfm?item_id=3908&lang=en>.

EC (2006) EUROPEAN COMMISSION. *Roční zpráva o pokroku 2006*. [online]. 2006. [cit. 2010-01-15]. Dostupný z WWW: <http://www.finance.gov.sk/Documents/Ifp/Lisabonska_strategia/Hodnotenie_SR_EK/Hodnotenie_2006/Hodnotiacia_sprava_EK_2006.pdf>.

EC (2007) EUROPEAN COMMISSION. *Roční zpráva o pokroku 2007*. [online]. 2007. [cit. 2010-01-15]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/archives/growthandjobs/pdf/european-dimension-200712-annual-progress-report/200712-countries-specific-recommendations_cs.pdf>.

EC (2008) EUROPEAN COMMISSION. Statistical Annex. *Roční zpráva o pokroku 2008*. [online]. 2008. [cit. 2010-01-15]. Dostupný z WWW: <<http://ec.europa.eu/growthandjobs/pdf/european-dimension-200812-annual-progress-report/stats.pdf>>.

EC (2009a) EUROPEAN COMMISSION. *EU 2020*. [online]. 2009. [cit. 2010-01-02]. Dostupný z WWW: <<http://ec.europa.eu/eu2020/>>.

EC (2009b) EUROPEAN COMMISSION. *ODPORÚČANIE RADY týkajúce sa aktualizácie všeobecných usmernení pre hospodárske politiky členských štátov a Spoločenstva na rok 2009 a vykonávania politík zamestnanosti členských štátov*. [online]. 2009. [cit. 2010-01-16]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/growthandjobs/pdf/european-dimension-200812-annual-progress-report/annual_sk.pdf>.

EC (2010) EUROPEAN COMMISSION. *Hodnocení Lisabonské strategie*. Pracovní dokument útvarů komise SEK(2010), 2.2.2010. [online]. 2009. [cit. 2010-01-02]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/growthandjobs/pdf/lisbon_strategy_evaluation_cs.pdf>.

Euro Info (2007) EURO INFO CENTRUM. *Projekt Minerva – história vzniku*. [online]. 2007. [cit. 2010-01-14]. Dostupný z WWW: <<http://www.euroinfo.gov.sk/index/go.php?id=1480>>.

Euro Info (2008) EURO INFO CENTRUM. *Národný program reforiem*. [online]. 2008. [cit. 2010-01-14]. Dostupný z WWW: <<http://www.euroinfo.gov.sk/index/go.php?id=1322>>.

EUROSTAT (2009). *Structural indicators – Short list*. [online]. 2009. [cit. 2010-01-30]. Dostupný z WWW: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/structural_indicators/indicators/short_list>

ERNST & YOUNG (2009). *European Attractiveness Survey 2009*. [online]. 2009. [cit. 2010-01-03]. Dostupný z WWW: <[http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/European_Attractiveness_Survey_2009/\\$FILE/EY_European_Attractiveness_Survey_2009.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/European_Attractiveness_Survey_2009/$FILE/EY_European_Attractiveness_Survey_2009.pdf)>.

FISCHER, J. (2004). Strukturální indikátory mapují vývoj Evropské unie. In: *Zpravodaj VŠE*. 2004, no. 04. [online]. 2004. [cit. 2010-01-03]. Dostupný z WWW: <http://www.vse.cz/zpravodaj/2004_4/12.htm>.

GARELLI, S. (2008). Competitiveness of Nations: The Fundamentals. In: *IMD World Competitiveness Yearbook*. [online]. 2008. [cit. 2009-12-26]. Dostupný z WWW: <<http://www.imd.ch/research/centers/wcc/upload/Fundamentals.pdf>>.

GSLI (2009): A. T. KEARNEY. *The 2009 A.T. Kearney Global Services Location Index*. [online]. 2009. [cit. 2010-03-13]. Dostupný z WWW: <http://www.atkearney.com/images/global/pdf/Global_Services_Location_Index_2009.pdf>.

THE HERITAGE FOUNDATION (2009). *2010 Index of Economic Freedom*. [online]. 2009. [cit. 2010-02-17]. Dostupný z WWW: <http://www.heritage.org/index/pdf/2010/Index2010_Full.pdf>.

HN (22.12.2009) HOSPODÁRSKE NOVINY. *Trnavský región je medzi elitou* [online]. 2009. [cit. 2010-03-13]. Dostupný z WWW: <<http://hnonline.sk/svet/c1-39573400-trnavsky-region-je-medzi-elitou>>.

HN (4. 3. 2010) HOSPODÁŘSKÉ NOVINY. *Evropská unie je v krizi. Představila plán na boj proti úpadku*. [online]. 2010. [cit. 2010-03-13]. Dostupný z WWW: <<http://hn.ihned.cz/c1-40866470-evropska-unie-je-v-krizi-predstavila-plan-na-boj-proti-upadku>>.

IFP (2007) INŠTITÚT FINANČNEJ POLITIKY MINISTERSTVA FINANCIÍ SR. *Návrh súboru indikátorov pre sledovanie plnenia opatrení Národného programu reforiem SR*. [online]. 2007. [cit. 2010-01-15]. Dostupný z WWW: <[http://www.rokovanie.sk/appl/material.nsf/0/6DF92E190FBEEEA8C12572F1002D0F32/\\$FILE/Zdroj.html](http://www.rokovanie.sk/appl/material.nsf/0/6DF92E190FBEEEA8C12572F1002D0F32/$FILE/Zdroj.html)>.

IMD (2009) MEZINÁRODNÍ INSTITUT PRO ROZVOJ MANAGEMENTU. Methodology and principles of analysis. In: *IMD World Competitiveness Yearbook 2009* [online]. [cit. 2010-01-02]. Dostupný z WWW: <<http://www.imd.ch/research/publications/wcy/upload/methodology.pdf>>.

Jaroš (2009). Mínus sedem miest v biznis rebríčku. In: *E-TREND.sk*. [online]. 2009. [cit. 2010-03-09]. Dostupný z WWW: <<http://ekonomika.etrend.sk/ekonomika-slovensko/jedna-reforma-minus-sedem-miest-2.html>>.

MF SR (2005) MINISTERSTVO FINANCIÍ SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Stratégia rozvoja konkurencieschopnosti Slovenska do roku 2010*. [online]. 2005. [cit. 2010-01-14]. Dostupný z WWW: <[http://www.rokovanie.sk/appl/material.nsf/0/94ECDFEF0E61564AC1256FA50033DFB9/\\$FILE/Zdroj.html](http://www.rokovanie.sk/appl/material.nsf/0/94ECDFEF0E61564AC1256FA50033DFB9/$FILE/Zdroj.html)>.

MF SR (2009a) MINISTERSTVO FINANCIÍ SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Lisabonská stratégia na úrovni SR*. [online]. 2009. [cit. 2010-01-14]. Dostupný z WWW: <<http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=6479>>.

MF SR (2009b) MINISTERSTVO FINANCIÍ SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Odporúčania pre SR*. [online]. 2009. [cit. 2010-01-14]. Dostupný z WWW: <<http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=6481>>.

MF SR (2009c) MINISTERSTVO FINANCIÍ SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Program stability Slovenska na roky 2008 až 2012*. [online]. 2009. [cit. 2010-01-25]. Dostupný z WWW: <http://www.finance.gov.sk/Documents/Ifp/sp_apr2009_sk.pdf>.

MF SR (2009d) MINISTERSTVO FINANCIÍ SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *NPR SR NA ROKY 2008–2010 - Implementačná správa 2009*. [online]. 2009. [cit. 2010-01-25]. Dostupný z WWW: <http://www.finance.gov.sk/Documents/1_Adresar_redaktorov/bujnakova/NPR%20SR%20-%20IS%2009/priloha_2.pdf>.

MF SR (2010a) MINISTERSTVO FINANCIÍ SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Makroekonomické prognózy*. [online]. 2010. [cit. 2010-01-25]. Dostupný z WWW: <<http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=112>>.

MF SR (2010b) MINISTERSTVO FINANCIÍ SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Štrukturálne fondy a Kohézny fond k záveru marca 2010*. [online]. 2010. [cit. 2010-04-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=38&id=389>>.

MH SR (2007) MINISTERSTVO HOSPODÁRSTVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Operačný program Konkurencieschopnosť a hospodársky rast na roky 2007–2013*. [online]. 2007. [cit. 2010-01-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.nsrr.sk/dokumenty/>>.

MPO (2009) MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU. *Prosincové zasedání Rady pro konkurenceschopnost*. [online]. [cit. 2010-01-02]. Dostupný z WWW: <<http://www.mpo.cz/dokument67381.html>>.

MVRR SR (2008a) MINISTERSTVO VÝSTAVBY A REGIONÁLNEHO ROZVOJA SR. *Viac z histórie NSRR...* [online]. 2008. [cit. 2010-01-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.nsrr.sk/narodny-strategicky-referencny-ramec-2007-2013/viac-z-historie-nsrr---/>>.

MVRR SR (2008b) MINISTERSTVO VÝSTAVBY A REGIONÁLNEHO ROZVOJA SR. *Čerpanie*. [online]. 2008. [cit. 2010-01-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.nsrr.sk/cerpanie/>>.

MVRR SR (2010) MINISTERSTVO VÝSTAVBY A REGIONÁLNEHO ROZVOJA SR. *Správa o hodnotení strategického dokumentu „Národná stratégia regionálneho rozvoja Slovenskej republiky“*. [online]. 2010. [cit. 2010-01-31]. Dostupný z WWW: <<http://www.build.gov.sk/mvrrsr/index.php?id=10&cat=&news=3994>>.

NPR SR (2008) *Národný program reforiem Slovenskej republiky na roky 2008–2010*. [online]. 2008. [cit. 2010-01-14]. Dostupný z WWW: <http://www.finance.gov.sk/Documents/1_Adresar_redaktorov/bujnakova/NPR%20SR%2008-10.pdf>.

NSRR (2007) MINISTERSTVO VÝSTAVBY A REGIONÁLNEHO ROZVOJA SR. *Národný strategický referenčný rámec Slovenskej republiky na roky 2007-2013*. [online]. 2007. [cit. 2010-01-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.nsrr.sk/dokumenty/>>.

PAS (2009) PODNIKATEĽSKÁ ALIANCIA SLOVENSKA. *Správa o globálnej konkurencieschopnosti za rok 2009-2010*. [online]. 2009. [cit. 2010-03-09]. Dostupný z: <http://www.alianciapas.sk/menu_pravidelne_globalna_konkurencieschopnost_2009.htm>.

ŠMEJKAL, V. (2006). Podmínky podnikání v ČR v mezinárodním srovnání. *Working Paper CES VŠEM*. [online]. 2006, no. 9 [cit. 2009-12-30]. Dostupný z WWW: <http://www.vsem.cz/data/data/ces-soubory/working-paper/gf_WPNo906.pdf>.

TI (2007) TRANSPARENCY INTERNATIONAL - ČR. *Co to je korupce?* [online]. 2007. [cit. 2009-12-27]. Dostupný z WWW: <<http://www.transparency.cz/index.php?lan=cz&id=441>>.

TI (2009a) TRANSPARENCY INTERNATIONAL. *Poznámky k metodologii*. [online]. 2009. [cit. 2010-03-11]. Dostupný z WWW: <http://www.transparency.cz/pdf/cpi2009_metodologie.pdf>.

TI (2009b) TRANSPARENCY INTERNATIONAL. *Corruption Perceptions Index 2009*. [online]. 2009. [cit. 2010-03-11]. Dostupný z WWW: <http://www.transparency.org/policy_research/surveys_indices/cpi/2009/cpi_2009_table>.

TI (2010) TRANSPARENCY INTERNATIONAL SLOVENSKO. *Analýzy a hodnotenia*. [online]. 2010. [cit. 2010-03-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.transparency.sk/analyza-hodnotenie/>>.

ÚV SR (2008-2010a) ÚRAD VLÁDY SR. *Národná Lisabonská stratégia SR*. [online]. 2008-2010. [cit. 2010-01-14]. Dostupný z WWW: <<http://vedomostnaspolocnost.vlada.gov.sk/4798/narodna-lisabonska-strategia-sr.php>>.

ÚV SR (2008-2010b) ÚRAD VLÁDY SR. *Národný program reforiem SR*. [online]. 2008-2010. [cit. 2010-01-14]. Dostupný z WWW: <<http://vedomostnaspolocnost.vlada.gov.sk/13483/narodny-program-reforiem-sr.php>>.

WB (2004) THE WORLD BANK. *Doing Business in 2005*. [online]. 2005. [cit. 2010-03-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.doingbusiness.org/documents/DoingBusiness2005.PDF>>.

WB (2009) THE WORLD BANK GROUP. *Doing Business 2010*. [online]. 2009. [cit. 2010-02-17]. Dostupný z WWW: <<http://www.doingbusiness.org/documents/fullreport/2010/DB10-full-report.pdf>>.

WC (2009) *WORLD COMPETITIVENESS*. [online]. 2009. [cit. 2010-03-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.worldcompetitiveness.com/>>.

WEF (2008) WORLD ECONOMIC FORUM. Rankings in full. *The Global Competitiveness Report 2008-2009*. [online]. 2008. [cit. 2010-01-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.weforum.org/pdf/gcr/2008/rankings.pdf>>.

WEF (2009) WORLD ECONOMIC FORUM. *The Global Competitiveness Report 2009-2010*. [online]. 2009. [cit. 2010-01-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.weforum.org/pdf/GCR09/GCR20092010fullreport.pdf>>.

ZACHAR, D. (ed). 2005. *Reformy na Slovensku 2004 – 2005. Projekt hodnotenie ekonomických a sociálnych opatrení*. [online]. 2005. [cit. 2010-01-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.ineko.sk/clanky/publikacie>>.

Zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja. [online]. 2008. [cit. 2010-01-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.build.gov.sk/mvrrsr/index.php?id=14&cat=143&legs=3618>>.

SEZNAM ZKRATEK

Centrum pro evropskou reformu	CER
Evropská investiční banka	EIB
Evropská komise	EK, EC
Evropský fond regionálního rozvoje	ERDF
Evropská banka pro obnovu a rozvoj	EBRD
Index vnímání korupce	CPI
Institut finanční politiky Ministerstva financí SR	IFP
Lisabonská strategie	LS
Malé a střední podniky	MSP
Mezinárodní institut pro rozvoj managementu	IMD
Národní strategický referenční rámec	NSSR
Operační program Konkurenceschopnost a hospodářský růst	OP KaHR
Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj	OECD
Ročenka světové konkurenceschopnosti	WCY
Strategické obecné zásady Společenství	SOZS
Slovenská záručná a rozvojová banka	SZRB
Transnacionální společnost	TNC
Transparency International	TI
Visegrádská skupina	V4
Světová banka	WB
Světové ekonomické fórum	WEF
Zpráva o globální konkurenceschopnosti	GCR

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Tabulka 2.1: Struktura indexu globální konkurenceschopnosti	9
Tabulka 2.2: Index globální konkurenceschopnosti a stupně vývoje ekonomiky	11
Tabulka 2.3: Faktory konkurenceschopnosti	12
Tabulka 2.4: Krátký seznam ukazatelů	14
Tabulka 2.5: Struktura indexu lokalizace globálních služeb	21
Tabulka 3.1: Odhad přímého rozpočtového vlivu opatření NPR 2008–2010	29
Tabulka 3.2: Vývoj strukturálních ukazatelů Slovenska	30
Tabulka 3.3: Prognóza vybraných indikátorů ekonomiky SK	33
Tabulka 3.4: Strategické priority a cíle Národního strategického referenčního rámce	37
Tabulka 3.5: Struktura operačního programu	39
Tabulka 4.1: Pořadí vybraných zemí dle Zprávy o globální konkurenceschopnosti	41
Tabulka 4.2: Vývoj hlavních sub-indexů Slovenska	42
Tabulka 4.3: Pořadí vybraných zemí dle Ročenky světové konkurenceschopnosti	44
Tabulka 4.4: Vývoj konkurenceschopnosti SR a jejích složek	44
Tabulka 4.5: Strukturální ukazatele pro země V4 za rok 2008	46
Tabulka 4.6: Pořadí vybraných zemí dle dosažení cílů Lisabonské strategie	47
Tabulka 4.7: Pořadí vybraných zemí dle Doing Business, včetně počtu reforem	48
Tabulka 4.8: Pořadí vybraných zemí dle Transparency International	50
Tabulka 4.9: Hodnocení zemí V4 podle faktorů ekonomické svobody	51
Tabulka 4.10: Pořadí vybraných zemí dle indexu lokalizace globálních služeb	52
Graf 4.1: Postavení zemí V4 v pilířích konkurenceschopnosti	42
Graf 4.2: Postavení zemí V4 dle sub-faktorů IMD	45
Graf 4.3: Postavení zemí V4 dle faktorů Světové banky	49
Graf 4.4: Vývoj indexu CPI v zemích V4	50
Graf 4.5: Dílčí složky indexu GSLI pro země V4	53

PROHLÁŠENÍ O VYUŽITÍ VÝSLEDKŮ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 30. dubna 2010

.....
Bc. Petra Mauerová

Adresa trvalého pobytu studenta:

Kunín 185, 742 53 Kunín

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Seznam akčních plánů Národního programu reforem na roky 2008–2010 a plnění vytyčených opatření.....	67
Příloha 2: Vývoj souboru indikátorů pro sledování Lisabonské strategie SR.....	69
Příloha 3: Přehled opatření na zmírnění dopadů globální krize	73

Příloha 1: Seznam akčních plánů Národního programu reformy na roky 2008–2010 a plnění vytyčených opatření

Akční plán pro výzkum, vývoj a inovace

1. Reforma financování vědy (plní se s časovým skluzem)
2. Podpora přenosu znalostí mezi akademickým a podnikatelským sektorem a zadavatele výzkumu pro potřeby veřejné správy (splněné)
3. Nový mechanismus přidělování finančních prostředků na doktorandská stipendia (plní se ve stanoveném harmonogramu)
4. Budování regionálních inovačních center (plní se s časovým skluzem)

Akční plán pro vzdělávání

1. Podpora špičkových gymnázií (plní se ve stanoveném harmonogramu)
2. Informatizace školství, tvorba inovativních studijních materiálů a pomůcek (plní se ve stanoveném harmonogramu)
3. Půjčky na vysokoškolské vzdělávání v zahraničí (plní se ve stanoveném harmonogramu)
4. Zavedení kariérového systému v profesním rozvoji pedagogických pracovníků v regionálním školství (plní se s časovým skluzem)
5. Pružnější formy řízení vysokých škol (plní se ve stanoveném harmonogramu)
6. Diferenciace vysokých škol na univerzity, vysoké školy a odborné vysoké školy (plní se ve stanoveném harmonogramu)
7. Podpora profesně orientovaných studijních programů na bakalářské úrovni a pomaturitního studia (plní se ve stanoveném harmonogramu)
8. Změna procesu akreditace vysokých škol s přesunem důrazu na indikátory výstupu namísto kritérií zaměřených na vstupy (plní se ve stanoveném harmonogramu)
9. Podpora generační výměny na vysokých školách (plní se s časovým skluzem)
10. Vytvoření vzdělávacího programu pro studenty doktorandského studia zaměřeného na pedagogické způsobilosti (plní se ve stanoveném harmonogramu)
11. Změna motivací k dosahování výkonnosti na úrovni škol v regionálním i vysokém školství (plní se ve stanoveném harmonogramu)
12. Podpora rozvoje podnikatelských dovedností a osvojení si základních znalostí o podnikání a ekonomice na úrovni středních škol (splněné)
13. Zvýšení úrovně finančního vzdělávání a všeobecné finanční osvěty (plní se s časovým skluzem)

Akční plán pro zaměstnanost

1. Vytvoření národního systému flexikurity (plní se ve stanoveném harmonogramu)

2. Začlenění dlouhodobě nezaměstnaných na trh práce (plní se s časovým skluzem)
3. Zlepšení kvality pracovních zdrojů pro trh práce (plní se ve stanoveném harmonogramu)
4. Zlepšování zaměstnatelnosti lepším propojením obsahu vzdělávání s požadavky trhu práce (splněné)
5. Koncepce podpory bydlení s důrazem na zvýšení mobility pracovní síly (plní se ve stanoveném harmonogramu)
6. Vytvoření systému celoživotního poradenství (plní se ve stanoveném harmonogramu)

Akční plán pro podnikatelské prostředí

1. Zprůhlednění vysoce regulovaných trhů (plní se s časovým skluzem)
2. Reforma veřejných zakázek včetně širokého rozšíření elektronického zadávání veřejných zakázek (e-procurement) (plní se ve stanoveném harmonogramu)
3. Vytvoření funkčního systému předběžné a následné hodnocení vlivů legislativních opatření (je částečně splněné a bude úplně splněné s časovým skluzem)
4. Reforma daňové a celní správy, sjednocení výběru daní, cel a pojistných odvodů (plní se s časovým skluzem)
5. Komplexní hodnocení administrativní zátěže a překážek v podnikání a zaměstnanosti (je částečně splněné a bude úplně splněné s časovým skluzem)
6. Informatizace veřejné správy (plní se s časovým skluzem)
7. Rozvoj jednotných kontaktních míst pro podnikatele (plní se ve stanoveném harmonogramu)
8. Důsledná implementace služeb elektronických registrů a jejich vzájemné propojení (plní se ve stanoveném harmonogramu)
9. Zvýšení dostupnosti a podpora infrastruktury širokopásmového přístupu (plní se s časovým skluzem)
10. Intenzivní výstavba dálnic a rychlostních komunikací (plní se s časovým skluzem)
11. Informatizace soudnictví (plní se ve stanoveném harmonogramu)

Zdroj: (MF SR, 2009d).

Příloha 2: Vývoj souboru indikátorů pro sledování Lisabonské strategie SR

SOUBOR INDIKÁTORŮ PRO SLEDOVÁNÍ PLNĚNÍ ÚLOH NPR SR							
	Makroekonomický rámec		2004	2005	2006	2007	2008
0.1	Reálný růst HDP	EU 27	2,5	2,0	3,2	2,9	0,9
	(% změna za předcházející rok, stále ceny roku 2000)	SK	5,2	6,5	8,5	10,4	6,4
0.1.1	HDP na obyvatele	EU 27	100	100	100	100	100
	(HDP na obyvatele, PKS, EU 27=100)	SK	57,1	60,3	63,5	67,0	71,8
0.2	Růst reálné produktivity práce	EÚ 27	1,8	1	1,5	1	-0,1
	(% změna HDP na zaměstnanou osobu, ESA)	SK	5,4	5,1	6,1	8,1	3,5
0.2.1	Produktivita práce na zaměstnance	EU 27	100	100	100	100	100
	(v % HDP na zaměstnanou osobu, PKS, EU 27=100)	SK	65,5	68,5	71,5	75,0	78,9
0.2.2	Produktivita práce na odpracovanou hodinu	EU 25	100	100	100	100	-
	(v % HDP na odpracovanou hodinu, PKS, EU 27=100)	SK	63,7	65,3	67,7	70,8	-
0.3	Míra inflace	EU 27	2,0	2,2	2,2	2,3	3,7
	(v %, HICP)	SK	7,5	2,8	4,3	1,9	3,9
0.4	Saldo veřejné správy	EU 27	-2,9	-2,4	-1,4	-0,8	-2,3
	(v % HDP)	SK	-2,4	-2,8	-3,5	-1,9	-2,2
0.5	Hrubý veřejný dluh	EU 27	62,2	62,7	61,3	58,7	61,5
	(v % HDP)	SK	41,4	34,2	30,4	29,4	27,6
0.6	Růst kompenzací zaměstnanců	EU 27	3,7	3,9	4,7	5,1	1,9
	(v %)	SK	5,6	10,3	10,1	10,9	11,2
0.7	Reálný růst spotřeby domácností	EU 27	2,2	2,1	2,3	2,0	0,8
	(v %, ESA, NISD – NO sloužící domácnostem)	SK	4,6	6,5	5,8	7,0	6,1
1	Vzdělávání		2004	2005	2006	2007	2008
1.1	Středoškolsky vzdělaná mládež	EU 27	77,1	77,5	77,9	78,1	78,5
	(v %, mládež ve věku 20–24 let)	SK	91,7	91,8	91,5	91,3	92,3
1.2	Mládež bez maturity	EU 27	15,8	15,5	15,2	15,2	-
	(v %, mládež ve věku 18–24 let, nepokračuje ve studiu)	SK	7,1	5,8	6,4	7,2	-
1.3	Absolventi vysokoškolského studia	EU 27	-	-	-	-	-
	(ve věku 20–29 let, v % na 1000 obyvatel stejné věkové skupiny)	SK	31,8	32,5	33,9	38,1	-
1.4	Míra celoživotního vzdělávání dospělých	EU 27	9,3	9,8	9,7	9,5	9,6
	(v %, ve věku 25–64 let)	SK	4,3	4,6	4,1	3,9	3,3
1.5	PISA Index	OECD	-	-	496	-	-
	(čtení, znalost vědy a matematiky u 14 a 15–ti letých)	SK	-	-	482	-	-
1.6	Nízká schopnost žáků číst s porozuměním	OECD	-	-	20,1	-	-
	(v %, ve věku 15 let)	SK	-	-	27,8	-	-
1.7	Veřejné výdaje na vzdělávání	EU 27	5,06	5,04	5,05	-	-
	(v % na HDP)	SK	4,19	3,85	3,79	-	-
1.8	Výdaje na vysokoškolského studenta	EU 19	38	38	38	-	-
	(v % na HDP/obyvatel)	SK	45	36	34	-	-
2	Zaměstnanost a sociální inkluze		2004	2005	2006	2007	2008
2.1	Růst zaměstnanosti	EU 27	0,7	1	1,6	1,8	0,9
	(v %, ESA95)	SK	-0,2	1,4	2,3	2,1	2,8
2.2	Celková míra zaměstnanosti	EU 27	63	63,6	64,5	65,4	65,9
	(v %, ve věku 15–64 let)	SK	57	57,7	59,4	60,7	62,3
2.2.1	Míra zaměstnanosti – ženy	EU 27	55,5	56,3	57,3	58,3	59,1
	(v %, ve věku 15–64 let)	SK	50,9	50,9	51,9	53,0	54,6
2.2.2	Míra zaměstnanosti – muži	EU 27	70,4	70,8	71,7	72,5	72,8
	(v %, ve věku 15–64 let)	SK	63,2	64,6	67	68,4	70

2.3	Celková míra zaměstnanosti starších	EU 27	40,7	42,3	43,5	44,7	45,6
	(v %, ve věku 55–64 roků)	SK	26,8	30,3	33,1	35,6	39,2
2.3.1	Míra zaměstnanosti starších – ženy	EU 27	31,6	33,6	34,9	36,0	36,9
	(v %, ve věku 55–64 let)	SK	12,6	15,6	18,9	21,2	24,2
2.3.2	Míra zaměstnanosti starších – muži	EU 27	50,3	51,6	52,7	53,9	55,0
	(v %, ve věku 55–64 let)	SK	43,8	47,8	49,8	52,5	56,7
2.4	Celková míra nezaměstnanosti	EU 27	9,0	8,9	8,2	7,1	7,0
	(v %, VZPS)	SK	18,2	16,3	13,4	11,1	9,5
2.4.1	Míra nezaměstnanosti – ženy	EU 27	9,8	9,6	8,9	7,8	7,5
	(v %, VZPS)	SK	19,2	17,2	14,7	12,7	10,9
2.4.2	Míra nezaměstnanosti – muži	EU 27	8,5	8,3	7,6	6,6	6,6
	(v %, VZPS)	SK	17,4	15,5	12,3	9,9	8,4
2.5	Celková míra ekonomické aktivity	EU 27	69,2	69,8	70,3	70,5	70,9
	(ekonomicky aktivní ob. ve věku 15–64 let, v %, VZPS)	SK	69,7	68,9	68,6	68,3	68,8
2.5.1	Míra ekonomické aktivity – ženy	EU 27	61,5	62,4	63	63,4	63,9
	(ekonomicky aktivní ob. ve věku 15–64 let, v %, VZPS)	SK	63	61,5	60,9	60,8	61,3
2.5.2	Míra ekonomické aktivity – muži	EU 27	76,9	77,3	77,6	77,7	78
	(ekonomicky aktivní ob. ve věku 15–64 let, v %, VZPS)	SK	76,5	76,5	76,4	75,9	76,4
2.6	Míra dlouhodobé nezaměstnanosti	EU 27	4,2	-	3,7	3,0	2,6
	(v %, delší než 12 měsíců)	SK	11,8	11,7	10,2	8,3	6,6
2.7	Míra nezaměstnanosti mladých	EU 27	18,4	18,3	17,1	15,3	15,4
	(v %, ve věku 15–24 let)	SK	33,1	30,1	26,6	20,3	19,0
2.8	Daňové (odvodové) zatížení nízkopříjmových skupin	EU 27	40,3	40,3	40,8	40,5	-
	(v % celkových nákladů na pracovní sílu)	SK	39,6	35,2	35,5	35,6	-
2.9	Průměrný věk odchodu do důchodu	EU 27	60,5	61,0	61,2	61,2	-
	(vážený pravděpodobností odchodu z trhu práce)	SK	58,5	59,2	-	58,7	-
2.9.1	Průměrný věk odchodu do důchodu – ženy	EU 27	60,1	60,4	60,7	60,5	-
	(v letech)	SK	57,0	57,6	-	57,8	-
2.9.2	Průměrný věk odchodu do důchodu – muži	EU 27	60,9	61,6	61,7	61,9	-
	(v letech)	SK	60,3	61,1	-	59,7	-
2.10	Mzdový rozdíl mezi pohlavími	EU 27	-	-	17,7	17,4	-
	(v %, nižší průměrný příjem žen než mužů)	SK	-	-	25,8	23,6	-
2.11	Míra rizika chudoby	EU 27	-	16	16	16	-
	(v %, nižší příjem jako 60 % mediánu, po sociálních transferech)	SK	-	13	12	11	-
2.12	Osoby v hmotné nouzi	SK	6,91	6,74	7,55	6,45	5,34
	(v %, osoby v hmotné nouzi na celkové populaci)						
2.13	Děti žijící v domácnosti bez zaměstnání	EU 27	10,1	9,9	9,8	9,4	-
	(v %, ve věku 0–17 let)	SK	12,7	13,9	12,1	10,6	-
3	Podnikatelské prostředí		2004	2005	2006	2007	2008
3.1.1	Čas potřebný na založení podniku	OECD	25,0	19,0	16,6	13,4	13,4
	(ve dnech)	SK	52,0	25,0	25,0	25,0	16,0
3.1.2	Index nepružnosti zaměstnanosti	OECD	34,4	35,7	33,3	31,4	31,4
	(Flexibilita pracovního trhu, pružnost pracovní doby)	SK	10,0	39,0	39,0	36,0	36,0
3.1.3	Čas potřebný na vynutitelnost plnění smluv	OECD	229,0	232,0	351,2	463,0	462,7
	(ve dnech)	SK	565,0	565,0	565,0	565,0	565,0
3.1.4	Čas potřebný na likvidaci podniku	OECD	1,7	1,5	1,4	1,7	1,7
	(v letech)	SK	4,7	4,8	4,0	4,0	4,0
3.2	Míra přežití podniků	EU 27	-	-	-	-	-
	(v %)	SK	66,49	72,76	-	-	-
3.3	Ceny telekomunikačních služeb pro podnikatele	EU 27	88,7	81,56	80,86	83,86	84,2
	(ceny za koš služeb v euro za měsíc bez DPH)	SK	115,1	114,85	102,9	102,86	102,86
3.3.1	Trhový podíl incumbenta na trhu pevných linek	EU 25	67	72	-	-	-

	(v %, místní hovory)	SK	100	99	-	-	-
3.4	Státní pomoc	EU 27	0,63	0,6	0,58	0,53	-
	(v % na HDP)	SK	0,66	0,67	0,51	0,5	-
3.5	Soukromé investice	EU 27	17,2	17,7	18,2	18,8	18,5
	(v % na HDP, hrubá tvorba fixního kapitálu v soukromém sektoru)	SK	22,2	24,2	24,7	24,4	24,
3.6	Index legislativního a regulačního prostředí	SK	100,6	104,0	103,8	95,1	84,9
	(3.Q roku 2001=100, vyšší hodnota indikátoru je lepší)						
4	Energetika		2004	2005	2006	2007	2008
4.1	Energetická náročnost ekonomiky	EU 27	185,0	182,0	176,0	169,0	-
	(spotřeba energie/HDP, kgoe – ekvivalent kg ropy na 1000 euro)	SK	728,0	680,0	620,0	539,0	-
	(spotřeba energie/HDP, kgoe, EU 27=100)	SK	394,0	375,0	352,0	318,0	-
4.2	Elektrická energie vyrobená z obnovitelných zdrojů	EU 27	13,9	14,0	14,6	15,6	-
	(v % na celkové spotřebě elektrické energie)	SK	14,4	16,7	16,6	16,6	-
4.3	Cena plynu pro podnikatele	EU 27	-	6,01	8,11	8,87	8,87
	(euro/Gigajoule)	SK	5,33	5,08	7,66	8,00	8,92
4.4	Cena elektrické energie pro podnikatele	EU 27	-	0,067	0,075	0,082	0,088
	(euro/kWh)	SK	0,068	0,070	0,077	0,093	0,115
5	Věda, výzkum a inovace		2004	2005	2006	2007	2008
5.1	Výdaje na výzkum a vývoj z veřejných zdrojů	EU 27	0,64	0,62	0,62	-	-
	(v % HDP)	SK	0,29	0,29	0,27	0,25	-
5.2	Výdaje na výzkum a vývoj z podnikatelských zdrojů	EU 27	0,99	0,99	-	-	-
	(v % HDP)	SK	0,20	0,19	0,17	0,16	-
5.2.1	Výdaje na výzkum a vývoj ze zahraničních zdrojů	EU 27	0,15	0,16	0,16	-	-
	(v % HDP)	SK	0,02	0,03	0,05	0,05	-
5.2.2	Výdaje na aplikovaný výzkum a vývoj	EU 27	26,1	25,1	-	-	-
	(v % z celkových výdajů na výzkum a vývoj)	SK	35,4	30,9	29,5	24,5	-
5.3	Vysokoškolští absolventi vědy a techniky	EU 27	12,5	13,2	13,0	13,4	-
	(v % na 1000 obyvatel ve věku 20–29 let)	SK	9,2	10,2	10,3	11,9	-
5.4	Citační index	EU 15	1,05	1,06	-	-	-
	(průměrný počet citací publikací země/světová databáze)	SK	0,58	0,61	0,59	0,62	-
5.4.1	Relativní produkce publikací	EU 15	0,77	0,81	-	-	-
	(počet na 1000 obyvatel)	SK	0,34	0,35	0,36	0,38	-
5.4.2	Relativní produkce citací	EU 15	3,57	3,85	-	-	-
	(počet na 1000 obyvatel)	SK	0,87	0,96	0,97	1,1	-
5.5	EPO patenty	EU 27	110,9	105,9	106,7	-	-
	(počet na 1 mil. obyvatel)	SK	3,83	5,24	5,54	-	-
5.5.1	EPO high-tech patenty	EU 27	21,31	19,67	7,615	-	-
	(počet na 1 mil. obyvatel)	SK	0,62	0,67	0,56	-	-
5.6	Investice do rizikového kapitálu	EU 15	0,107	0,136	0,184	0,125	-
	(v % HDP)	SK	0,012	0,002	-	-	-
5.6.1	Investice do rizikového kapitálu – počáteční stádium	EU 15	0,023	0,022	0,053	0,02	-
	(v % HDP)	SK	0,006	0,001	-	-	-
5.6.2	Investice do rizikového kapitálu – expanze a přechod	EU 15	0,084	0,114	0,131	0,105	-
	(v % HDP)	SK	0,006	0,001	-	-	-
5.7	Summary Innovation Index	EU 27	0,429	0,431	0,447	0,466	0,475
	(min. = 0 – max. = 1)	SK	0,257	0,273	0,298	0,299	0,314
6	Informační společnost		2004	2005	2006	2007	2008
6.1	Širokopásmové připojení na internet	EU 25	6,5	10,6	14,8	19,0	22,4
	(počet připojení v % na celkové populaci)	SK	0,4	1,5	4,0	6,9	9,6
6.1.1	Širokopásmové připojení podniků na internet	EU 27	46	62	73	77	81

	(v %)	SK	25	48	61	76	79
6.1.2	Širokopásmové připojení domácností na internet	EU 27	15	23	30	42	49
	(v %)	SK	4	7	11	27	35
6.2	E-government	EU 27	-	-	-	59	-
	(v %, online dostupnost veřejných služeb internetu)	SK	15	-	20	35	-
6.3	Index digitální gramotnosti	SK	-	0,33	-	0,37	-
	(min. = 0 – max. = 1)						
7	Životní prostředí		2004	2005	2006	2007	2008
7.1	Emise skleníkových plynů	EU 27	93,2	92,5	92,3	-	-
	(Index 1990 = 100)	SK	69,4	68,5	67,9	-	-
7.2	Bilance vzniku komunálního odpadu	EU 27	514	517	523	522	-
	(kg/ob./rok)	SK	274	289	301	309	-
7.2.1	Komunální odpad – skládky	EU 27	240	222	221	213	-
	(kg/ob./rok)	SK	222	228	234	240	-
7.2.2	Komunální odpad – spálený	EU 27	90	96	100	104	-
	(kg/ob./rok)	SK	34	34	35	33	-
7.3	Chráněné území – Habitat Directive	EU 15	86	91	93	96	-
	(v %, navrhnuté z celkové výměry státu)	SK	-	65	72	72	72

Zdroj: (MF SR, 2009d).

Příloha 3: Přehled opatření na zmírnění dopadů globální krize

OPATŘENÍ	NÁZEV	NÁKLADY*	ÚČINNOST
1.	Zvýšení nezdánitelné části základu daně u DPFO a zvýšení zaměstnanecké prémie	367	od 01.03.2009 do 01.12.2010
2.	Snížení sazby pojistného do rezervního fondu solidarity pro povinné důchodové pojištění OSVČ ze 4,75 % na 2 %	40	od 01.04.2009 do 31.12.2010
3.	Zkrácení lhůty na vrácení nadměrných odpočtů u DPH ze 60 dnů na 30 dnů	511	01.04.2009
4.	Změny týkající se odpisování majetku (úprava vstupní ceny, zrychlené odpisy a komponentní odpisování)	34	01.03.2009
5.	Změny v daňové oblasti týkající se podnikatelského prostředí (odpočet DPH v dalším zdaňovacím období, skupinová registrace DPH, zjednodušení daňové evidence pro malé podnikatele)	0	01.03.2009 (daň z příjmu) 01.04.2009 (DPH)
6.	Zjednodušení legislativních podmínek pro vytváření a udržení sociálních podniků s důrazem na vytváření obecních sociálních podniků	229	od 01.03.2009 do 31.12.2010
7.	Příspěvek ve výši dávek zaměstnavateli, který omezí provozní činnost tak, že nebude zaměstnancům přidělovat práci v rozsahu nejméně 4 % stanovené týdenní pracovní doby, nejdéle na dobu 60 dnů	28	od 01.03.2009 do 31.12.2010
8.	Příspěvek ke mzdě zaměstnancům, kteří byli dosud nezaměstnaní a sami si našli zaměstnání	25	od 01.03.2009 do 31.12.2010
9.	Zvýšení příspěvku na docházku za prací mimo místa trvalého bydliště	11	od 01.03.2009 do 31.12.2010
10.	Příspěvek pro nové osoby samostatně výdělečně činné (OSVČ), které byly dosud nezaměstnané	11	od 01.03.2009 do 31.12.2010
11.	Příspěvek pro zaměstnavatele na nového zaměstnance, který byl nezaměstnaný ve výši méně než 142 eur v Bratislavském kraji a méně než 284 eur v ostatních krajích	12	od 01.03.2009 do 31.12.2010
12.	Stimuly pro výzkum a vývoj prováděný podnikateli (dotace ze státního rozpočtu a úlevy na dani z příjmů PO)	100	od roku 2009
13.	Financování konkrétních projektů výzkumu a vývoje	6	od roku 2009

14.	Stimuly MSP – dotace ze státního rozpočtu na programy zaměřené na pomoc stávajícím a vznikajícím MSP	8	od roku 2009
15.	Dotace ze státního rozpočtu, granty z Mezinárodního fondu na podporu vyřazení J. Bohunic a úvěry EBRD na programy zaměřené na zvýšení energetické efektivity a zlepšení energetické infrastruktury	125	od roku 2009
16.	Program Obnovme si svůj dům	10	od roku 2009
17.	Memorandum o spolupráci a o výměně informací v oblasti spolufinancování MSP	0	od 15.01.2009 do 31.12.2010
18.	Zvýšení základního kapitálu SZRB o 33 mil. eur, EXIMBANKA o 11 mil. eur, navýšení prostředků ve fondech EXIMBANKY o 30 mil. eur a příprava čerpání úvěru od EIB v objemu 50 mil. eur za účelem rozvoje a financování programů pro MSP	124	v roce 2009
19.	Dotace na nákup nového automobilu za podmínky likvidace starého vozidla	55	od 09.03.2009 do 31.12.2010
20.	Poskytnutí návratné finanční výpomoci ŽS Cargo, a.s. a Železnicím SR	236	v roce 2009
CELKEM		1940	

Zdroj: (MF SR, 2009c). Pozn.: * vyčíslení dopadu na rozpočet v letech 2009–2010 v mil. eur